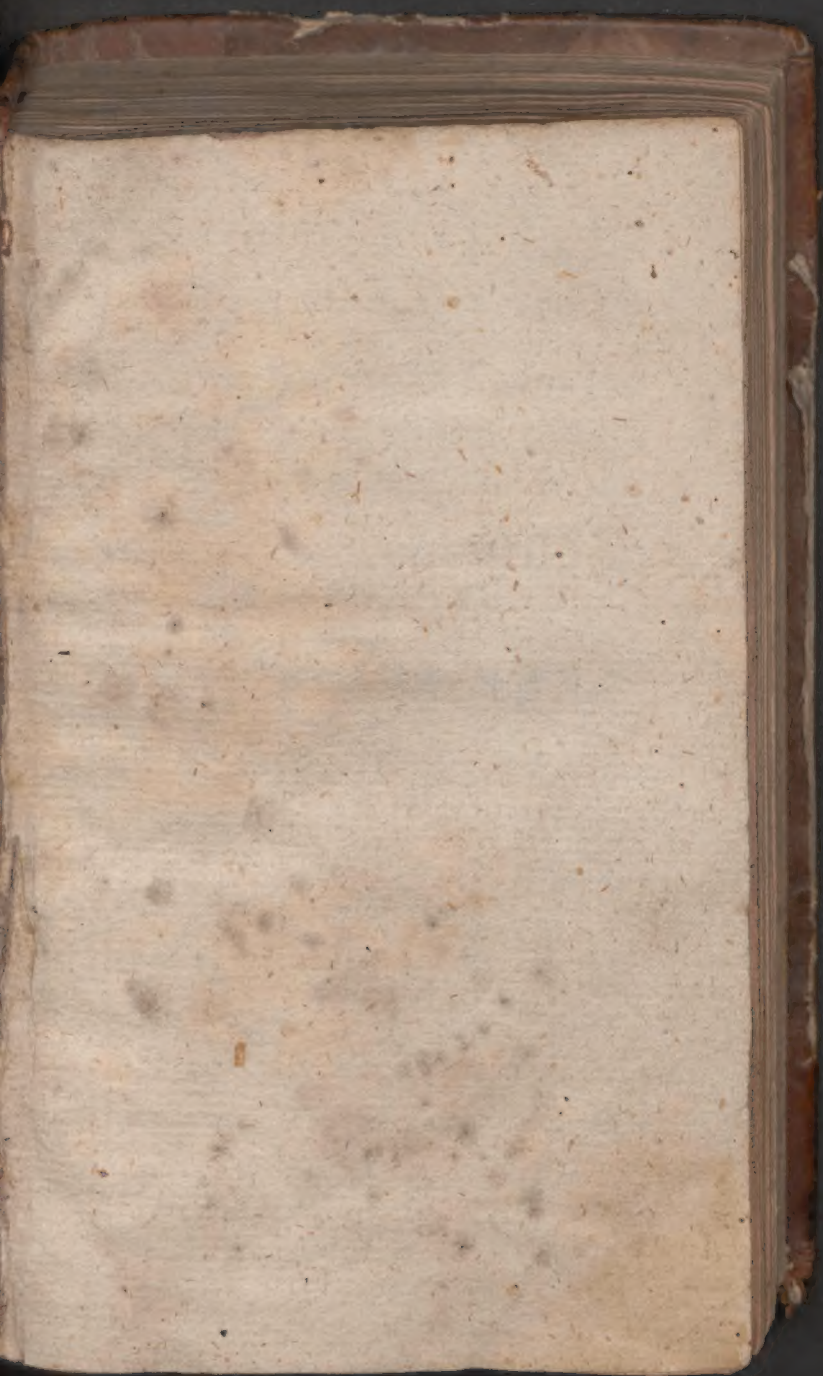

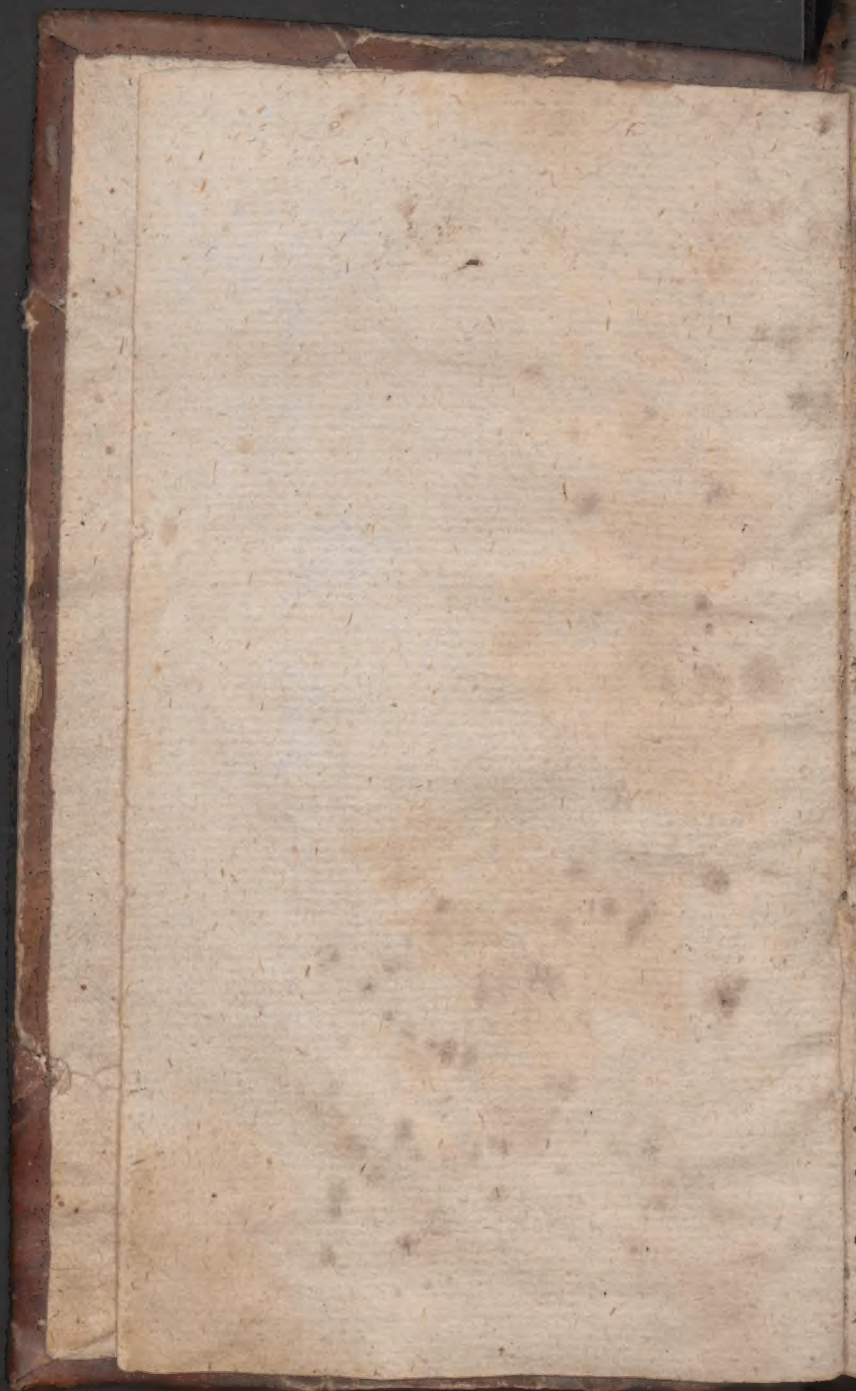

6
70
10

82
18

200

RUDIMENTA HISTORICA

SIVE,

Brevis, facilisque Methodus

Juventutem Orthodoxam notitiâ

Historicâ imbuendi,

Pro

Gymnasiis Societatis JESU:

AUTHORE

Ejusdem Societatis Sacerdote

OPUSCULUM SEXTUM,

Descriptio Germaniæ & Continuatio
MONARCHIÆ ROMANÆ.

Cum Facultate Superiorum

Juxta Exemplar Vratisl: & Brunsbergensē
cum actuario.

CALISSII,

Typis S.R.M.Coll: Soc: Jesu. A.D. 1758.

PRÆFATIO.

HOc quoque Opusculum, perinde ac priora
quinque non nisi orthodoxe Juventutis, quæ
in Gymnasiis nostris instituendam suscepimus,
commodo atque utilitati dicatum est, quo Roma-
norum Imperatores Christianos summam per-
censemus; quosdam etiam, idoneorum Scriptorum
exemplo, omnino prætermittimus. Quæ verò Hi-
storici, & Fide ac veritate Catholica alieni adver-
sus Christi Ecclesiam Romanosq; Pontifices suis
passim narrationibus falsè & contumeliose solent
inspergere, vel consulto dissimulavimus vel stricti-
duntaxat attigimus. plenior rerum hujusmodi cō-
troversiarum pertractione ac refutatione Academiis
relicta. Adita insuper est seu potius, præmissa ad
initium opusculi istius (quod Auctuarii, vices subit
præcedentium *Quinque Opusculorum*) Descriptio
imprimis historica Imperii Romano Germanici,
tribus Capitibus prioribus exposita tum deinde
proponitur quarto Capite Geographica explana-
tio Circulorum Imperii. Subsequitur demum par-
titio hujus Opusculi quæ Christianos Imperatores
à Constantino Magno ad Franciscum Primum ho-
ale gloriosissime Imperantem recentes.

❧) 1 (❧
CAPUT I.
De veteri Germania.

§. I.

De situ veteris Germaniæ, ejusq;
partibus potioribus.

1. *Quæ veteris Germaniæ facies?*

Quantum quidem ex Historiographis cō-
pertum est, erat olim Germania regio am-
plissima; sed hinc sylvis vastissimis, il-
lic locis palustribus, alibi asperis montiū jugis
impedita. Nequē ab horrido, & inculto ter-
ræ ingenio abludebant incolarum mores.

2. *Quæ antiquorum Teutonum origo?*

De hac certi nihil ferè constat, idoneorum
auctorum defectu. Quippè veteres Germaniæ
populi de literis parum, aut nihil solliciti, ni-
hil admodum ad posterorum memoriam scrip-
to reliquerunt. Cæterum Tuiskonem, & Gi-
gantem, & Noëmi filium post diluvium in ter-
ras has immigrasse inter fabulas haud immeri-
tò numeratur. Propior veritati est illorum o-
pinio, qui Teutones primos ex Scythia, Dacia,
Pannonia profectos fuisse perhibent ex pro-
babili conjectura, quā existimant, post Baby-
lonicam linguarum confusionem populos in
diversa abisse non è vestigio, & catervatim,
sed sensim pro temporum vicissitudine, & po-
puli magis in dies magisque augescantis multi-
tudine novas quoquoversum colonias dedu-
xisse.

A

3. *Qui-*

3. *Quinam veteris Germaniæ limites?*

Hæc Danubio, Rheno, Oceano septemtrionali, & Vistula flumine conclusa, in quatuor colonias multò frequentissimas dividebatur, è quibus Ingvæones magnū illum terrarum tractum, qui hodie tria Regna Borealia, Daniam, Norwegiam, & Sveciam complectitur, incoluere. Istævones verò Rheni incolæ Frisiam, Groeningam, Westphaliā; Vandali verò Pomeraniā, Saxoniam inferiorem, marchiam Brandenburgicā, & hodiernæ Poloniæ partem obtinebant. Hermiones denique dimidium ferè harum Regionum possidebant per Saxoniam superiorem, Franconiam, Ralatinatum, Bohemiam, Bavariam, Sueviam.

4. *Quibus limitibus Noricum, Vindelicia, & Rætia terminabatur?*

Noricum, à Romanis ità cognominatum, complectebatur dimidiam Boicæ terræ partem trans Oenum, Salisburgense nempe territorium, Austriam, Styriam, Carinthiam. Vindelicia alteram Bojariæ partem conficiebat. à Danubio ad Alpes usquè pertingens, & lacum Podamicum. Ræticiæ Pars erat Grisonia, Vallis Tellina, Tirolis, atquè illa portio Italiæ, quæ illinc ad usquè Alpes excurrit.

5. *Quæ celebriores erant Germaniæ Urbes Romanorum temporibus?*

Tametsi veteres Germani perpaucas numerarint urbes, in pagis plerumquè commorari soliti; tamen vel ante Romanorum adventum fundatores fuerunt aliquot in Germania urbium-

biūm. Has inter præcipuæ sunt Treviri, urbs Europæ antiquissima, Colonia, Augusta Vindelicorum, Solodorū &c. Hæ subinde à Romanis ampliata, & exo. natæ alia nomina acceperunt. Sic Augusta in honorem Cæsaris Augusti Augusta Vindelicorū, Treviri Augusta Trevirorum, & Augusta Rauracorum, inter Basileā & Rhenosfeldam pridem diruta, est cognominata. Cæterum Colonia hodieum obtinet nomen ab Agrippina Neronis Matre, quæ hic loci nata traditur, vel certè ab Agrippa (ut alii perhibent) Patre ejusdem, forti defensore, & amico veterum Ubiorum. Atquæ indè urbi alterum cognomen, quod Colonia Ubiorum dicitur.

6. *Quæ alia insuper veteris Germaniæ urbes?*

Juvavia, quasi urbs adjutorii, hodie Salisburgum, à Romanis, ad defendendam circumcirca regionem exædificata erat Moguntiacum, seu Moguntiam condisse fertur Drusus, Romani exercitus Ductor, Augusti privignus. Extant ibidem in monte Jacobeo hodièquæ rudera tumuli honorarii, ex solido saxo in Drusi honorem excitati. Argentina sive Argentoratum, olim Tribocum, Wormatia, Borbetomagus & Augusta Vangionum, Spira Nemetes, & Noviomagum: Vienna Austriæ, Vindobona, Juliobona, vel Flaviana, Ratisbona, ad Cæsaris Tiberii gloriam posthumam Augusta Tiberia est appellata.

7. *Quibus nominibus vocabantur veteres Germ.*
A Romanis dicebantur Germani, idque, ut

nonnulli existimant, ob fraternam in pace, & bello unitatem, & animorum conjunctionem. Ipsimet sese nominabant *Teutonas*, quam nomenclaturam ex aliquorum sententia sibi adscivere à verustissimo etymio Germanico *Theut*. Sonat hoc ipsum DEUM, quo adeò nomine insinuare volebant, se à DEO (ipsis *Theut* dicto) originem trahere. Sed & propter virilem prorsus fortitudinem, & animositatem Alemanni, perinde ac omnes *Viri*, gloriòse nominabantur, quanquàm id nominis etiam Suevis separatim tribuatur. Alia porro nomina certis quibusdam Germaniæ nationibus à Romanis indita, cognosci poterunt ex veterum Geographorum monumentis.

3. Unde erui possunt veterum Germanorum acta?

Cùm veteres Germani intermiserint gentis suæ historiam conscribere, necesse erit eandem ab exteris scriptoribus petere. Ex eo genere sunt Julius Cæsar, Livius, Suetonius, Tacitus, pluresquè alii. Hi de Germanis ea scripsere, quæ vel propriâ experientiâ hauserant, vel bona fide aliunde acceperant. Id evenire antè non potuit, quàm Romani cum Teutonibus committerentur. Singularis extat liber à Tacito conscriptus, quò toto tractat de moribus Teutonum. Atque ex hoc potissimùm, excerptus est proximus paragraphus.

§. 2.

De moribus, & ritibus veterum Germanorum.

1. *Quæ se habebat Religio apud veteres Germanos?*

ERANT hi idololatæ, atquæ ea potissimû, quæ sub omnium aspectû cadunt, divinis honoribus prosequabantur, putâ: Solẽ, Lunam, cæterosquẽ planetas cum lucido ignis elemento. Nequẽ tamen his Diis suis sana statuebant, rati, nequaquàm conveniens esse, magna Numina ædificiorum angustiis velle concludere. Itaque iidem dicabant, vastas & opacas sylvas, & saltus, quos ea propter singulari colebant industria, immolatis ibidem humanis nonnunquàm victimis. Aliqui eorum litabant vel ipsi cacodæmoni, qui ab ipsis Swarte vel Tywel, à vetustissimis autem Latinis Tybelinus vocabatur. Hic quidẽ cultus eò tendebat, ut ne à Tybelio mali quid paterentur. Atq; hæ superstitionis ethnicæ tenebræ durabant usquẽ ad annum Christi 580, quo magna pars superioris Germaniæ, & nominatim Bojaria Christianæ fidei lumine fuit illustrata. Eadem beara fors obrigit inferiori Germaniæ, operâ S. Ronifacii circa annum 720, ut ad Lutheri usquẽ tempora fidei veritas inconcussa persistit.

2. *Quæ indoles, & mores erant veterum Germ.*

ERANT animosi, & bellicosi, cui jam indè à pueritia innutriti, venandi studio, & omne genus laboribus durabantur. Unde ipsis pro-

cera, & robusta corporis habitudo pariterendis quibusvis arduis. Libertatis supra ipsam vitam fuerunt amantissimi, cujus conservandæ causâ nullum vitæ periculum reformidabant. Et quamvis extrema eorum facies, gestus minax, & truculentus videretur, tamen insignem animi candorem ab omni fraude, & perfidia alienum, circumferebant. Cæterum quàm rudes omnium scientiarum erant, tam peritè, & præcipuè tractabant lulum alearum, impendio, & damno non semel omnium suarum facultatum, ut postremùm suismet personas deponere, ac ludendo perdere non dubitarent. Porro omne genus superstitionum, & hariolationum mirè æstimabant, amabant præterea cantilenas simplici rhythmo ligatas, uti & ad flammantem pyram haustum probatæ cerevisiæ, ubi conventus agere consueverant & de pòtissimis negotiis consultare, atque concludere.

3. *Qua forma fuit Reipublica, atque Regiminis apud præcos Germanos?*

Tametsi sat barbara vivendi ratio apud illos videretur, non defuit tamen suæ Reipublicæ certus ordo. Quippe diversis Teutonum regionibus præerant sui reguli, ex flore nobilitatis electi. His tamen nullum jus fuit absque populi suffragio communi aliquid majoris momenti concludendi, & decernendi; sed id tantùm illis incumbabat, ut intellectâ omnium sententiâ plebiscitum fortiter, & graviter exquerentur. Et verò ad hujusmodi publica gen-

tis Comitia comparebat quisquē non nisi armatus, & cuius vel minimo ius compecebat suam sententiam proponendi. Sed & alius Germaniæ populis regum vice fuerunt ex communis gremio denominati Duces, quos Reipublicæ Patres appellabant. Ad id officii non nisi sagacissimi, & fortissimi quique eligebantur. Quem ergo fors ad id dignitatis evexerat, belli tempore ducebat agmen, primus in fronte exercitus, primus in aggressionem hostium. Transfugæ perfidiam luebant suspendio: locordes & abjecti nimio opere animi bellatores putri lacuna submergebantur. Delicta alia pro rei gravitate mulctabantur per exactionem pecorum nunc maiorem, nunc minorem. Quippe argentæ, vel auræ monetæ usus ante Romanorum adventū erat Germanis incognitus, quorum commercia sola rerum commutatio id temporis absolvebat.

4. *Quem modum veteres Germani tenebant belli tempore?*

Aliqui Germaniæ populi, in primis Suevi, dividebant inter se, Germano sanè candore & fide, militiæ instantis onera. Alternis enim vicibus bellatum ibant, ita quidem, ut pars una expeditioni instaret, altera domi facta testa conservaret, non tantum sua sed & bellantium foris, & absentium. A primis adeò animis militiæ assuefiebat ex patrio instituto: spectacula proin non alia dabat gens bellicosa, quam de bellis quorum studia ipsis in summo pretio. Cæterum agmen, ad quod alterno ordine ex-

peditio bellica devolvebatur, secum abducebat & uxores, & proles, eo fine, ut harum præsentia ad certamen fortiùs incitaret. Quin uxores ipsæ in arma ruebant, ubi usus & necessitas polcebat. Eadem de causa consanguinei cæteri, & necessarii amici interterebant sese aciei, ut nimirum alacrior pugnandi animus adderetur, & unà omne gravius periculum à cognato sanguine præverteretur. Exordium pugnae fiebat quà cāntando, quà incondito clamore. Pugnaturis arma erant præacuti mallei, ponderosæ machæræ, breviores lanceæ, & arcus, seu catapulta. Nequè verò hujus armaturæ splendorem ullum affectabant, sed robor, & pondus ejusdem pensabant. Flagrante prælio stabant densati, ut corpore, ita animo Germano, ruentes intrepidè in hostes, quibus ea propter plerumquè fuerunt in acie superiores. Atquè ea pugnandi dexteritas vel ipsis Romanis ansam dicendi dedit, ut, qui pugnando infelix vinci vellet, manus committeret cum Germanis.

§. 3.

Synopsis de veterum Germanorum actis.

1. *Quas in partes hæc acta commodissimè possunt dividi?*

IN sex tribui possunt capita. 1. Notanda veniunt acta Germanorum ante Julii Cæsaris tempora. 2. Acta sub eodem Julio Cæsare.
3. Acta

3. Acta sub Cæsare Augusto 4. Status Germaniæ sub Ethnicis Imperatoribus à tempore Constantini Magi usque ad Carolum Magnum, 6. Acta Germanorum à Caroli Magni temporibus usque in hodiernum sæculum.

2. *Quid ante Julii Cæsaris Imperium de Germania singulare est & memoratu dignum?*

Ea quidem tempestate Germani secunda pace beati, non temerè se implicabant alienis bellis, sed mapalibus suis contenti, vota sua non ultra ferebant. Primi omnium, qui extra patriam suam moverunt, fuerunt Cimbri, populus Aquilonaris, idque integro ante Christum natum sæculo. Quippe cum maris exundantis aestus illorum peninsulam, hodie Jutelandiam dictam, Daniæ partem, eluvione sepelisset, compulsi sunt loco cedere, & alias sedes querere. Quingenta proin millia Cimbrorum patrio solo excesserunt, junctoquè suo cum Germanorum cæterorum copiis agmine infestum Romanorum exercitum non una clade multarunt. Cimbri adeò per Noricum sive per Pannariam, Teutones loci verò per Galliam tentare viam in Italiam ausi sunt, in quibus illis terris colonias formaturi.

3. *Quem exitum tenuit Germanorum expeditio in Gallia?*

Sanè funestum, cum adverso Marte pugnarint post priores clades Romanis illatas. Caius Marius enim, Romanus Consul, non procul Aquis Sextiis (Metropolis est provinciæ Gallicæ) propè ad internecionem illos cecidit, cum

ducenta Germanorum millia deſiderarentur, octoginta autem millia captiva ducerentur. Unde factum, ut incolæ longo poſt tempore accumulatis cælorum oſſibus ſua vinera ſepimentum loco incingerent, ſi Brietio quidem credimus. In pereſſe tantæ victoræ monumētum Marius ſibi locorum trophæum ex ſectō lapide ſtatuit, cujus rude, a aliqua ſupereſſe dicuntur. Perdita dicto modo victoriâ, Germanæ ſœminæ flagrantur Romanos, ut Veſtaliſus virginibus ad obſequia tranſmitterentur, ſed repulſam patinæ, unâ omnes poſt mactatas proles ſuas ſpontaneam ſibi met mortem ferro conſciſcere non dubitârunt.

4. *Qui progreſſus Cimbrorum in Italia fuerunt?*

Catulus quidem Romanus Ductor, ut maxime quærebat, illos compellere non valuit, multo minus ſuperior evalit, ut ipſius exercitus animo caderet, conſpectâ maxime audaciâ Cimbrorum. Nam ſcutis hi ſuis inſidentes, per altiffima Alpium juga nivibus recta, de vehi præcipiti lapſu non horrebant. Marius proin ſuppeditas approperavit, qui Cimbrorum aciem ita diſjecit, ut deinceps nec unus illorum conſpiceretur.

5. *Qua ſors Germaniæ ſuit ſub Julio Caſare?*

Stabilita in Gallia ſede, quam in Romanam Provinciam redegerat, paulo poſt cum Germanis res ipſi eſſe cœpit. Quippe Arioviſtus eorum Rex & belli ductor fœderatos cum Cæſare Hedros (Burgundos) valde infeſtabat, contemptus omniſus, qui dehortabantur. Itaque.

quē Cæsar Ariovistum qui Rhenum traiecerat, fortiter aggressus, eam Germanorum stragem edidit, ut ingens spatium ad triginta passuum millia prostratorū cadaveribus obtegeretur. In prælio hoc, quod prope Basileam commissum esse creditur, stabant Germani more suo in arctos cuneos densati, conjunctis supra capita clypeis tecti adversus Romanorū saxeam grandinem, & missilia tela. Cum igitur Romani apud itā protectos lorice in modum Germanos operam perderent, animoso tandem consilio in scutata capitum tegumenta insiliere, dissolutisque viscutis desuper itantes cladem inferebant, ubi dolus tamen & virtus utrinque suas partes strenuē egerunt, certē non incruentā Romanis victoriā, quæ quinquagesimò quintò Annò ante Christi in terris adventum contigit. Tertiò post annò Rhenu pontem stravit Cæsar, subegitque primò Svevos, deinde circa Coloniensem tractum sitos Sicambros.

6. *Quæ conditio Germanorum sub Cesare Aug.*

Julius Cæsar post omnes ex Germanis reportatas victorias, securo necdum, fixoque cum suis locò consistebat, quod tamen effectum dedit Augustus. Hic Dracum, privignum tuum, adversus bellicosos, & Romanis usque infestos Germanos subornavit. Et verò expeditionis felicitas ea fuit, ut ad Rhenum inferiorem pierique Germani à Druso subigerentur, extructis non uno loco munimentis coercendi. Porro Teutones, & Amisones in præliis contra Dru-

Drusum, intra curium junctorum propugnacula constitutæ tam desperato consilio pugnant, ut consumptis telis enectas allisu terræ proles in Romanorum facies ejacularentur, stupentibus omnibus seu crudelitatem seu animositatem.

7. *Quam urbem Drusus exædificavit in Germ.*

Moguntiam, ubi Mœnus Rhano jungitur. Quin & Augustam Vindelicorum annis antè Christi natalem quindecim expugnatam à Druso, & Romanorum coloniam factam fuisse perhibent. Bellum exinde contra Catts & Cherulcos, inferioris Saxonie gentem, non infelicer gesserat Drusus, cum anno ætatis tricesimo morte immatura præreptus est, Germanici nomine ejuldem familie indito. Tiberius Drusi frater, postea Cæsar, imperium militare contra Romanos suscepit quidem, sed nihil singulari dignum memoris gessit; ac multò minùs Marcus Lollius, Consul Romanus, qui ingenti clade à Germanis accepta, Romam revertit inglorius.

8. *Quam porro victoriam Arminius à Romanis reportavit?*

Augustus Quintilium Varum cum exercitu miserat ad Germanos intra officii limites continendos; quos cum homo superbissimus, & inexplibilis avaritiæ tractaret asperrimè, Arminius jugum gravissimum à suo, suorumquè cervicibus dejecturus, cum delecta popularium manu Romanos haud procul Monasterio, Westphaliæ urbe, ad pugnam provocat, successu tam-

tam prospero, ut ad quinquaginta hostium millia in acie occubuerint. Qua clade accepta Varum indignatio, & pudor eò perpulit, ut manus violentas sibi ipse intulerit. Cæsar verò Augustus eam jacturam tam iniquo tulit animo, ut præ iræ vehementia impos an imi caput parieti impingeret, hæc identidem verba ingeminans: *Quintili Vare, redde mihi meas legiones* Arminio porro Germanicæ libertatis assertori ob perpetuum rei gestæ monumentum statuat posuere Teutones, cui tunc quidem non nisi profanos, posterì verò divinos adeò honores deferre non dubitârunt, donec Carolus Magnus, fervente bello Saxonico, funditus evertendam curavit in Vetustis Germanorum commentariis statua hæc *Irmenful* appellatur.

9. *Quæ res subsequenti Imperatorum Gentilium temporibus usque ad Constantinum Magnum in Germania gesta?*

Vincebantur quidem Germani non semel; at sæpius etiam de Romanis triumphârunt, ut proinde hi nunquàm Germaniam debellare, suoq; subicere imperio usquè qua potuerunt.

10. *Quæ Germania fortuna à Constantino Mag: temporibus usquè ad Carolum Magnum?*

Circa dimidium tertii seculi extrulere caput Franci, quo nomine convenerant populi ex Saxonia: Westphalia, & Franconia in unum agmen collecti. Verò simile est, id nominis sibi adievisse ideo, quò docerent, sibi abjecto penitus Romanorum jugo patriam libertatem
(hanc

(hanc enim vox Germanica *Franck* notat) unice cordi esse, eaque frui velle citra omnem servitutem. Optinia ejus consilii exequendi occasio se obtulit imperante Honorio quando Romani Imperii res erant oppidò turbatæ. Quinto proin seculo Franci in arma ruerunt Duce Rege suo Pharamundo, & in Galliam Romanorum Provinciam irruptionem primò fecerunt, quintatamen firmum ibi pedem figerent. Regnante porrò Merovæo aliquot post annis alteram impressionem tentarunt, jacto Franconicæ Monarchiæ fundamento. Hanc postea Clodovæus omnium primus firmato jam Imperio possedit, præter Alemaniam & Thuringiam id temporis adjunctam.

11. *Quis porrò status Germania ante Carolum Magnum?*

Regnabat adhuc dum avita magnam partem superstitio, quamvis pluribus in locis Christianæ fidei germen efflorescere jam cæperit. Jam tum temporis Bojaria, Saxonia, aliæque plures regiones à Ducibus suis regebantur.

12. *Quæ verum Germanicarum vicissitudines imperante Carolo M. ejusquè successoribus?*

Carolus quidem Magnus Germaniæ suam barbariem abstergere institit, optimis eandem legibus instruxit, veri DEi cultum, & universè Religionem promovit, bonis artibus scholas aperuit, cæteraquè omnia in optimum ordinè redegit. Debet enim verò Germania huic verè Magno Monarchæ sua incrementa, & subsequente felicitatem. Postquam ergo Bojariam

ariam & Saxoniam suo adiecit regno, in di-
 visione vastæ tunc Francicæ Monarchiæ Ger-
 maniam in peculiare regnum evexit, quod
 Ludovicus Pius Filio suo natu tertio Ludo-
 vico Germanico transcripsit. Henricus Au-
 cept suo sub regimine quæ exstructis pluseu-
 lis urbibus, quæ institutis artium, & merci-
 monii exercitiis, quæ correctâ bellicæ disci-
 plinæ ratione admodum multa præstitit Cæ-
 teri Cæsares, putà, Otho M. S, HENRICUS
 Bavarus strenuè perrexerunt excolere Ger-
 maniam, & ad summa omnia promovere, do-
 nec tandem sub glorioso Austriacorum Cæsa-
 rum imperio, & præcipuè sub gloriosissimo
 feliciter regnante Cæsare Carolo VI. ad id
 fastigii ascendit: ut nec viribus, nec politia
 Christianæ legibus, nec promovendis sapien-
 tiæ studiis ulli orbis regno facile cedat.

CAPUT II.

De Germaniæ Principibus quæ sa- cris, quæ profanis.

Quandoquidem in priore, eoquè tertio
 Opusculo de Romano Germanicis Cæsa-
 ribus, quantum satis actum est, necessa-
 rium videtur, ut hic de Germanicis S.

R. I. Electoribus, & Principibus eo-
 rumq; rebus gestis brevis fiat mentio.

§. I.

De tribus Ecclesiasticis Electoribus

Quid-

1. *Quid notandum venit de primordio Archi-
Episcopatus Moguntini?*

Sanctus Crescens discipulus S. Apostoli PE-
TRI, fuit primus Moguntiae Episcopus; San-
ctus vero Bonifacius postmodum, anno nem-
pe 744. à Zacharia Summo Pontifice primus
Archi Episcopus est renunciatus. Willigilus
Fabri carpentarii Filius, ab Othone III. Ro-
manorum Imperatore omnium primus Elector
S. R. I. est declaratus, quem etiam ob singula-
rem sapientiam in Imparii negotiis tanquam
Cancellarium adhibuit. Continuavit hoc di-
gnitatis officium etiam sub S HENRICO Cæ-
sare. Ex eo tempore illa Cancellarii dignitas
potissimum fuit penes Archi-Episcopos Mogun-
tinenfes. De Willigiso hoc facta est mentio
in tertio Opusculo sub Othone III.

2. *Quid cum Hattone ejus nominis secundo
Archi Episcopo Moguntino actum?*

Hatto vir immisericors, & durus erga mise-
ros mendicos fuisse scribitur, id quod testatum
fecit premente annonæ caritate, & gravi fa-
mis calamitate, sed ad suum met exitium Quipa-
peturam medicabulorum, quæ panis aliquid
rogant, horreo includi jussit, specie distribu-
endi ibidem panis. At interea ejusdem impe-
rio horreum incenditur, & una famelici pau-
peres conclusi quæ flammâ quæ fumo enecan-
tur. Eo incendii articulo cum lamentabiles
pereuntium ejulatus audirentur, jocularem in
modum Hatto ad suorum aliquem dixisse fer-
tur: Audi, quomodò hi mures cantillent! Cru-
dele-

dele hoc factum in vestigio ultio divina est in-
secuta. Mox enim inconditus murium exer-
citus procurrit, Hattonem rectè aggreditur.
Hic adeò, ut se infestis his hostibus subduceret,
turrin, in medio Rheni stantem, tanquam a-
sylum, properè conscendit. Sed enim mures
manipulatim insequuntur, penetrant portam
& fenestras turris, & miterrimum Archi Epi-
scopum depascunt. Atque hæc turris in hanc
usque horam à muribus nomen obtinet. Hæc
quidem imperante Cæsare Othone Magnò
contigisse ferunt, quæ tamen alii Scriptores
ad fabulas relegant.

3. *Qua Trevirensis Archiepiscopatus exordia?*

Sanctus Eucharis, ex septuaginta duobus
Christi discipulis, à S. Petro Apostolo ad præ-
dicandum Evangelium Trevirensibus submis-
sus est, quorum primus Episcopus fuisse tra-
ditur. Hic satis concessit anno Christi sexage-
simo sexto. Porro S. Agricius, Patriarcha An-
tiochenus anno 330. primus Archiepiscopus
fuit constitutus. Hic texilem Christi tunicam
secum Treviros attulit, ubi hodie dum asser-
vatur. S. Helenæ Imperatricis domicilium in
templi formam redactum Agricius rite con-
secravit: palatium verò Constantini Magni
transtulit in monasticam habitationem, quæ
nunc Abbatia S. Maximini vocatur. Primus
Electo Trevirensis erat Ludolphus, Saxonie
Dux Othone III, imperante. Dignitas Archi-
cancellarii aliquatò serius Archiepiscopatu
huic adjecta est.

Opusc. VI.

B

4. *Quid*

Quid de primordiis Archiepiscopatus Colonienſis memoratu dignum occurrat?

S. Maternus circa annum Chriſti 99. verè ſidei lumine Coloniam illustravit, ibidem anno ætatis centefimo decimo quinto, Chriſti 128. mortuus. Traditur hic ipſe Maternus viduæ Naimiticæ fuiſſe filius. quem JESUS, S. Luca teſte, ad vitam revocavit. S. Agilulphus octavo ſæculo à S. Benifacio prius Coloniae Archiepiſcopus fuit. initiatus. Prius autem Elector fuiſſe fertur Heribertus, Marchio Fofto Juliensis ſub Cæſare Othone III. Cæterum Archi Cancellarii nomen Archi Episcopatus, ſub ſequentibus demum temporibus eſt ad-
junctum.

5. Quinam Archi-Epiſcopi Colonienſes vitæ ſanctimoniâ præ cæteris floruerunt?

SS. Severinus, Evergiſtus, Aevilius, Simoneus, Cunibertus, Agilulphus, Heribertus, Anno, &c. Coloniae depoſita ſunt corpora quæque SS. trium Regum, quæ ſub Friderico Barbaſſa Mediolano, per illum ipſum vaſtato, Coloniam pervenerunt.

6. Quid de S. Archi-Epiſcopo Annone exiſtimandum?

Huic parum laudis tribuunt Acatholici; cū tamen Scriptores ſynchroni tanquam virum ſingulari ſanctitatis fama conſpectum celebrēt: id fortasſe nonnulli Viro huic ſancto vitio vertunt, quòd Imperii negotia imperante Henrico IV. cuius adoleſcentiam moderabatur, tractanda ſulceperit. At in comperto eſt ex

veterum & probatorum auctorum fide, An-
nonem id omne in commune Imperii ac præ-
cipuè Ecclesiæ bonum cum non vulgari sapi-
entiæ & justitiæ laude præstitisse.

7. *Quis casus fuit Colonienfis Archi-Epi-
scopi Gebhardi?*

Sanè lamentabilis casus; nam anno 1563:
amplexus sectam Lutheranam, matrimonio
sibi junxit publicè Agnetem Comitem à Mans-
feld. Equi dem quærebat Archi-Episcopatum
transmutare in profanum Principatum, sed à
Pontifice mox Vaticano fulmine ictus, à Ca-
pitulo Cathedrali abdicatur, substituto ejus in
locum Ernesto, Bojarie Duce. Verùm Geb-
hardus non ea propter statione cedendum ra-
tiones, ad arma profilit, additis in socius copiis
Palatini Ducis, dicti Simmerensis. Horum ta-
men consiliis Dux Bojus Wilhelmus Frater
Ernesti obviam ivit. Itaque Gebhardum, pec-
uniâ, belli nervo destitutum, in Hollandiam
expulit, ubi miserrimam vitam tolerans, ab
omnibus desertus, infelici fato decessit anno
1559. Exinde non nisi ex Ducibus Bavaris ad
hujus Archiepiscopatus apicem sunt evecti.

*Qua officia & prerogative sunt trium Ar-
chi-Episcoporum Moguntinensis, Trevi-
rensis, & Colonienfis?*

Imprimis singuli sunt S. R. I. Electores. quo-
rum est, cum reliquis Electoribus secularibus
Romani Imperii Caput deligere. 2. Mogun-
tinus coronat electum Cæsarem, siquidem co-
ronatio contingat insui Archi-Episcopatus ter-

ritorio: quodsi coronatio in Coloniensi Archiepiscopatu, loci Archi Episcopus Cæsarem Regem creat. 3. Quivis horum trium Archiepiscoporum Archicancellarii munere in Sacro Romano Imperio funguntur, Moguntinus quidem per totam Germaniam, Trevirensis per Galliam, & Regnum Arelatense, Coloniensis per Italiam. 4. Hi tres Ecclesiastici Electores ex more antiquo præcedunt suos Collegas Electores Laicos, & hoc quidem ob reverentiam avitam erga statum Ecclesiasticum. 5. Elector Trevirensis sibi vindicat primum suffragium in Imperii Comitibus, & è Regione Cæsaris confidet, habens ad dextram duos Ecclesiasticos, ad lævam Electores seculares.

§. 2.

De Regno & Electoratu Bohemico.

1. *A quibus populis Bohemia olim habitata fuit?*

Primi habitatores fuerunt Boji, qui annis quingentis & nonaginta ante natam mundi salutem sub Rege suo Sigovesto ex Gallia in Bohemiam migrârunt. Hanc de suo nomine Bojohemum dixerunt, seu Rojorum Coloniam, aut sedem. 2. Anno quinto post natum Christum expulsi sunt à Marcomannis, qui ex Germaniæ populis confederant prius Danubium inter & Niccarum fluvios. Itaque hi Duce suo Rege Maroboduo, Bojis ejectis, Bojohemum pleno jure sibi vindicârunt. Boji verò amissa statione cesserunt in proximam Regionem Narisco.

riscorum, quam hodie dicunt Palatinatum su-
periolem. Indè Danobium transgressi circiter
annum Christi 500. Romanis ex Vindelicia e-
jectis, in eadem sedem sibi fixerunt. Hæc pro-
in Regio ab ipsis nomen accepit Bojariæ vel
Bavariæ. 3. Ad annum Christi 550. aut ex
aliorum sensu 640 annum Slavi populi Bo-
hemiam occuparunt, ex eaque Ducatum for-
marunt. Primus Dux fuit Zecchus, frater Lec-
chi & Russi. Horum fratrum primus cum su-
is in Polonia, alter in Moscovia sive Russia
consedit, ubi utrinque ab ipsis forma Duca-
tus est introducta. Atque hæc Slavonica na-
tio initium fecit extirpandis densis Bohemiæ
saltibus, ad promovendam terræ fertilitatem.

2. *Quæ primaria mutationes intervenire à
tempore Zecchi usque ad nostra tempora?*

Post Zecchum Bohemi à viginti duobus
Ducibus regerantur serie non interrupta. Sub
duodecimo Duce Borivorio I. Bohemia Chri-
stiana Religionis lumen feliciter aspexit, tem-
pore Cæsar Arnulphi circa annum Christi-
num 895. Anno subinde 1086. Ladislaum II.
Henricus IV Imperator Moguntia Regem di-
xit. Post hunc regimen transit partim ad Du-
ces, partim ad Reges, donec tandem Primisla-
us II. Regem Bohemiæ titulum Cæsar Philip-
pus in perpetuum confirmavit. Paulò post i-
dem Primislaus, utpote Rex & unà Elector
operam suam contulit in eligendo Friderico II
Post Primislaum Regum Bohemorum electio
plerumque fiebat per scrutinii suffragia, ut Rex

tamen esset fiduciarius Cælaris cliens, in suis propriis terris. Albertus II. & Ferdinandus I. ambo Cæsares ex Austriaca Domo Regnū Bohemiæ, & Hungariæ jure nuptiali sibi asseruerūt. Tandē anno 1620 Bohemia post famosā ad Pragæ mœnia victoriā à Ferdinando II, obtentā contrā Fridericum. (unius hyemis Regem dictum) ejusque exercitum in jus hereditarium, arvis, partū, transit, id quod pace Monasteriensi est confirmatum. Carolus VI. gloriosissimè regnans modò Romanorum Imperator, undecimus jam Bohemiæ Rex numeratur ex Archiducibus Austriacis.

3. *Quam præterea Duces & Reges Bohemiæ sunt speciatim memorabiles?*

1. Przemislaus primus, tametsi ortu & conditione rusticola fuerit, tamen non vulgaris sagacitatis & prudentiæ laude eminebat, Quare Libussa tertia Dux Bohemiæ, quæ urbem Pragæ condidit, illum in thalami conjugalis consortem adlegit, & eo pacto quartum Bohemiæ Ducem fecit. Huic septem ipsis annis velitandum fuit cum Bohemis sceminis, quæ ductu nobilioris ex Libussæ aula mulieres Bohemiæ regimen sibi arrogabant. Et verò primus confectus illis proptus ex voto cessit. Przemislaus mansuetudine, & longanimitate feroces mulierum animos delinire, & expugnare satagebat. At cum nihil, lenitate proficeret, armata tandem manu ambitiosas has Amazonas cœdēgit ad domesticam colum reverti. Acta hæc sunt circa annum Christi 650.

2. San-

2. Sanctus Wenceslaus decimus quintus Bohemorum Rex, viri sancti, numerique omnibus absoluti formam in se ipse expressit. Singularem porro memoriam meretur tenerissima ejus erga augustissimum Altaris Sacramentum preter. Solebat enim quotannis triticum, divino Sacrificio servitutum, suis ipse manibus seminare, & metere: in eundem quoque finem esse vindemiator, & legere botros ad usum sacri Calicis contraxerat. Tandem impiæ Marris Drahomiræ instinctu à crudeli Fratris Boleslai ferro in templo orans, Deo victima cecidit innocentissima. Drahomira, sanguinaria furta, meritisque dein sceleris pœnas dedit, quando viva cum curru & equis terræ hiatu fuit absorpta; Boleslaus verò id gratiæ à cœlo obtinuit, ut postea resipisceret. Cæterum Sanctus Martyr & Rex Wenceslaus in terris agebat Othonis Magni Cæsaris temporibus.

3. Venceslaus V. postremus Ducum Bohemorum fuit ex Stirpe Primislai rusticolæ, annò 1306. violenta morte sublati Paulò post successerunt tres Bohemici Reges, Carolus IV. Wenceslaus Pger sive Ignavus, & Sigismundus, quorum singuli subin Cæsares sunt creati.

4. Quid præcia de Bohemis observatu dignum?

1. Regnum Bohemix pars quidem Germanix censetur, sed nulli Circulo Imperii accensetur. 2. Rex Bohemix inter Electores Laicos principatum tener, & suffragium fert proximè Archiepiscopum Colonientem. 3. Olim

Rex Bohemiæ, quæ Elector, nihil admodum conferebat ad communes Imperii expensas, nec in ullis comparebat Comitibus: sed ab anno 1708. utrumque modò præstat 4. Marchionatus Moraviæ, & Ducatus Silesiæ referuntur ad Bohemiam, uti & Lusatia, quæ tamen à Ferdinando II. Electori Saxonie relicta est ad compensandas impensas in bellum factas.

§. 3.

De Electoratu Bavarico, & Palatinatu Electorali.

Ambæ hæ Domus Electorales hic conjunguntur, quoniam eandem trahunt originem.

I.

1. *Quis Boaria status priscis Romanorum temporibus?*

Imperante Augusto Bojaria erat Romanorum Provincia, cujus pars, Superioris Sueviæ contermina, Oenum inter & danubium, Lacum Podamicum, & Alpes sita, dicta est Vindelicia. Altera pars residuum Bojariæ complectebatur tractum cis Oenum cum Austria, nomenq; Norici obtinuit.

2. *Qua ratione Bojaria à Romanis ad Bojos translata est?*

Boji quingentis nonaginta annis ante Christi ortum è Gallia in Bohemiam transgressi, hanc exinde Bojohemiam appellarunt Sed quito post natum Servatorem anno à Marcomannis,

nis priscis Germaniæ incolis, sunt expulsi. Itaque in Naritcorum terras (Palatinatum superiorem) profugi, sedem ibi fixerunt, donec anno 508. Ductore Theodone primo Almonium amnem trajecere, quo ipso ex transitu Dietfurto (seu Theodone vado) nomen deinceps adhæsit. Inde progressi, longius Ratisbonæ Danubium quoque superarunt, & pulsæ ex Vindelicia Romanis, Boicum, eumque regium dominatum stabiliverunt. Porro Ratisbonam Romanis exortam, de Coniuge sua Reginobirga dixit Theodo Reginoburgum, in qua ipsa urbe Regiam sibi delegit. Ibidem loci Theodo III. sub finem seculi sexti à S. Ruperto in Deipatæ Sacello (*veterem Capellam vocant*) hodieque existente, sacro baptismatis fonte ablatus est.

3. *Quomodo Bojaria à primis Bojorum Ducibus ad Carolum Magnum transiit?*

Thassilo ejus nominis tertius Bojarie Dux in Conjugem acceperat Litopirgam, filiam Desiderii ultimi Longobardorum Regis. Hunc Carolus Magnus Ticini captum, Regno exuerat. Itaque Litopirga vindictæ furis agitata, Thassilonem adversus Carolum Magnum concitare non destitit, quoad infesta arma caperet contra Regem Victorem. At enim ejus expeditionis consilium, sinistra exitus frustratus est. Quippe à Carolo victus, suoque Ducatu privatus cum Principe filio in Gemetenle Gallie Monasterium migrare iussus est ubi ita laudabilissime ducta obiit circa annu 705.

Ex eo tempore Bojaria, in Gallicam Provinciam reducta, perstitit in Carolino stemmate usque ad Ludovici IV. obitum.

4. *Quis inter mortuo Carolino stemmate Bojaria imperavit?*

Diversi imperarunt Duces, sed non ex una eademque Domo. Post mortem Ludovici IV. regnabat in Bojaria Arnulphus malus, ingenti planè iniqui Princeps. Hic invidens Caesaræ coronæ, Conrado I & Henrico Aucupi bellum movit, sed ob id maleficium suis æteris expulsi. Arnulphus, filius Arnulphi, paria ausus est contra Othonem magnam, qui illum ita multavit, ut Ducatu adempto cum suis posteris in sortem Comitum remiserit. Ex hoc prole descendunt Palatini Comites Schirenses, & Comites Wirtsbacenses, qui tandem lapsu reiporum restauratam Ducatus dignitatem in Bojaria obtinuerunt. Neque exinde ea dignitas desit, sed hodie dum in Electorali Domo Boica floret.

5. *Quam Duces Boji post Arnulphum Malum ejusque filium sunt memoria digni?*

Post Arnulphum usque ad restitutionem Domus Witelzbachiae præerant Principes Saxones, Francones. & Suevi. Ex gente Saxo-Bavarica erat S. Henricus Caesar, qui Abudiaci, oppido Bavaricæ ad Danubium, Ducalem Regiam suam locarat. Inter Duces Bojarie ex Franconibus fuerunt Henricus III, & IV. postmodum Romani Imperatores. Hic renunciatique nomine Bojariam Guelphoni è Comitum

tum Altorffensium in Suevia stemmate possi-
dendam dedit. Inter Guelphicæ prolapix Du-
ces præ cæteris memorandi veniunt Henricus
IX. *Niger*, Henricus X. prioris filius, *Super-*
bus dictus, & Henricus *Leo* cognominatus po-
stremi filius, qui præter Bojariam totam quo-
que possidebant Saxoniam, quam Henricus
IX. conjugali fœdere sibi asseruit, Henricus
Leo verò iterum amisit, quando à Cæsare Fri-
derico Anobarbo A. 1180. proscriptus, omni-
busque suis Regionibus, præter Brunsvicen-
sem & Luneburgensem, est exutus, Bojaria
Othoni Comiti Wittelsbachio, ob egregiam in
bello navatam operam, attributâ. Interea tem-
poris urbs Ratisbona in libertatem asserta, non
reducit deinceps ad dominium Boicum. Idem
Henricus *superbus* pontem illum celeberrimum
Ratisbonæ è lapide quadrato sub A. 1140. ex-
struendum curavit.

9. Quinam Duces & Electores post Henri-
ci Leonis proscriptionem ad hanc usque
diem rexere Bavariam?

1. Otho M. Wittelsbachius, hodiernæ Do-
mûs Bavaricæ Auctor. Obiit A. 1183.

2. Ludovicus Elector, qui totum Palatina-
tum cum Electorali dignitate in familiam wit-
telsbachiam pactis nuptialibus transtulit. Oc-
cîsus est Kelhemii An. 1231.

3 Otho Elector obiit An. 1253.

4. Ludovicus Severus, Elector, occisa ob
adulterii suspicionem conjugem cum aliis qua-
tuor, tantis idcirco animi tormentis excruciat.

tus est, ut in sequente mox nocte totus incal-
nuerit, Furstenfeldensis exinde Monasterii
conditor. Rudolpho filio, nominis, gentisque
Palatinæ propagatori Palatinatum; Ludovi-
co verò postea Cæsari, reliquit Bavariam, ex
eo tempore à Palatinatu, universè accepto,
semper seunctam Obiit 1294.

7. *Quæ Bavaria facta diviso à Ludovici Cæ-
saris obitu?*

Hujus filius Stephanus I. Bavariam tribus
suis filiis ita divisit, ut Stephano, natu maxi-
mo, Ingolstadtum, Friderico Landshutum,
Joanni natu minimo Monachium obveniret.
Deficiente porro post annos 53. Stephani pro-
gen e, hæreditas obigit Duci Landshutano.
Sed & hujus stirpe post annos centum & un-
decim exarcescente, Albertus IV. Bavariam
solus obtinuit, legemque tulit, ut deinceps na-
tu maximus Bavarix universæ solus præflet.
Obiit Stephanus I. A. 1377. cujus filius Jo-
annes A. 1397. Ernestus verò Joannis filius
A. 1418 ex hac vita migravit. Albertus por-
rò Pius, Ernesti filius A. 1460 decedens, te-
stamento caverat, ut è quinque filiis summa
rerum ad Joannem & Sigismundum, natu ma-
jores, deferretur.

Sigismundus: Basilicæ R. M. V. Monachii
conditor, triennium cū Joanne hocque peste sub-
lato, solus biennium regnabat, Principatu ex-
inde in Albertum IV. fratrem sponte transla-
to; cui tamen Christophorus & Wolfgangus
fratres natu minores multum negotii facelle-
bant.

bant. At longo difficilior eidem contentio fuit cum Georgio Duce Landshutano Ludovici divitis, qui Ingolstadiensem Academiam condidit, filio. Hic filiam Ruperto Palatino despondit, dotique inferiorem dixit Baviarā. Otto inde bello gravissimo; iis tandem conditionibus A. 1505 pax firmata est, ut Ruperti pupillis Ochoai Henrico novus, uti deinceps appellari cœpit, Palatinatus attribueretur.

8. *Qui Duces & Electores universa diuino Bavaria imperarunt?*

1. Albertus IV. divisas Baviaræ Provincias iterum conjunxit A. 1507. Mortuus anno sequente 1508.

2. Guilielmus IV. Constantis eò præcipuè appellatus, quod in Bavaria Religionem Catholicam, grassante circumcirca hæreseos lue, & Marte rustico latè omnia devastante, intactam, tectamque conservavit. Mortuo Landshuti Ludovico fratre inferioris Baviaræ Duce, solus rerum potitus. Decessit A. 1550.

3. Albertus V. Religionis Orthodoxæ in Germania propugnator fortissimus, legem jam antea latam stabilivit, ut nè posthac Bavaria divideretur. Societatem Jesu Ingolstadtum & Monachium introduxit. Obiit A. 1579.

4. Guilielmus V. Catholicæ itidem Religionis non in suis modò, sed exteris quoque Provinciis, præsertim adversùs Gebhardi Septemviri Colonienfis molitiones, vindex strenuissimus, Baviaræ Principatu, quem 17. annos summa cum laude tenuit, in Maximilianum

num filium sponte translate, Iper 29. annos
vitæ reliques animæ negotium, omnium gra-
vissimum, unicequē necessarium, tractandum
suscepit. Vivere desit A. 1626.

5 Maximilianus I. Heros incomparabilis,
post Pragensem victoriam Septemvirali digni-
tate A. 1623. auctus, Palatinatum superiorem,
& urbem Donavendam Ecclesiæ simul Catho-
licæ, ac Boicæ Domui asseruit. Obiit Ingol-
stadii A. 1651.

6 Ferdinandus Maria, Principis optimi nu-
meros omnes implevit. Nec minor ipsi, quā
Progenitoribus. Orthodoxæ Religionis cura
erat, qui omnium Bavaræ principum natus
quasi character est, basisque & fundamentum
boni, auspiciatque Principatûs. Obiit Schleis-
hemii A. 1679.

7. Maximilianus Emmanuel in Hungariis
præcipuè pro re Christiana susceptis expediti-
onibus, liberatione Viennæ, expugnationibus
urbium Puda, Strigoni, Neosoli, Esleccii, &
maximè Belgradi, &c. pugnis item decreto-
riis ad Beratanum, Molazium &c. immorta-
le sibi nomen comparavit. Indè variis bellis
implicitus, & fortunam utramque expertus,
recuperatis A. 2715. Provinciis, Monachii di-
em obiit A. 1726.

8. Carolus Albertus, præfatus Maximiliano
& Tereſſia Sobiescia consorte Joannis III Po-
loniæ Regis filia progenitus 1697. Electus Im-
perator, & coronatus sub nomine Caroli VII.
1742. Obiit 1744.

9 Carolus Maximilianus hodiè, Baviaræ
Imperant.

De Electoratu Palatino.

1. *Qua Palatinatus factus ante Caroli Magni tempora?*

1. Ante Romanorum adventum Palatinatus vetustissimi Regni alemanni pars fuerat 2. Imperante Augusto, & hunc, & omnes alias Provincias Romanas Romani in praefectum suam redigere. 3. Incolae Palatinatus in Francica postmodum expeditione à Pharamundo A. 424. suscepta, superato Rheo, Romanos in Galliâ sunt adorti.

2. *Quid de antiquis Comitibus Palatinis sciendum?*

1. Cum olim Germanis, in Principibus nondum distributa, solis pareret Imperatoribus, hique sedes sua identidem mutarent, fuerunt pro singulis Provinciis constituti supremi Praefecti, dicti Comites Palatini, qui, nomine Caesaris abentis controversias dirimerent. Nos inter eminebat Comes Palatinus Rheni: quia non solum in adjacentibus terris, sed in ipsa etiam Aula Imperatoris, in d. cum hic Romam proficisceretur, per un. versam Germaniam juris dicendi potestatem habebat. 2. Exst. in d. postea per Ludovici IV. mortem Carolica stirpe, regionum Praefecti, in Palatina. u. ac alibi, munia & Provincias fidei suae commissas hereditario quasi jure possidere ceperunt. 3. Eberhardus A. 912. à fratre suo Conrado I. Cæsare Palatinatum pro sua familia obtinuit. 4.

Con-

Conradus Dux Sueviæ, frater Friderici I. Imperatoris an: 1156 Heidelbergam condidit

3. *Quinam extincta stirpe Carolina Palatinatum obtinebant, donec is Domui Wittelsbachia obvenit?*

Nobilissima omnes, at diversa stirpe progenati erant, quos brevitatis studio præterimus. Henricus Henrici Leonis filius pactis dotalibus provincie possessionem adiit, sed eadem iterum dejectus est anno 1215. quando à Friderico II. Cæiare fuit proscriptus. Postmodum Ludovico Bavarie Duci, Othonis I. Wittelsbachii filio, Palatinatus clientelari jure est traditus; nec antè tamen in ejusdem possessione venire licuit, quàm Otho Ludovici filius Agnerem, Henrici proscripti filiam matrimonio sibi junxit An, 1225.

4. *Quamdiu Domus Bavaria Palatinatum simul ac Bavariam cum Electoratu tenuit?*

Annos circiter septuaginta, quoad nempe Rudolpho, Ludovici Severi filio natu majori, Palatinatus, Ludovico verò, postea Cæsari, Bavaria est attributa, divisione hac in hodiernum usque diem perdurante.

5. *Quinam exinde Electores Palatini Electoribus Boico Palatinis succedere?*

Orti hi erant ex triplici stirpe. 1. Rudolphina, 2. S. mmerensi. 3. Neoburgica.

6. *Quid de Rudolphina stirpis Electoribus universè memorandum?*

Ex hac tredecim Electoratum obtinuerunt ab An 1194. ad A. 1559. Nos aliquos memorabimus

!Ru-;

Rudolpho I. quod à Friderico Austrio
contra Ludovicum fratrem stetit, proferri-
pto, Palatinatum tamen cum Septemviratu
recepere filii, ea lege (quam jam antea avus
Ludovicus Cæsar, patruus fœdere Ticini in-
ro renovaverat) ut ex Ducu Bavarica & Pa-
latina alternis posthac vicibus Septemviri le-
gerentur.

Ve ùm Carolus IV. Cæsar Rupertum I
Rudolphi I. filium, & Annæ Conjugis suæ
fratrem, ejusq; posteros edito Norimbergæ
A. 1356. diplomate perpetuo S. R. I. Archi-
dapiferos & Septemviros instituit.

Ruperto igitur I. successit Rupertus II ex
fratre nepos. & huic Rupertus III. qui exau-
torato A. 1400. Venceslao, Cæsar est cre-
atus.

Ludovicus Barbatus Ruperti III. filius, in
Concilio Constantiensi Sigismundi Cæsaris,
aliquoties absentis, vices implevit. Inde do-
mum redux linguam Latinā jam senex cœ-
pit addicere, quod Cæsar Sigismundus læpi-
tus conquestus esset, nullum ex Electoribus
laicis latere scire. Hujus progenies defecit
A. 1559. Othone Herrico fratre Iheris emer-
tuo. Hic à Georgio Divite Duce Landshu-
tano, avo suo materno Palatinatum novum
seu Neuburgicum, post bellum cruentum
Domum inter Bavaricam & Palatinam exor-
tum, obtinuit.

4. *Qui Electores Palatini è stirpe Simmerensi?*

1. Fridericus III. 2. Ludovicus 3. Fridericus IV, 4. Fridericus V. qui post pugnam Pragensem septemviratu, & Bohemiæ Regno, in quod ambitiozæ potissimum cōjugis, aliorumque pessimis consiliis inductus, sese intruserat, exutus, fato cessit A. 1632. ætate & triginta haud amplius annos natus 5. Carolus Ludovicus Frid. V. filius, cui per pacta Monasteriensia octava dignitas Electoralis cum Archithesaurarii titulo adjudicata est. 6. Carolus A. 1685. sinè prole decedens, cujus soror Philippo Aurelianensi nupta, antea dedit bello exitiosissimo, quo miles Gallicus totum penè Palatinatum ferrò ac flammis depopulatus est.

8. *Qui Electores Palatini è stirpe Neoburgica?*

1. Philippus Vilhelmus, Domus Palatinæ Augustum decus, & religionis præsertim orthodoxæ strenuus propugnator. Ex Elisabetha Amalia Hassiæ Landgravina Liberos suscepit septendecim, plerumque omnes infulis, imperialibûs, regiisque diadematis, insignib9 Electoralib9 &c. cōpicuos obiit A. 1690
2. Joannes Vilhelmus, qui causam, Domum inter Palatinam, & Aurelianensem tandem agitavit, arbitro tandem Romano Pontifice obtinuit, nullique exindè pepercit labori, quo Palatinatum Gellorum incendiis, ex-dibus, direptionib9 miserè devastatū erigeret, melioremque in statum restitueret. E vita discessit A. 1716.

3. Ca-

3. Carolus Philippus Elector, Joannis Vilhelmi frater obiit A. 1743. Carolus Philippus ex Joāne Christiano Principe de Sulzbach & Maria Henrietta Filia Francisci Marchionis de latour Auvergnæ progenitus, successit 1743.

9. *Quas metamorphoses Religio subiit in Palatinatu?*

1. Fridericus II. Lutheranismum crudum adhuc & impositum. 2. Otho Henricus confessionem Augustanam, à Melanchtone cusam, ac sæpius recutam. 3. Fridericus III. Zwinglii. 4. Ludovicus Ubiquistarum. 5. Fridericus IV. ejusque Tutor C simirus Calvini sectam terris suis invexere, tam acerbis Neo-Evangelicorū odiis, & insectationibus, ut Lutherani Calvinistas, hique illos ferro, igne, rotâ è templis, scholis, urbibus exterminatos vellent, donec tandem Wolfgangus Wilhelmus Religionem avitam, jam inde à S. Materni & S. Crescentis, primorum tractūs Rhenani Apostolorum, temporibus per annos 1400. usque ad horribile illud Germaniæ schisma cultam semper, observatamque A. 1614. cœpit reducere. Hujus exemplo non modò tota Domus Palatina ad Catholica sacra postmodum reversa est.

§. 4.

De Electoratu Saxonico, Brandenburgico, & Brunsvicensi.

C.

1. Quid

1. *Quid de Saxonis ante Carol Magni tempora memoratu dignum occurrit?*

In Saxoniam Romani veteres nunquam penetrarunt. Unde Regio hæc ante & post Christianitatem usque ad Carolum magnum ab inquilinis præco Germanorum nunc gubernabatur. At Carolus, magnus continuorum & triginta annorum bello illos tandem devicit, & cum Duce suo Wittekindo ad Christiana sacra traduxit.

2. *Qui Duces post Caroli Magni tempora regnarunt in Saxonia?*

Quotuplici stirpe ori erant, nempe 1. Wittekindorum 2. Billingorum 3. Guelphorum sive Bojorum 4. Alcaniorum sive Anhaltinorum 5. Marchionum Milnensium.

3. *Quo hi ordine regnarunt?*

1. E Wittekindi stirpe, quæ ante & post Caroli magni tempora rerum potiebatur, originem duxere 5. Imperatores Saxonicæ: Henricus auceps, Otto I. II. III. & Henricus S. 2. Hermānus Billingus, vir nobilis, ab Orthone Magno ob præclara in Cæsarem hunc merita, A. 960, Saxonix Dux creatus, stemmatis Billingani auctor fuit. Fertur hic antea non nisi septem in dynastia sua, colonos numerasse, quos ad unum omnes ob furtum, communi opere, & consilio commissum, in furem agi iussit. 3. Extincto dein Billingorum stemmate Saxonia ad Guelphicam Bojorum Domum A. 1125. eti translata. 4. Henrico

2. *Qui primi Austriæ Marchiones, Duces,
& Archiduces?*

1. Tametsi Provinciæ hujus Præfecti jam antea Marchiones fuerint appellati; hæc tamen dignitas hæreditaria non erat, quoad tandem Leopoldus Illustris à Cæsare Henrico Aucupe contra Hunnorum præcipuè irruptiones Austriæ Marchio designatus, eandem jure hæreditario cœpit possidere, 2. Hæricus II. Leopoldi Sancti filius, à Friderico Ænobarbo A. 1156. primus Austriæ Dux salutat, multisque aliis prærogativis est ornatus, 3. Fridericus II. inter Austriæ Duces quintus, à Cæsare Friderico II. *Archiducis* titulo insigniri cœpit.

3. *Qua occasione Austria possessionem adiit Dominus Habsburgicus?*

Othocarus Bohemiæ Rex, Friderico II. ultimo Austriæ Duce extincto, ejusdem sororem Margaritam matrimonio sibi junxerat diuturni illius interregni tempore, Cumq; Rudolphus Comes Habsburgicus ad Imperii solium fuisset euectus, Othocarus clientelare eidem præstare obsequium recutabat. Bello igitur à Cæsare semel atque iterum illato, in acie cecidit. Indè Austriam Domino, Rectoreque orbatâ, Imperator filio Alberto I. clientelari nomine tradidit, quâ ex eo tempore Dominus Habsburgicus in sua semper tenet ditione.

4. *Quo pacto Styria, Carinthia, Carniola, & Tirolis obvenêre Austriacis?*

Provinciæ istæ post Caroli Magni tempora
suis

Georgio Marchione Brälenburgico, Ernesto Duce Brunvicensi, Philippo Hassiæ Landgravo, Wolfgango Principe Anhaltino, uribus Norimbergensi ac Reutlingensi A. 1530. Augustæ Vindelicæ Carolo V. porrectam, & ab Imperatore, sex Electoribus, cæterisque Imperi statibus rejectam, propugnandam suscepit; quam tamen biennio post ejuravit, ac testamento cavit, nè filius in hereditarias Provincias antè succederet, quàm Luthero ejusque affectis exterminatis avita sacra reduxisset. Idèdè Sacramentis Confessionis, Eucharistiæ, atque Extremæ unctionis ritè susceptis, obiit Catholicus A. 1532. ut testantur literæ, a filio Joanne Friderico ad Guilielmum & Lodovicum Bavarix Duces, eodem aão 1532. 24 Aug. datæ, quæ in Electoralis aulæ tabulario Monachii hodièque asservantur, ac sæpius typis sunt vulgatæ.

4. Joannes Fridericus statuerat quidè initio ex suprema parentis voluntate, fideque eidem data, Lutheri sectam stirpis eradica-
re; sed aliorum consiliis in transversum actus, fidem fefellit, maximo suo damno: nam postquam & ipse & reliqui Smalcaldici foederis loci cum centum ferè millium exercitu anno 1546 Cæsarem pròpe Ingolstadium oppugnare adorti, nè tentato quidem pugnae discrimine turpi fuga dilapsi fuerant, altero mox anno ad Mulbergam captus, libertate, fortunisque omnibus excidit, Septemviratu in Mauritiū Albertinæ stirpis surculum, ejusque propaginem translato.

3. *Quinam Albertina stirpis Electores?*

1. Mauritius, 2. Augustus frater Christianus, qui Calvinii sectam in Saxoniam parabat introducere. 4. Christianus II. 5. Joan. Georgius I. 6. Joan. Georgius II. 7. Joan. Georgius III. 8. Joan. Georgius IV. 9. Fridericus Augustus, Georgii IV. frater, Saxoniae Elector, & Poloniae Rex, Religionem Catholicam per tot secula jam inde à SS. Aegisti Marciani, Ludgeri & Caroli Magni temporibus in Saxonia sedestabili receptam, indeq; duce & auctore Luthero exulare iussam, domum suam recepit anno 1697.

Fridericus Augustus III. successit 1733. Eodem anno in Regem Poloniae electus & coronatus feliciter imperat.

II.

De Electoratu Brandenburgico.

1. *Unae originem trahit hodierna Domus Electoralis Brandenburgica?*

Ab antiquissimo stemmate Comitum Zolleranorum, è quibus Conradus I. Rudolphi II. Comitum Zollerani (à quo hodierni Principes Hohenzolleranti) filius, ante annos amplius quingentos Comes Castellanus sive Burggravius Norimbergae fuisse perhibetur. Quam dignitatem Fridericus III. à Caesare Rudolpho I. an. 1237. jure haereditario obtinuit. Fridericus VI. Norimbergae Burggravius à Sigismundo Caesare Marchiz Brandenburgi-

burgicæ vicarius primum administrator, dein
A. 1417 Septemvir est renunciatus.

2. *Quinam Marchia Brandenburgica ante Comites
Zolleros præfuerunt?*

1. Henricus Auceps circa A. 928. Sigefri-
dum Comitem Ringelheimensem ex Witte-
kindi stirpe primum Marchionem designavit,
2. Fridericus Ahenobarbus Albertum Ursam
ex Ascania seu Anhaltina Domo Marchiona-
tu simul & Septemviratu condecoravit. 3.
Cum ultimus è stemmate Ascanio Elector si-
nè liberis decessisset. Cæsar Ludovicus Bava-
rus Septemviratum filio Ludovico, & hic Lu-
dovico Romano fratri tradidit, cui sinè prole
defuncto, Otho frater successit. 4. Cum &
Otho improlis obiisset, Carolus IV. Othonis
socer, Marchionatum filio Venceslao, hic
verò, post adeptam Imperii & Bohæmiæ co-
ronam, fratri Sigismundo, tandè Imperator,
Friderico Burgravio Norimbergensi è Comi-
tibus Zollerois cessit, ut suprà meminimus.

3. *Quot Electores Brandenburgicos Domus Zolla-
rana numerat?*

Tredecim, è quibus primi quinque Catho-
lici, tres proximi sequentes Lutherani, reli-
qui Calviniani, hoc ordine. 1. Fridericus I.
2. Fridericus II. 3. Albertus ob animi altitu-
dinem Teutonicus Achilles, ob eloquentiã
Ulysses Germanicus dictus. 4. Joannes, ob
facundiam, Germaniæ Cicero appellatus, sed è
ex Franconia in Marchiam Brandenburgicã
transiit. 5. Joachimus I. os & oraculũ Im-
perii, ac sui temporis Nestor cõmunẽ Scri-

ptorum elogiò celebratus, Lutheranae fa-
ctiõni invictâ constantiâ se opposuit. 6 Jo-
achimus II. Lutheri sectam A. 1539. palàm est
amplexus. Interiit veneno per Judam pro-
pinato. 7. Joannes Georgius, à quo hodierni
Marchiones Culembacèles, seu Baruthani,
& Onoldini originem trahunt, *Formule Con-*
cordia, novique Ubiquistarum erroribus cū
Augusto Saxoniae Electore subscripsit. 8 Joa-
chimus Fridericus Havebergensem, Lebu-
sientem Episcopatum cum Archiepiscopatu
Magdeburgeri sibi vindicavit. 9 Joannes
Sigmundus A. 1614 sectam Lutheranam cū
Calviniana commutavit. 10. Georgius Wil-
helmus Borussiae Ducalem, quam Albertus
Brandenburgicus, supremus Ordinis Teuto-
nici Magister, facta ab Ecclesia & ordine se-
cessione, occupaverat, jure hæreditario sibi
asseruit. 11. Fridericus Vilhelms rebus
beli pacisque tempore gestis nominatissimus,
annos 48 ad clavum sedit. 12. Fridericus III.
Regis Prussiae titulum anno 1701 primus as-
sumpsit. 13 Fridericus Vilhelmus rerum po-
tius obiit 1740. successit Fridericus Carolus

III.

De Electoratu Brunsvico-Lunebur- gico,

1. *Quis hodierna Domus Electoralis Brunsvi-*
centis Conditor?

Henricus Leo è Guelphica stirpe Comitū
Altorf-

Altoffenium in Suevia, cui Bavariam juxta
& Saxoniam, cujus pars tunc est tractus
Brunsvico-Luneburgicus, in partem ditione.
At postquā A. 1180 a Frederico I. pro-
scriptus fuit, Provincia omnis, præter
Brunsvicentem & Luneburgicam, est exutus.

2. In quot ramos præter Brunsvicentis hodierna
dividitur?

1. In Guelferbutanum, & hic iterum in
Brunsvicentem, & Verbutanum, & Revera-
num. 2. In Lunenburgicum, hincque in Cellé-
sem, & Hannoveranum.

3. Quis stirpem Guelferbutanam propagavit?

Antonius Ulricus magnus ingenii Prin-
ceps, qui fuit Rector Scholæ Augustinæ sine libe-
ris defuncto in Ducatu Brunsvicensi succe-
dit, & A. 1710. ad Ecclesiæ Catholicæ gremi-
um rediit, pater Augusti Wilhelmi, hodierni
Ducis Brunsvico-Guelferbutani, & Ludovici
Rudolphi Principis Brunsvico-Guelferbutani
genus, cujus filius natus major Eduardus A. 1735 hodie
Imperator est, minor vero Alexii Russiæ
Monarchæ paternus fuerat.

4. Quis stirpem Lunenburgicam propagavit?

1. Georgius, qui A. 1641. mortuus. 4.
reliquit filios Christianum Ludovicum, Ge-
orgium Wilhelmum, Joannem Fredericum,
& Ernestum Augustum. 2. Christiano Ludovico
sine liberis defuncto, in Ducatu Cellési
succedit Georgius Wilhelmus, cumque &
hic A. 1705. obisset improbis, hæreditas ad
Hannoveranum est devoluta. 3. Provinciæ
Han-

Hannoveranæ cedere Joanni Friderico A. 1651. Religionem Catholicam amplexo, Patri Wilhelminæ Amaliæ, Josepho Ramanorum Regi, postea Imperatori, nuptæ. 4. Joanni Friderico sine prole mascula A. 1670. obeunti successit Ernestus Augustus frater, quem Leopoldus I. A. 1692. nonum S. R. I. Electorem dixit. 5. Georgius Ludovicus Ernesti filius post multas, gravesque altercationes in Electorum Collegium Ratisbonæ A. 1708. admissus, & A. 1714. ad Britanniam solium vocatus est. 6. Georgio Parenti in itinere ex Anglia in Germaniam An. 1727. fati functo successit Georgius Augustus,

§. 5.

De Austria, Styria, Carinthia, Carniola, & Tirol.

1. Quid de Regionibus hæc generatim dicendum?

Totus hic terrarum tractus Noricum vocabatur; Cæsar Augustus, post gravia bella Tiberii privigni sui ductu ibidem gesta, in Romanam redegit Provinciam. Hanc annis quingentis Romani, hisque à Theodone II. Bavarie Duce sub A. C. 508 pulsus, Boici, post hos verò, Thafilone ultimo Bojarie Duce Agilolfingicæ stirpis à Carolo Magno A. 788. exauctorato, Præfecti alii atque alii administrabant.

2. Qui pri-

rico Leone proleptico Albertus Urfus ex gēte Alcania live Anhaltina Saxonix Ducatum A. 1180 obtinuit; cuius filius & Successor Bernardus primus Saxonix Elector fuisse traditur & Hæc quoque stirpē exarēcente, Sigismundus Cæsar Fridericum Bellicolum Misiæ Marchionem ob strenuam in bello Hungarico navatam operam Ducem & Electorem Saxonix A. 1423. creavit. Ad hanc Marchionum Misensium stirpem hodierna Saxonū Domus universa originem suam refert.

4. *Quinam in ær Saxonix Electores Spectatim memorandi?*

I. Fridericus Bellicosus duos genuerat filios Ernestum, & Albertum, unde stirps Ernestina & Albertina. Ex Ernestina tres Electores. Fridericus cum Joanne fratre, hujusque filio Joanne Friderico; Duces itē Vinnarienses, Henacenses, Gothani, Coburgenses. Meinungenses, Rœmhiltani, Eisenbergenses, Hildbertshufani, & Salfeldenses; ex Albertina verò reliqui Saxonix Electores, Ducēq; Weissenfelsenses, Merseburgenses. & Citienses originem ducunt.

2. Fridericus Elector Lutherum, tanquam obstinatum schismaticum, & notorium hæreticum in Comitibus Wormatiensibus à Cæsare Carolo V. sex Electoribus, cæterisque Imperii ordinibus proscriptum, solus protexit. Obiit cælebs A. 1525.

3. Joannes Elector Frater Friderici, Protestantium caput, Confessionem Augustanam cum Georgio.

luis quæque Dominis parebant. Styria A. 1193. emptione Austriaci jurata est Carniola extinctis A. 1233. Lici Marchionibus Austriacorum potestati se ultro subjecit Carinthia A. 1332. annuente Cæsare Ludovico Bavaro clientelæ nomine Austriæ obvenit. Tyrolis Margarita Maulaschia. ultimi Carinthiæ Ducis & Comitissæ Tirolensis filia post filii sui obitum An. 1664. Austriacæ Domui cessit.

§. 6.

De Principibus Imperii Ecclesiasticis.

Hos eò recensimus ordine, quò in Imperii Comitibus confidere solent.

1. *Quid de Archiepiscopatu Salisburgensi summam memorandum?*

Sacerdos Maximus sub A. C. 474 Episcopo ibi munus sustinuit. At ubi biennio post urbs illa à Gothis, aliisque gentibus barbaris funditus eversa est, annis 142. deserta suis in ruderibus jecit, donec Theodo III. Bojatiæ Dux, urgente S. Ruperto urbem instauravit, atque Episcopatū Salisburgensem condidit A. 616. Sanctissimus hic Præsul Episcopatu præfuit usque ad A. 623. Anno, sub Carolo Magni tempora, primus ibidem Archiepiscopus fuit in anno 798.

2. *Quodnam fuit initium Ordinis Teutonici?*

Cum Fridericus I. 1189. sacram expeditionem in Palæstinam susciperet, Germana Nobilitas eum certatim secuta est, quæ extincto

otiam

etiam Imperatore rem tam strenuè egit, ut Ptolemaidem, urbem munitissimam, cum aliis palæstinæ locis expugnaret. Exinde stabilis eisdem sedes Hierosolymæ in monte Sion attributa. Ordóque Teutonicus ab Henrico Solyinæ Rege, probante Pontifice institutus fuit, assignata in scutum Gentilitium nigra Cruce in albicante area. Magnus Ordinis Magister, S. R. I. Princeps, sessionem obtinet præ omnibus Episcopis, proximus ab Archiepiscopo Salisburgensi Primus Ordinis Magister erat Henricus Walpot; à Bassenheim,

3. *Quæ origo 22. Episcopatum Germaniæ?*

1. Episcopatus Bambergensis fundator S. Henricus Imperator, qui primum Episcopum Eberhardum suum Cancellarium denominavit A. 1006.

2. Herbipoli S. Bonifacius, Archiepiscopus Moguntinus circa annum 740. S. Burcardum ad primam insulam Episcopalem evexit. Carolus Magnus Cæsar Ducatum Franconicum huic Episcopatu dono adjecit.

3. Wormatiæ jam A. 346. florebat Archiepiscopus. Sed An. 744. trāsatus est Moguntiam, ut tamen Wormatiensis Episcopus esse perseveraret.

4. Episcopatum Aichstadianum S. Bonifacius An. 740. erexit, cui omnium primum præfecit S. Wilibaldum.

5. Spiræ erat ipso jam An. 346. Episcopus nomine Jessius, qui cum pluribus aliis Concilio

cilio Coloniensi avertitur. Quod verò Episcop. ante ipsam rexerint illam Ecclesiam, incompertū est. Cateum Catenici Cathedralis Spira, Moguntia, Wormatæ perinde ac in aliis Diocæbus præcō illius temporis more iuncti in commune vivebant vitā Ecclesiasticam donec A. 569 separatim vivere & habitare singulicæperunt.

6. S. Amatus A. 540 Episcopatum regebat Argentorat, & in e. præfens Concilio Coloniensi. Quam Episcopi ante ipsum Pedum Episcopale transierint, incertum est.

7. Anno 594 Constantiam Episcopatus ex-verusta, sed diruta urbe Vindonissa est trās-latus, cujus primus fuit Episcopus Maximus. Hic Episcopatus omnium amplissimus censetur in Germania.

8. Augusto Vindelhorum tertio sæculo primus Episcopus præfuit S. Dionysius, ibidem in persecutione Diocletiani Martyrio coronatus.

9. Episcopatum Hildesheimensem Carolus Magnus fundavit, cui Guntharius omniū primus præfuit. In tota Saxonia ubi fatali Religionis schismate hic solus Episcopatus in Catholicæ fidei veritate constantiam tenuit.

10. Paderbornensi Episcopatu itidem, Carolus Magnus initium dedit, & cathedralem quidem Ecclesiam eo in loco condidit, in quo, dum in castris Cæsareū Texonum terræ depangitur, copiosa equarum scatebra selesperuit, undè totus exercitus fuit recreatus.

11. Episcopatu Frisingensi sub Annum 730. interventu Odilon s Ducis Boici, S. Bonifacius S Corbinianum præfecit.

12. Episcopatus Ratisbonensis sub An. 739 itèm à S. Bonifacio institutus est, primo Episcopo Gaubaldo. Jam ante hunc tamen alii exteri ibidem Episcopi præfuere, sed absque Episcopatu, & legitima successione. Ejus generis fuerunt an. 640. Paulinus, An. 652. S Martyr Emmeramus

13. Episcopatus Laureacensis à Theodone III. Bojariæ Duce An 634. Bojodorum sive Passavium est translatus, postquam Laureacum ab Hunnis ferro, flammâq; vastatum est.

14. Ecclesiæ Tridentinæ Jovinum primū præfecit Episcopum S. Hermagoras Episcopus Aquilejensis, S. Marci Discipulus. Eundem Episcopatum Theodosius M & Carolus Magnus, postque hoc Conradus II. multis beneficiis cumulârunt.

15. Brixinensi Episcopatu Sabionæ (urbis tunc erat binis circiter miliaribus Brixinâ distans; undè *Episcopatus Sabionensis* vocabatur) sub Annum Domini 350. fundato, præesse cœpit S. Cassianus. S. Albinus vero inunte sæculo XI. sedem Episcopalem Sabionâ Brixinam transferre statuit.

16. Primus Basileensium Episcopus fuisse traditur S. Pantalus. Sunt tamen, qui præcessisse scribunt Justinianum, alioq; plures Episcopos, quorum nomina temporum injuriâ intereiderunt. Episcopi porro Basileensis sedes

sedes post Religione Catholicam Basileæ, ubi, quatuordecim & amplius seculis floruit, exulare iussam, Bruntrutum; Canoniorum verò Cathedralium Arleshemium est translatum.

17. Leodiensis Episcopatus à S. Materno An. 101. Tūgrīs primū institutus; indè urbe hac ab Hunnis eversa, Traiectum translatus, ac tandem Leodii stabilitus est.

18. Episcopatum Osnabrugensem à Carolo Magno sub Annum Christi 786. fundatū primò gessit Viso vel Vitho, donec multis post seculis per pacta Monasteriensia exemplo ultra sedecim secula inaudito, alterna vice præesse cœpit, nunc Episcopus Catholicus, nūc eo decedente, Princeps Lutheranus, sacra interim curante Archiepiscopo Colonienū.

19. Monasteriensis (olim Mimigradensis seu Mimigardevordensis) Episcopatus pariter à Carolo Magno An. 783. fundatus, primum veneratur Episcopum S. Ludgerum.

20. Curientem Episcopatum alii ab ipso S. Petro inchoatum, & à S. Lucio continuatum; alii sæculo IV. institutum fuisse perhibent, ex quorum sententia primus Curix Episcopus fuit S. Afimo, quem An. 451. Cōcilio Chalcedonenſi interfuisse constat.

21. Primus Lansannensium Episcopus Protasius Clodovæi I. ætate etiamnum superstes fuit An. 717. Urbe porro, tractuque Lansannensi à Bernatibus An. 1533. occupato, sedes Episcopalis Friburgum Nuithonum translata est,

22. Episcopatum in Valeſia primus geſſit S. Theodorus, qui an. 381. Cōcilio Aquilejenſi interfuit.

4. *Quot Germania Episcopatus factō cum Ecclesia Orthodoxa divortio, profanati fuere, & alienati?*

Sedecim: duo nempe Archiepiscopatus: Bremenſis, quem Carolus Magnus, & Magdeburgenſis, quem Otho M. inſtituit, cum Episcopatibus quatuordecim, nimirum Mindēſi, Verdenſi, & Halberſtadiano, à Carolo Magno fundatis, Caminenſi, itēm, Suerinenſi, Ræceburgenſi, Lubecenſi, Miſnienſi, Merſeburgeſi, Neumburgenſi, Havelbergenſi, Brandenburgerico, Lebuſienſi, & Schleſvicenſi, qui omnes partim Veſtphalico, partim Saxonice Circulis ſunt adſcripti.

5. *Quæ S. R. I. Præpoſitura, & Abbatia Principes?*

1. Principem Abbatiam Fuldenſem Ord. S. Benedicti an. 744. S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus inſtituit. 2. Campidunentem ejuldem Ordinis an. 777. fundavit S. Hildegardis Caroli Magni Auguſta Conjunx Princeps porrò Fuldenſis perpetuus Imperatricis *Archi Cancellarius* eſt; Princeps verò Campidunenſis ejuldem *Archi- Marſcallus*. 3. Magnus Equitum Melitenſium Prior, idemq; S. R. I. Princeps, cujus ſedes Heitersheim in Briſgoja, curat bona Ordinis Melitentis (ſæculo XII. inſtituti) per Germaniam, Bohemiam, & Hungariam &c. 4. Præpoſitura Elvacenſis in Suevia à BB. Hariolpho, & Erlol-

Erlolpho ejus Fratre, Lingonensium Episcopis, anno 764. est fundata, eratque primum Abbatia Ordinis S. Benedicti indeque ab an. 1460. Canonorum sæcularium equestri genere natorum Collegium & Princeps Præpositura 5. Berchtolsganentem Præposituram Canonorum Regularium fundarunt anno 1108. duo fratres & Comites Sultzbacenses. 6. Abbatia Prumienfis, à Pipino Caroli Magni parente, Benedictinis primum, dein an. 1526. Archiepiscopo Trevirensi supremo cum jure ac dominio tradita est 7. Weissenburgensis Abbatia in Alsacia à Dagoberto Galliarum Rege an. 629. eidem Ordini S. Benedicti, dein an. 1526. Canonicis sæcularibus, ac tandem Episcopo Spirensi est attributa. 8. Abbatia Stabulensis Ord: S. Bened: in Leodiensi Diocesi primordia sua refert ad annum 657. fundata à Sigeberto Austrasiarum Rege. 9. Abbatiam Corbejensem ejusdem Ordinis in Circulo Westphalico sub annum 822. fundavit Ludovicus Pius, Cæsar 10. Abbatia Murbacensis & Luderensis Ord: S. Bened: in Alsatia, cui utrique unus idemque Abbas præest, in Comitibus antehac sessione & suffragio gaudebant; sed modò sub Gallica sunt ditione. Fundator erat Eberhardus Alemanniarum Dux anno 724. Principem porro Abbatiam Hirsfeldensem Hasso Castellanus; Saalfeldensem verò Saxo-Saalfeldensis Dux occupavit. Utraque Ordinis S. Benedicti erat.

6, *Quæ S. R. I. Principes Antistitæ Catholicæ?*

1. Antistita Essendientis, in Ducatu Montano. Collegii Nobilium Virginum Fundator fuit S. Alfridus Episcopus Hildesienfis sub annum 860.

2. Buchavienfis ad lacum plumarium in Svevia, ubi Sancta Adelindis S. Hildgardis Imperatricis Soror, sæculo VIII. Nobiliū pariter Virginū Collegium condidit.

3. Andlaviensis in Allatia, ubi principem Nobilium Virginum Parthenonem an. 880. fundavit Richarda. Cāroli Crassi Augusta Conjunx.

4. Lindaviensis in urbe Imperiali Lindavia, ubi ineunte sæculo IX. Adalbertus Comes Rhætiae Curienfis Collegium Nobilium Virginū excitandū curavit an. 866.

5. Ratisbonæ Parthenonem Inferiorem ineunte sæculo X. fundavit Juditha Conjunx Henrici I. Bojariae Ducis.

6. Superiorem verò Parthenonem ibidem condidit Hemma Cāroli Crassi Mater sæculo IX.

Abbatiae porrò Principes Quedlinburgensis, Herfordiensis, Gerenrodensis, Ganderseheimiensis &c. ab Ecclesia Orthodoxa deiciere.

§. 7.

De reliquis Principibus S. R. I. Laicis.

Antiquiores Principum Domus.

1. *Quæ origo Ducum Megalopolitanorum?*

Hi originem ducere perhibentur ab antiquissimis Regibus Vandalorum nominatim à Genferico, qui vivebat sæculo V. quorum, uti & sequentium Principum in varias stirpes, ac ramos propagatio ex genealogicis passim tabellis colligi poterit.

2. *Quæ exordia Domûs Wirtembergicæ?*

Orti hi sunt à vetustissimis Dynastis Beutelsbacensibus, quorum quidam sæculo IX. Hildegardem Caroli Magni filiam in matrimonio habuit. Conradus Beutelsbacensis à Cæsare Henrico IV. auctus est Comitatu Wirtembergico sub annum 1080. Eberhardus VI. an. 1495. à Maximiliano I. Cæsare primus Wirtembergicæ & Teccicæ Dux salutatus est.

3. *Unde Hassiæ Landgravii oriundi?*

A patris Brabanticæ Ducibus, qui genus suum referunt ad Pharamundum Franciæ Regem. Henricus Magnus Brabanticæ Dux duos reliquerat Filios, Henricum Mäsuëtum, & Henricum Infantem dictum, quod jam tunc parente fuit orbatus. Igitur hic jure materno (Mater Thuringiæ Landgravia erat) successit in Hassiæ Landgraviatu, prioribus Thuringiæ Landgraviis qui & Hassiæ Domini erant, an. 1247. extinctis.

4. *Unde orti Marchiones Badenses?*

A priscis Ducibus Zæringensibus, quibus parebat magna pars Helvetiæ, Allatia, Brisgoja, &c. Quippe Hermannus Marchio Badensis Parentem nactus est Bertholdum I Zæringæ Ducem circa annum 1050.

5. *Quis Ducatus Holsatiæ Auctor?*

Ferunt, Wittekindum conditorem dicti Ducatus fuisse. Ad nostra tempora si propius accedamus, constat, Theodorico Fortunato, Comiti Oldenburgico filium fuisse, qui primus Holsatiæ Dux, demum Rex Daniæ fuit. Anno. 1448.

6. *Qui Natales Ducum Saxo-Lavenburgicorum, & Principum Anhaltinorum?*

Ambo originem referunt ad Electores Saxoniæ, illi quidem ad Albertum anno 1285. hi verò ad Bernardum, filium Alberti Urli. Stirps Saxo-Lavenburgica exaruit, sed Anhaltina hodieum floret.

II.

Recentiores Principum Domus.

1. *Quando, & à quo Comites ab Aremberg erecti sunt ad Principum dignitatem?*

Primus hunc honoris gradum conscendit Joannes Comes ab Aremberg anno 1565. sub Cæsare Maximiliano II.

2. *Quinam in Principum Collegium cooperati Cæsare Ferdinando II.?*

1. Vetustissima Comitum Stirps Zollerrana, cujus primordia fluunt à Rege Franciæ Pharamundo, dein à Guelphis Altorffii in Sue-

Suevia Comitibus. Principatûs insignia accepit anno 1623. 2. Domûs Lobkowizia; parentiqua Bohemiæ Stirps anno 1624. 3. Domûs Salmensis pervecusta, orta ex Vildgraviis & Rheingraviis, Principatûs nomen obtinuit anno 1622. 4. Comites Dietrichsteinii ex Carinthia 1622 5. Comites Liechtensteinii anno 1623.

3. *Qui verò à Casare Ferdinando III.?*

1. Comites Nassovientes anno 1654. 2. Comites Auersbergenses 1653 3. Comites Frisiæ Orientalis 1654. 4. Piccolomini è nobilissima Hetruriæ familia 1654.

4. *Quosnam ad hunc honoris apicem evexit Casar Leopoldus?*

1. Landgravios Furstenbergicos antiquissimæ prosapiæ, utpote ex Agilolfingico Stemmata prognatos. Ex his Stirps Heiligenbergensis Principis dignitate aucta est an. 1667. eaque extincta, Domûs Moiskirchensis & Stulingensis 1716. 2. Comites Schwartzbergicos ex antiquissimo stemmate Comitû de Seinsheim 1671. 3. Comites Oettinganos jam indè ab Othonis M. ætate florentissimos 1671. 4. Portianos ex Foro Julio 1662. 5. Schwartzburgicos 1697. Domus porrò Eggenbergica, an. 1623 & Croyensis, anno 1666. in S. R. I. Principum Collegium cooptata, extincta est.

5. *Qui S. R. I. Principes creati à Josepho I.?*

1. Lambergenses 1707. 2. Trautsonii 1711. 3. Lowensteinii 1711. quibus Carolus

lus VI. adjunxit Principes Walde-
ckenles

Observationes ad partem primam.

1. *In quò Imperii Romano Germanici felicitas sita est?*

In eo, ut membra, seu status Romani Imperii cum suo Capite, nempe Cæsare, secundum Imperii statuta, arctissimè sint conjuncti, nec in sua duntaxat commoda, sed totius Imperii salutem, ex antiqua fidei Germanicæ integritate, unicè sint intenti.

2. *Quæ jura suprema Majestatis Cæsareæ?*

1. Cæsar supremum jus habet in totum Romanum Imperium. 2. Reges, Duces, Principes, Comites, Barones, Nobiles &c. creare potest. 3. Beneficia Imperii clientelaria omnibus Imperii statibus, exacto ab iisdem fidelitatis sacramento, confert. 4. Academias erigit, aut confirmat. 5. Novas condit civitates, easque peculiaribus favoribus & privilegiis ornat, ut taceam plures alias prærogativas, quas *Regalia* seu *Reservata* Imperatoris vocant.

3. *Quid sunt Imperii Comitia?*

Est omnium Imperii ordinum Conventus, à Cæsare, monitis prius per Legatos Electoribus, coactus, in quò de magni momenti negotiis in Imperii emolumentum deliberatur, & consultatur.

4. *Quæ Comitiorum Methodus?*

1. Imperator, aut ejus Legatus (vulgò
Prim-

Principalis Commissarius) res deliberandas proponit. 2. Harum capita scripto traduntur tribus Statuum Collegiis. 3. Prestituta die Collegia singula, in suo quodque senaculo congregata, consilia ineunt, privatimque suum ferunt suffragium. Principes quidem viritum, imò & reliqui; ità tamen, ut horum posteriorum suffragia nonnisi pro numero classium seu subcelliorum supputentur, ut supra dictum est pag. 26. & 28. 4. Hac consultatione finita, Collegia Electorum & Principum in unum conveniunt locum, & suffragia seorsum lata in commune conferunt. Inde advocatis quoque civitatum Delegatis suam aperiant, ac eorum vicissim exquirunt sententiam, in quam si plures iverint, hæc Cæsari probanda offertur, qui approbandi aut reprobandi jus habet, etiamsi omnes concordassent. Quòd si ordinum sententiam ratam habuerit Cæsar, hæc in tabulas relata, post Cæsar's, Ordinumque subscriptionem constitutio seu *Recessus Imperii* appellatur, vimque legis obtinet. Variantibus porro Ordinum sententiis, de integro repetitur consultatio, disquiriturque: num qua ratione omnium, aut plurium saltem consensus obtineri possit? Sin minus; suffragia, ut ut discordantia, cum Cæsare tamen communicantur, cujus solius est decretoriam pronuntiare sententiam.

s. Quis Comitiorum ingressus?

Si Cæsar ipse præsens, hunc Electores è pala-

palatio ad Templum comitari antehac consuevere hoc ordine.

Trevirensis

<i>Brandenburgus</i>	<i>Bavarus</i>	<i>Palatinus</i>
<i>cum Sceptro.</i>	<i>cum Imperii Pomo.</i>	<i>cum Corona.</i>
	<i>Saxo cum Gladio,</i>	
<i>Moguntius</i>	<i>Imperator.</i>	<i>Coloniensis.</i>
	<i>Bohemus.</i>	

In Templo pro auspiciato Comitiorum successu solenne fit Millæ Sacrificium. Quo peracto ad locum Comitii destinatum disceditur.

6 *Quis ibidem sedendi ordo?*

Cæsar solio insidet tribus gradibus distincto, sub conopeo. Electorum sedes duobus, Principum uno gradu attollitur. Ordo est sequens;

Imperator

<i>Maguntinus</i>	<i>Rex, si Quis est,</i>	<i>Trevirensis,</i>
<i>Bohemus.</i>	<i>Romanorum, è</i>	<i>Coloniensis,</i>
<i>Bavarus.</i>	<i>regione Cæsaris.</i>	<i>Saxo.</i>
<i>Brandenburgus.</i>		<i>Palatinus.</i>
<i>Brunsvicensis.</i>		

<i>Archidux Austria</i>	<i>Antistites Au-</i>	<i>Principes laici.</i>
<i>Principes Ecclesiastici.</i>	<i>gustana Cof.</i>	<i>Comites.</i>
<i>Abbates.</i>		

Delegati Civitatum.

7 *Quò demum modò terminantur Comitia?*

Quæ in his decreta fuere, summatim comprehensa in membranas seu tabulas referuntur. Cæsareq; & Statibus præsentibus, à Moguntino, Imperii Archicancellario, recitantur,

ad quæ exequenda Imperator Ordines paucis cohortatur, sicque Comitibus suis imponitur.

8. *Cur Imperii Comitia. Ratishonæ adhuc fieri solita, dicuntur continua?*

Quia jam inde à 20. Januarii anni 1663. in hanc usque diem perdurant. His semper è S. R. I. Principibus. Cælaris vice ac nomine præest Legatus, seu *Principalis*, ut vocât, *Commissarius* Cæterorum pariter Ordinum delegati suorum quique Dominorum nomine Imperii negotia tractanda suscipiunt.

9. *Quæ Electorum munia primaria?*

Tres Electores Ecclesiastici sunt S. R. I. Archicancellarii, uti suprà c. 3. meminimus. Bohemus est Archipocillator, Bavarus Archidapifer, Saxo Archimarescallus, Brädenburgus Archicamerarius, Palatinus Archithesaurarius.

10. *Quid sibi volunt officia hæreditaria?*

Singuli Electores singulos habent muneris sui vicarios, qui absentium vices expleant, hancquæ dignitatem jure hæreditario semper retineant; undè officia *hæreditaria* appellantur. Comites Althanenses sunt hæreditarii S. R. I. Pocillatores, Comites Valdburgenses Dapiferi, Comites Pappenheimii Marescalli, Principes & Comites Zollerani Camerarii, Comites Sinzendorffii Thesaurarii.

11. *Quandonam Germania Episcopi cum Abbatibus quibusdam appellari ceperunt*

S. R. I. Principes?

Quamvis hi jam inde à Caroli Magni tem-

poribus ad Imperii Comitia convenerint; Principis tamen titulum iisdem jam tunc fuisse adscriptum haud satis constat. Id verò exploratum habemus, à Caesare Othone M. ejusque successoribus quàm plurimos nominatos fuisse S. R. I. Principes Ecclesiasticos. Hodie Germaniæ Episcopi à Cathedralium Canonorum senatu eliguntur, qui à summo dein Pontifice inaugurantur, à Cæsare verò tanquam S. R. I. Principes in fidē & clientelam recipiuntur.

12. *Num hæc dignitatis accessio detrimenti quid attulit Imperio?*

Id nonnisi heterodoxi, jurati Ecclesiæ Catholicæ, & Sacerdotii hostes pro more suo comminiscuntur; quippe omnibus notum est, Principes Ecclesiasticos ex fundis clientelaribus ad communia Imperii onera ferenda sociam conferre operam, suisque suffragiis in Imperii Comitibus nihil adhuc detrimenti, emolumenti verò plurimum attulisse Reipublicæ.

13. *Quando S. R. I. Principes laici fuere instituti?*

Caroli Magni temporibus Provinciæ pleræque omnes vicario nomine administrabantur. At stirpe Carolina expirante, Præfecturæ hæ factæ sunt hæreditariæ.

14. *Ecquod discrimen Comites inter Palatinos, Marchiones, Landgravios, & Burgravios?*

Olim Comites Palatini Palatii Cæsarei, Marchiones limitum Imperii, Landgravii Pro-

Provinciarum, Burggravii castri Cæsarei, seu Regiæ (quales tunc pluribus in locis habebant Imperatores) Præfecti erant ac Prætores.

15. *Qua origo Comitum, Equitum, & urbium Imperialium?*

Comites secundum etymon Latinum inde appellati fuisse videntur, quod Imperatores & Reges suos, quorum supremi erant Præfecti, & Aulae Ministri, *comitari* ut plurimum conveverint. Secundum etymon verò Germanicum nomen traxisse videntur à *Canis*, sive *canitie*, quod Reges, Ducetque Germanorum olim in supremos Aulae Ministros, judiciorum Præsides, locorum Præfectos, &c, non alios plerumque sibi delegerint, quam qui prudentiâ, doctrinâ, virtute, usâ, & experientiâ, ac proinde ætate & *canitie*, venerabiles omnibus erant, ac spectabiles. Et quamquam dignitas hæc hæreditaria non erat; filii tamen, si modò idonei continebantur, raro à successione excludebantur. Deficiente porro Caroli stemmate, hæc quoque munia, uti plura alia, antiquata fuere. Comitum nihilominus & nomen & dignitas ad posteros est propagata. Unde sensim non pauci ob potentie & auctoritatis prærogativam Imperii Ordinibus sunt adscripti; quos inter Liberi quidam *Barones*, idem cum Comitibus sessionis ac suffragii jus obrincent. 2. Nobiles Imperii jam inde à Caroli M. temporibus inclaruere, Imperii quondam Statibus annumerati

rati cum jure sessionis & suffragii, quo tamen hodie carent. Dividuntur in tres classes, nempe in Suevicam, Franconicam, & Rhenanam. 3. Civitates Imperiales diutini potissimum illius Interregni, & Caroli IV. tempore in libertatem sese asseruere.

16. *Quid est Imperii Matricula?*

Est album sive index, ubi non solum Imperii Statuum nomina singula descripta sunt; sed insuper designatur, quid, quantumve cuius statui ad communes Imperii expensas sit contribuendum.

C A P U T IV.

De Circulis Imperii Germanici.

I.

Circulus Austriacus.

1. *Quæ Religiones hoc circulo continentur?*

I. Archiducatus Austriæ, qui dividitur in superiorem, & inferiorem. Hæc infra, illa supra Anasum est. Mediam interfuit Danubius, cui Anasus infra urbem cognominem se miscet. Austriæ inferioris totiusque Imperii Germanici, metropolis est Vienna, Imperatoris Regiâ, Archiepiscopatu, Academiâ, propugnaculis, &c. longè celeberrima.

II. Ducatus Styriæ, in superiorem & inferiorem divisus. Inferioris totiusque Ducatus Caput est Græcium ad Muram amnem, arce, propugnaculis, Academiâ, &c. celebris. In superiore Styria est Judenburgum: Saccovium

vium Episcopi sedes, Mariæ Cella, cœlestib9
favoribus, & prodigiis celebratissima. Ducatui
quoque huic annexus est Comitatus Cillejē-
sis, cujus urbs primaria Cilleja ad Savum.

III Ducatus Carinthiæ, superior, & infe-
rior, ubi Episcopus Gurcensis, & Lavanti-
nus. Urbs princeps est Clagenfurtum.

IV. Ducatus Carniolæ, cujus caput Laba-
cum Episcopi sedes. Memoratu dignus est
Lacus Cirronicensis, ubi anno eodem & pi-
scari, & frumentari, & venerari licet, aquis
ingruente hyeme cum magna piscium copia
ex abdito profluentibus; appentete verò æ-
state recedentibus. Huc referenda quoque
sunt 1. Marchia Vinidorum, cujus caput
Metulum in Croatia limitibus. 2. Comita-
tus Goritienfis, cum urbe cognomine. 3
Comitatus Gradiscanus, Comiti de Althann
jure beneficiario traditus. 4. Aquileja urb
olim percelebris, hodie in solitudine prop
redacta. 5. Tergestum urbs Istriæ cum por-
tu. 6. Flumen *Fiume*, seu Flumen S. Viti
urbs ad sinum Carnarium.

V. Comitatus Tyrolensis, in Provinciam
Athesianam, vallemquē Oenanam distinctus,
cujus Metropolis est Oenipontum, ubi &
Academia. Olim Merania Ducum Meraniæ
Sedes erat. Boltanum solemnibus nūdinis,
Hala salinīs, officinā monetariā, regio Par-
thenone celebris est. Sunt itēm in hoc Co-
mitatu duo Imperii Principes, & Episcopi,
Tridentinus, & Brixinensis, quorū ille Tri-
den-

genti, hic Brixina sedem habet Episcopalem.

VI. Austria anterior, sive Suevia Austriaca, ubi 2. Marchionatus Burgovienſis cum urbe cognomine, & Gūnzburgo. 2. Comitatus Montfortenſis Brigantinus item & Veldkirchenſis, quorum ille ab urbe primaria Brigantia, hic à Veldkirchio nomen trahit. 3. Dynaſtia Nellenburgica cum arce cognomine. 4. Comitatus Hohenbergenſis, ubi Rottenburgum ad Nicarum. 5. Urbs Conſtantia. 6. Præſectura Provincialis Suevica, plures urbes, & oppida complectens. 7. Brigantia, cujus caput Friburgum, urbs munitiſſima, ubi & Academia; item Briſacum fortiſſimū adverſus Gallos propugnaculum. 8. Quatuor urbes Sylveſtres Rhenoſelda, Seckinga, Lauffenburgum, & Waldiſhutum, quibus accedit Comitatus Hauenſteinenſis.

2. *Quis Circuli Auſtriaci Director?*

Imperator ipſe tanquam Archidux Auſtriæ.

3. *Quæ ibidem Religio?*

Avita ubiq; Religio Catholica nunc floret.

4. *Quæ aliæ inſuper Regionēs Domui Auſtriacæ ſunt ſubjectæ?*

I. Bohemiæ Regnum in decem & octo Circulos diſtributum, cujus Metropolis Praga ad fluvium Moldavam ſita, ſede Archiepiſcopali, arce Regia, Academia, &c. præſignis, *Triurbs* dicta, quod ex *Novâ*, *Vetere*, & *Parvâ* Praga conſtet.

II. Moravia Marchionatus à Morava amne, à quo in duas ferè partes dividitur, non en trahens. Urbes præcipuæ sunt Olo-mucium, ubi Episcopalis sedes, & Academia, & Bruna à Suecis An. 1645. irritò conatu oblecta.

III. Silesiæ Ducatus superior, & inferior in decem & septem Principatus, & sex Dynastias divisus. Totius Silesiæ Metropolis est Vratislavia, ubi sedes Episcopalis, & Academia, à Leopoldo I. fundata.

IV. Serviæ Regnum, cujus Metropolis Alba Græca An. 1717. post insignem de Turcis relata[m] victoriam recuperata est cum urbibus Orsava, Semendria, Passarovicio, &c.

V Sclavoniæ Regnum, cujus urbes præcipuæ Polega, Esseckium, Gradisca, Petrovaradinum, &c. cum Comitatu Sirmienti, urbe, quæ cognomine, ubi Episcopi sedes.

VI. Croatiæ Regnū, cujus pars etiamnum sub jugo Turcico gemit. Urbes præcipuæ sunt: Caroloftadium, Zagrabia, ubi Episcopi sedes, & Academia, Castanovicium, &c.

VII. Dalmatiæ Regnum, ex quo etiam Veneti, Turcæ, & Respublica Ragusana sibi partem vindicant. Austriacis subest 1. Urbs Senia, ubi Episcopi sedes, & portus ad sinū Carnarium, vulgò *Carnero*. 2. Buccariis urbs, ubi portus insignis, mercimoniis recens destinatus.

E

VIII.

VIII. Bōhniæ Regni pars, Savi ripis adjacens, Austriæ cedit pactis Passarovicensibus. IX. De Hungaria, X. & Transylvania. XI. & Belgio Austriaco infrà dicetur. In Italia Austriacis subest.

XII. Neapolitanum Regnum, quod etiam Regnum Siciliæ cis Pharum, seu fretum Siculum, dicitur, in quatuor majores, atque universè in duodecim Provincias distributum, regio fertilis admodum & cultra, atque ab Apennino monte in duas ferè partes secta. Regni Metropolis est Neapolis, urbs amplissima, & frequèntissima, Archiepiscopi, & Proregis sedes. Sunt in hoc regno Archiepiscopatus 20 Episcopatus 107 & urbes . 580.

XIII. Sicilia, seu regnū Siciliæ trans Pharū, tribus promōtoriis terminatur; unde & Trinacria à treis, tres, & akragra voce summitas, promontorium, dicitur, dividiturque in tres Provincias seu valles. Urbes præcipuæ sunt Messina Proregis sedes, & Panormum. Utrobique Archiepiscopus Sacris præest. Vino, frumento, fructibus, &c. ità abundat, ut Italiæ horreum ac promptuarium jure appellari possit.

II.

Circulus Bavaricus

1. Quinam circuli hujus Director?
Electōr Bavarus (qui & circuli Dux) & Archiepiscopus Salisburgensis.

1. Qua

Quae Regiones Electori Bavaro subesse?

I. Ducatus Bavariae in superiorem, & inferiorem divisus, Superioris, totiusque Bavariae Metropolis, & Electoris sedes est Monachium ad Ilaram; dein Burghusium ad Salzam, ubi *Regimen*, ut vocant, Electorale, Ingolstadtium ad Danubium, ubi Academia, Landshut ad Lycum, Neo-Oettinga ad Oenum. Inde haud procul abest Oettinga vetus, sacris peregrinationibus ad Thaurum curgam Deiparae statuam à mille amplius annis longè lateque celebratissima In inferiore Bavià eminent viros Landshutum, & Straubingam cum Electorali utroque *Regimine*, Ratisbona item, Regum olim & postea Ducum Bavariae sedes, &c. 2. Palatinatus superior, cujus Metropolis cum Electorali *Regimine* est Amberg. 3. Landgraviatus Leuchtenbergensis cum urbe Pfreimbda 4. Comitatus Cambensis, Breitenekensis, &c. 5. In Suevia, Dynastia Mindelhemienfis, Comitatus Wilensteigenfis, Dona verda, urbs olim Imperialis, Wemdinga, &c.

3. Quinam in hoc Circulo status Ecclesiastici?

I. Archiepiscopus Salisburgensis, Legatus Pontificius natus, Germaniae Primas, &c. Metropolis sedesque Archiepiscopi est Salisburgum, ubi & Academia. II. Episcopus Frisingensis. Urbs sedesque Episcopalis est Frisinga III. Episcopus Ratisbonensis, cujus Dioecesis olim latè per Bohemiam protendebatur. Sedes Episcopi est Ratisbona. IV.

Epi

Epi-

Episcopus Passaviensis. Urbs sedesq; Episcopi est Passavium seu Paravia, quadrifariam divisa, nempe in Passavium, Instadium, Ilzstadium, & Oberhusum. V. Princeps Præpositus Berchtolsgadenſis, Canonorum Regularium S. Augustini, cui urbs Berchtolsgada cum adjacente tractu subest. VI. Principes Antistitæ *Monasterii*, ut vocant, inferioris, & superioris Ratisbonæ. VII. Abbates, Cæsareensis, & ad S. Emmerami Ratisbonæ.

4. *Qui reliqui status seculares?*

I. Dux Neoburgicus, cujus Ducatus hinc quidem juxta Danubium, ubi Neoburgium, Ducis sedes, Lavinga, Hochstadium, &c. illinc verò per Palatinatum superiorem, ubi Schwandorffium, Hilpoltsteinium, &c. porrigitur. II, Dux Sulzbacensis è Domo Palatina Neoburgica, cujus sedes est Sulzbachium in Palatinatu superiore, &c. III. Princeps Lobkowicius, ob Comitatum principem Sternsteinensem in superiori itidem Palatinatu. IV. Comites, Hohenwaldekensis, & Maxelrainius in superiore & Ortenburgicus in inferiore Bavaria. Comitatum porro Sulzbergenſem in Palatinatu superiore Comites Voifſteinenſes, nuper extincti, possidere. V. Urbs Imperialis Ratisbona.

5. *Quæ in hoc circulo Religio?*

Ubique Catholica, si paucos illos exceperis, qui in Comitatu Ortenburgico, & Sulzbergenſi, urbeq; Ratisbona ab avita Orthodoxaq; Religione deſcivère,

III.

Circulus Suevicus.

1. *Qui status Ecclesiastici in hoc Circulo?*

I. Episcopus Constantientis, cujus Diocesis longè olim latequè patens, hæreticorū postea ab ovili Christi secessione haud parū fuit diminuta Sedes Episcopalis est urbs Marisburgum trans lacum Constantientem.

II. Episcopus Augustanus, cujus sedes Episcopalis alias in urbe Dilinga, ubi Academia.

III. Episcopus Curienfis, magnis olim abundans proventibûs; qui tamen post Grillonū à vera fide defectionem plurimū fuere accisi. Sedes Episcopi est Curia, urbs Rhætiæ primaria.

IV. Princeps Abbas Campidunensis Ord. S. Benedicti, qui perpetuus est Imperatricis Archi Marescallus Principis territorium est in Algoja circa Ilarum amnem.

V. Princeps Præpositus Elvacensis, cujus est Elvacum urbs cum circumjacente tractu VI.

Præpositi, & Abbates 1. Ord. S. Augustini Canonic: Regular. Vertenhulanus 2. Ord.

S. Benedicti Elchingensis, Gengenbacensis, Ilfingensis, seu Ursinensis, Isnenfis, Ochsenhulanus, Ottoburanus, Petershulanus, SS.

Udalrici, & Afræ Augustæ Vindel. Veingartensis, Zwifaltensis. 3. Ord: Cisterc. Salemitanus. 4. Ord: Præmonstr. Marchtalensis, Rodensis, Roggenburgenfis, Schussenriedis, Urtpergenfis, Veiftenaviensis, sive Augiæ minoris. VII. Principes Antistitæ nobili-

bilium Virginum, Buchaviensis ad lacum Plumarium, & Lindaviensis in urbe Imperiali Lindavia. VIII. Antistitæ Bijnrensis, Guttenzellensis, Hegenbacensis, & Rubromonasteriensis, Ordinis omnes Cisterciensis.

2. *Qui status saculares?*

I. Dux Vurtembergicus, cujus sedes urbs-que primaria est Sturgardia. II. Marchiones Badensis, & Durlacensis Badenſi Marchionatus superior, cujus urbes primariæ Badena, Raſtadium, &c. Durlacensi vero ſubest Marchionatus inferior, ubi Durlaciũ, Pforzheimium, &c. Marchionatus superior religioni adhæret Catholicæ: inferior Lutheranæ, uti & Vurtembergiæ Ducatus. III. Principes Hohenzolleranus, Hechinganus, & Sigmaringanus, Religionis uterque Catholicæ. IV. Principes Furſtenbergenses, Moſkirchenſis, & Stuttingenſis, itidem Catholicici. V. Princeps Oettinganus, qui ſolus ex antiquiſſima hac familia Luthero adhæret. VI. Præter Comites Oettinganos in tres ſtirpes Vallerſteiniam, Spilbergicam, & Balderanam divitos. Circulo huic adſcripti ſunt Comites Fuggeri, Graveneggii, Gohenemſii, Juſtingentes ſive Freybergii, Konigſeggii, Montforti, Pappenheimii, Rechbergii, Truchſſii de Valdburg, Volfegg, Zeil, &c. VII. Urbes Imperiales Catholicæ ſunt: Buchavia, Buchornia, Cella, Gamundia, Gengebachium, Offenburgerum, Pfullendorffium, Rotwila, Uberlinga, Vangena, & Vila. Mixtæ Re-

Religionis: Augusta Sueviæ Metropolis, Biberacum, Duncelspithia, Kauffbura, Leutkirchinm, & Ravenspurgum. Lutheranz: Alena, Bopfinga, Campidunum, Eßlinga, Gienga, Hala, Heilbrunna, Ilnia, Lindavia, Meminga, Nordlinga, Reutlinga, Ulma, & Vimpina.

3. *Qui Circuli hujus Directores?*

Episcopus Constantiensis, & Dux Wurtembergicus, qui & Circuli Dux est.

IV.

Circulus Rhenanus Superior.

1. *Qui Status Ecclesiastici?*

I. Episcopus Vormatiensis II. Episcopus Spirensis. III. Episcopus Argentoratensis. IV. Episcopus Basileensis, qui postquam Basileâ veram Religionem abjuravit, Bruntrut sedem fixit Episcopalem. Episcopatus porrò Metensis, Tullensis, & Virodunensis pridem Gallis celsêre. V. Princeps Abbas Fuldenfis, Ord: S Benedicti, perpetuus *Archicancellarius* Imperatricis, & Abbatum per Germaniam. & Galliam *Primas*. Principis porrò Abbatiz Prumienfis possessionem pridem adiit Elector Trevirensis. VI. Magn9 Equitum Melitenfium *Prior* per Germaniam, cujus sedes est Heitershemii in Brisgoia VII. Princeps Antistita Andlaviensis in Alsazia inferiore.

2. *Qui Status seculares?*

I. Comites Palatini Rheni, Bipontinus, &

El

Bir-

Bircefeldenſis. Comitatus porro Veldenti-
 anus, & Simmerenſis ſub Electoris Palatini
 ditione eſt II. Landgravii Haſſiæ quadri-
 ſariam diviſi, nempe in Caſſelanos, Darmſta-
 dianos, Rhenofeldentes, & Homburgenſes.
 Haſſo Caſſelanus poſſidet 1. potiorem Haſ-
 ſiæ inferioris partem 2. In Haſſia ſuperiore
 Marpurgum, aliasque urbes. 3. Principatum
 Hirſchfeldiæ, inſignem olim Abbatiam, &c.
 Haſſio Darmſtadianus potiſſimam Haſſiæ ſu-
 perioris partē obtinet cum urbe Giſſa, Co-
 mitatum itē Cattimelibocenſem ſuperiorē,
 cujus Caput Darmſtadium. Haſſo Rhenofel-
 denſis tenet Comitatum Cattimelibocenſem
 interiorem; in Haſſia verò inferiore Rot-
 temburgum, Landgravii Rottemburgenſis, &
 Vanfridam, Vanfridenſis ſedem, &c. Haſſo-
 Homburgenſi ſubjecta eſt urbs Homburgum
 in Haſſia ſuperiore. III. Principes Naſſo-
 viæ, in ſex ramos diviſi, nempe in Dietien-
 ſem, Dillemburgenſem, Hadamarienſem, Id-
 ſteinenſem, Sigenenſem & Uſimngenſem, cum
 Comitibus Sarbrukenſibus, Ottweileraniſis, &
 Viburgenſibus. Omnes hi nomen ducunt à
 Principatu urbeque primaria Naſſovia, ſunt-
 que partim Catholici, partim Acatholici. IV
 Princeps Comitatus Montis Bellicardi, Du-
 ci Wurtembergiæ ſubjectus. V. Princeps
 Salmenſis, & Princeps Valdecenſis, Comes
 itē Hanoviēſis, cujus eſt Hanovia, ampla,
 munitaque Vetteraviæ urbs. VI. Comites
 Haſſfeldenſes, Iltenburgici, Leiningenſes, Say-
 nenſes

nenses, & Virgentheinenfes, Solmenfes, Viendenfes, Vild & Rheingravii, &c. VII. Urbes Imperiales Vormatia, Spira, Fridberga, Vezlaria, Gelnhusium, & olim Argentina. aliæque Alfatæ urbes, nunc Gallicæ omnes ditionis. Daces quoque Sabaudia. & Lotharingia Circulo huic funt adfcripti.

3. *Qui Circuli Directores?*

Epifcopus Vormatiensis, & Landgravius Haffo Caffelanus.

V.

Circulus Rhenanus inferior, feu Electoralis.

1. *Qui Circuli hujus ftatus Ecclefiaftici?*

I. Archiepifcopus, & Elector Moguntinus, qui poffidet 1. ditionem Moguntinam. 2. Stradiam Montanam. 3. Eifeldia tractu. 4. Erfordiam, Thuringia Metropolim cum tractu adjacente. 5. Friflariam, Ameneburgum, &c. in Haffia inferiore. 6. Afcaffenburgum, Gerreshemium. &c. II. Archiepifcopus, & Elector Trevirenfis, cujus præter Treviros, Metropolim, eft Confluentia, ubi Mofella Rheno jungitur. Vefalia fuperior, Prumia cum Abbatia Saburgum, &c. III. Archiepifcopus, & Elector Coloniensis, cujus fedes Electoralis Bonna. Idem præter alia poffidet quoque Vefphalia Ducatum.

2. *Qui ftatus fculares?*

I. Elector Palatinus, cui fubeft 1. Palati-

natus

natus Rhenanus, five inferior. 2. Ducatus Neoburgicus in Circulo Bavarico 3. Ducatus Juliacenſis. & Ducatus Montanus cum Dynaſtiâ Ravenſteinensi in Circulo Veſtphalico, &c. II. Princeps Arembergicus, cujus Principatus urbsque Aremberg in Eiſſalia. III. Comites Sleidani, Manderscheidenses, Reifferscheidenses, & Virneburgēſes, omnes itidem in Eiſſalia.

3. *Quis Circuli hujus director, & Dux?*

Director eſt Elector Moguntinus, Dux verò Elector Palatinus

IV.

Circulus Veſtphalicus.

1. *Qui Status & Ordines Eccleſiaſtici?*

I. Episcopus Monasterienſis. II. Episcopus Leodiensis. III. Episcopus Paderbronſis. IV. Episcopus Oſnabrugensis. Verdenſem porro Episcopatum Suecus primùm, ac nuper Hannoveranus; Mindenſem verò Brandenburgus occupavit, profani utrumque juris factum in pacificatione Veſtphalica. V. Abbates, Principes Corbejenſis, & Stabulenſis. Abbas itēm Verdenſis. & Cornelienſis VI. Princeps Antiltita Eſſendienſis, & Abbatissa Buſcheidenſis. Princeps porro Antiltita Herfordienſis Calvino adhæret.

2. *Qui Status ſeculares?*

I Dux Juliacenſis. II. Dux Montenſis. III. Dux Clivenſis. Ducatum Juliacenſem. & Ducatum Montenſem, cujus Metropolis Duſ-

Dusseldorpium, possidet Elector Palatinus; Clivensem verò cum Comitatu Marchiæ, & Comitatibus Ravensbergenfi, Lingensî, &c. Elector Brandenburgicus. Vastphaliæ porro Ducatus Electori Colonienfi est subjectus. IV. Princeps Frisiæ Orientalis. V. Comites Bentheimenses, Bronchorstii, Lippenses, Reckheimenses, Styrumii, Tecklenburgici, Vehlenses, &c. Plures alios Circuli hujus Comitatus possident Rex Daniæ, Luneburgici, Hassi, &c. VI. Urbes Imperiales, Colonia, Aquisgranum, Tremonia.

3. *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Monasteriensis & Dux Juliacensis cum Clivensi alternatim.

VII.

Circulus Franconicus,

1. *Quinam status Ecclesiastici?*

I. Episcopus Bambergensis, cui & in Carinthia loca quædam subjecta sunt. II. Episcopus Herbipolensis, qui & Dux Franciæ Orientalis III. Episcopus Eustadianus, Urbs Princeps est Eustadiû ad Almonum amnem. IV. Magister Equitum Teutonicorum, cujus sedes est Mergenthenii ad Tuberum amnem, postquam Equites Teutonici ex Borussia commigrare sunt compulli.

2. *Qui status seculares?*

I. Marchio Byruthanus, seu Culembacensis. II. Marchio Onoldinus, sive Antspacensis. Uterque hic Marchionatus Luthero adhæret.

hæret. III. Princeps Schwarzcergensis, & Princeps Lowensteinius, sive Verthemieſis. Princeps porro Comitatus Hennebergicus inter Saxonie Duces est divisus, excepta Smalcaldica urbe, quæ Hassio Castellano cœſſit. IV. Comites Castellani, Drenbaceses, Erpacenses, Limburgenses, Hohenloici; Reinecani, Schœnbornii, &c. V. Urbes Imperiales Norimberga. Francofurtum ad Mœnum, Schweinfurtum, Rottenburgū ad Tuberum, Veissenburgum, & Vinshemium.

3. *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Rannerbergensis, & Marchio Byruthanus, qui & Circuli Dux est.

VIII.

Circulus Saxonie superioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

Electoꝛ Saxonie (qui & Circuli Dux) & Electoꝛ Brandenburgicus.

2. *Quæ Provincia Electoꝛi Saxonie subjecta?*

1. Saxonia propria, sive Electoralis in septem Circulos, Electoralem nempe, Thuringicum, Misnienſem, Lipsienſem, Monranum, Voigtlandicum, & Neustadianum divisa. 2. Lusacia superior, &c. Electoꝛis sedes est Dresna ad Albim.

3. *Quid in hoc Circulo Electoꝛ Brandenburgicus possidet?*

1. Marchiam Brandenburgicam, quæ in Veterem, Novam Mediam, & Ukeranam, &c. distribuitur. 2. Pomerianam ulteriorem, partem-

temque ceterioris, cum principatu (olim Episcopatu) Caminensi, aliisque. Electoris sedes est Berolinum ad Spreham amnem.

4. *Qui status Ecclesiastici?*

Florebant olim in hoc Circulo Episcopatus Misnensis, Merseburgensis, Naumburgensis, Brandenburgensis, Havelbergensis, Caminensis, & Lebusiensis. Abbatiae item Principes Saalfeldensis, Quedlinburgensis, & Gerenrodensis, &c. nunc profani omnes juris. Nam Misnensem, Merseburgensem, & Naumburgensem Episcopatum cum Abbatia Saalfeldensi Saxoniae Duces; reliquos vero Episcopatus Elector Brandenburgicus occupavit. Quedlinburgense, & Gerenrodense cœnobium Abbatissae, ut vocant, Lutheranae incolunt, ut plura alia monasteria silentio involvam.

5. *Qui reliqui status seculares?*

I. Saxoniae Duces, Weissenfelsenses, Merseburgenses, Vinarienses, Isenacenses, & Gothani in plures ramos divisi. II. Principes Anhaltini, Dessavienses, Bernaburgenses, Cœthenses, & Servestenses III. Principes Schwarzburgici, Sondershusiani, & Rudolstadtiani: Princeps item Fûdanus, qui Mansfeldiae Comes, Catholicus IV. Comites Barbienses, Gleichenses Hohensteinii, Reussenses, Schœnburgici, Stolbergenses, &c.

IX.

Circulus Saxoniae inferioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

Archiepiscopi Magdeburgensis, & Bre-

menſis, in quorum locum ſucceſſere Electores Brandeburgicus, & Hannoveranus.

2. *Quæ Electoris Hannoverani Provincia?*

1. Ducatus Luneburgicus, & Lavenburgicus. 2. Principatus Calenbergensis, ſive Hannoveranus, ubi Hannovera, Electoris ſeats. 3. Principatus Grubenhagensis, &c. præter Ducatum (olim Archiepiſcopatum) Bremenſem, &c.

3. *Qui ſtatus, ſive Ordines Eccleſiaſtici?*

Ex tot Circuli hujus Episcopatibus. Magdeburgenſi nempe & Bremenſi, Halberſtadiano Sverinenſi, Sletvicenſi, Lubecenſi, & Raceburgenſi ſolus Hildeſienſis in priſtina Juris, & Jurisdictionis ſacræ poſſeſſione, ſicet; Orthodoxa adhuc perſiſtit, poſteaquam in pacificatione Veſtphaliæ Archiepiſcopatus Magdeburgicus cum Episcopatu Halberſtadiano Electori Brandeburgico; Archiepiſcopatus Bremenſis Sueco primùm, ac pronuper Hannoverano; Episcopatus Sverinenſis, & Raceburgenſis Ducibus Megalopolitaniſ cedeſſere. Episcopatum porrò Lubecenſem princeps Lutheranus ex Holfatiæ Ducibus Gottorpianis, quem Episcopum vocant, adminiſtrare ſolet; Sletvicenſem verò Rex Daniæ tenet.

4. *Qui reliqui ſtatus ſaculares?*

I. Dux Guæpherycanus, cujus eſt Ducatus Brunſvicenſis, &c. Domus itèm Beverana, & Blanckenburgenſis ex eadem Ducum familia. II. Duces Megalopolitaniſ Sverinenſis, & Strelitenſis Sverinenſis poſſidet Ducatum Megalopolitanum, Principatum Vandaliz, & Comitatum Sverinenſem Roſtochiènſe Dominium cum urbe Roſtochio; Strelitenſis verò Principatû Receburgeſem, & Dominium Stargardiènſe, &c. III. Dux Sletvicenſis, & Dux Holfatiæ. Uterq; hic Ducatus inter Daniæ Regem, Ducemq; Holfatiæ eſt diviſus. IV. Urbes Imperiales Hamburgum, Lubeca, Brema, Goſlaria, Mülhuſium, & Nordhuſium.

CON-

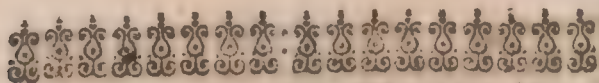
CONTINUATIO MONARCHIÆ ROMANÆ,

ad nostra usque tempora

Postquam Imperatores ethnicos quæ primis
tribus à Christi ortu sæculis Imperii habe-
nas moderabantur, opusculo secundo sumus
complexi. Imperatores Christianos à Con-
stantino Magno ad Franciscum I. hodie glo-
riosissimè imperantem, sexto hæc opusculo
recentebimus, quod in quatuor distribuimus
partes. Prima continet Romanorum Impe-
ratores à Constantino M. usq; ad collapsum
aliquamdiu Occidentis Imperium. Altera
Romanorum Imperatores Græcos usque ad
instauratum à Carolo M ejusdem Occiden-
tis Imperium. Tertia Romanorum Impera-
tores Germanos, à Carolo Magno, usq; ad Ru-
dolphum I. Quarta Romanorum Imperatores
Germanos, maximam partem Austriacos, à
Rudolpho I. ad Carolum IV. Pium, Felicē,
Augustum.

Harum quatuor partium Epochas sic habeto.

	Ann. C.
Initium Imperii Constantini M.	306
Imperium Occidentis collapsum.	475.
Idem instauratum à Carolo M.	800.
Rudolphus I Habsburgicus, Impera- tor renunciatus.	1231.
Parti-	

Partitio hujus Opusculi.

P A R S I.

Romanorum Imperatores Christiani

*à Constantino M. usque ad collapsum at-
quandiu Occidentis Imperium.*

CAPUT I.

Imperatores Seculi IV.

Constantinus M.

Constantinus II. Constans & Constantius.

Julianus Apostata.

Jovianus, sive Jovinianus.

Valentinianus I & Valens.

Gratianus, & Valentinianus II

Theodosius Magnus.

Arcadius & Honorius.

CAPUT II.

Imperatores Seculi V.

Theodosius II. Junior.

Valentinianus III.

P A R S II,

*Romanorum Imperatores Græci in Oriente,
usque ad Carolum M.*

CAPUT I.

Reliqui Imperatores Seculi VI.

Martinus.

Leo II

Anastasius.

Leo I.

Zeno.

81 (82)
CAPUT II.

Imperatores Saculi VI.

Justinus I.	Tiberius Constanti-
Justinianus I.	nus III.
Justinus II.	Mauritius.

CAPUT III.

Imperatores Saculi VII.

Phocas	Justinianus II. Rhino-
Heraclius.	tmetus.
Constantinus IV.	Leontius.
Constantus II.	Tiberius Absimarus.
Const. V. Pogonatus	

CAPUT IV.

Imperatores Saculi VIII.

Justinianus II. Secundo.
 Philippicus.
 Anastasius II.
 Theodosius III.
 Leo III. Isauricus Iconoclasta.
 Constantinus VI. Copronymus.
 Leo VI.
 Constantinus VII. & Irene.
 Irene Sola.

PARS III.

Romanorum Imperatores.

Germani post instauratum Occidentis Imperium,
 à Carolo M. ad Rudolphum Habsburgicum.

CAPUT I.

Imperatores Saculi IX.

Carolus M.
 Opusculum VI.

F

Ludo:

Ludovicus pius.	Ludovicus III. Balbus.
Lotharius.	Carolus III. Crassus.
Ludovicus II.	Arnulphus.
Carolus II. Calvus.	Ludovicus IV.

CAPUT II.

Imperatores Seculi X.

Conradus I.	Otho II.
Henricus I. Auceps.	Otho III.
Otho I. Magnus.	

CAPUT III.

Imperatores Seculi XI.

Henricus II. Sanctus.	Henricus III. Niger.
Conradus II. Salicus.	Henricus IV.

CAPUT IV.

Imperatores Seculi XII.

Henricus V.	Fridericus Ænobardus
Lotharius II.	sive Barbarossa.
Conradus III.	Henricus VI.
	Philippus.

CAPUT V.

Imperatores Seculi XIII.

Otho IV.	Conradus V.
Fridericus II.	Interregnum.

PARS IV.

Romanorum Imperatores Germani
à Rudolpho Habsburgico ad nostra usque tempora.

CAPUT I.

Reliqui Imperatores, Seculi XIII.

Rudolphus I. Habsburgicus. | Adolphus Nassovius.
| Albertus I. Austriacus.

CAPUT II.

Imperatores Saculi XIV.

Henricus VII. Luxemburgicus.
Ludovicus V. Bavarus, & Fridericus III.
Austriacus.
Carolus IV. Venceslavinus.

CAPUT III.

Imperatores Saculi XV.

Rupertus Palatinus. | Fridericus IV.
Sigismundus. | Maximilianus I.
Albertus II. Austriacus |

CAPUT IV.

Imperatores Saculi XVI.

Carolus V. | Maximilianus II.
Ferdinandus I. | Rudolphus II.

CAPUT V.

Imperatores Saculi XVII.

Mathias. | Ferdinandus III.
Ferdinandus II. | Leopoldus M.

CAPUT VI.

Imperatores Saculi XVIII.

Josephus. | Carolus VII.
Carolus VI. | Franciscus I.

PARS I.

Imperatores Romanorum à Constantino M. usquè ad collapsum Occidentis Imperium.

Pars isthæ Imperatores complectitur quindecim, qui sæculo post Christum natum quarto & quinto Imperii clavum tenuere usquè ad annum Christi quadringentesimum quinquagesimum quintum.

CAPUT I.

Imperatores Sæculi VI

Constantinus M.

Nobis inter Imperatores trigessimus octavus.

1. *Quo ducè atq; auspice Constantinus ac Idolorum cultu ad Christi Religionem est traductus?*

Duce, atquè auspice Deo; nam cum è Gallia in Italiam contra Maxentium, Romæ crudeliter ac libidinosè debacchantem tenderet Constantinus, ecce tibi sub meridiem cum toto exercitu crucem, ex lucidissimis formatam radiis vidit cū hisce vocibus Græcis *En touto nikai in hoc vince*, ac insequente mox nocte Christū aspexit, disertè monentem, crucis in aère conspectæ effigiem vexillo. quod *Labarum* exinde dictum præfigeret, Hoc signo fretus animatusquè Imperator, superatis Alpibus, Maxentii primū Duces, ad Taurinum, Brixiam,

& Ve-

& Veronam fundit, fugatque; tum Maxentium ipsam, ingenti cum exercitu occurrentem profligat, qui dum per pontem solutilem, Tiberi impositum, fugam properè capessit, eodem, ob nimiam insistentium molem, & stipationem disrupto, gurgitibus haustus, dignas libidinis & crudelitatis suæ poenas luit. A. C. 312.

2. Num vitio Maxentio, debellatum erat cum Imperii hostibus?

Unus supererat Licinius, Oriëntis Imperator, homo præferoci ingenio, & literarū, quas Reipubl: pestem nominabat, osor acerrimus. Hic, et Constantino, cujus sororem Constantiam uxorem duxerat, affinitate junctus, Christianos dirum in modum vexare cœpit. Sed Constantino affinitate potior Religio fuit. Itaq; Licinio frustra commonito, ut ab impio cœpto desisteret, piū bellum intulit, atq; iteratis cladibus attrito vitam tandem cum imperio ademit. A. C. 325

3. Quo in Christianos animo fuit Constantinus?

Benignissimo. Nam 1. amplissimam omnibus potestatem fecit orthodoxæ Religionis amplectendæ (A. C. 312.) 2. Everſis idolorum delubris, vero Deo templa ædificavit ipse, & aliis ubivis terrarum ædificanda concessit. 3. Poenas contra Christi Martyres, & cælibes latas, quibus ab hæreditate & successione suorum arcebatur, penitus abolevit, piæq; Christianorum donationes & legata, uti & cælibatū, olim ab Augusto prohibitum, ratum habuit. 4. Edicto sanxit, nè quis facinorolorum crucis deinceps supplicio mulctaretur. 5. Romæ à S. Silvestro sacris undi

ablatus, ad construendam ibidem Principi Apostolorum basilicam duodecim terræ, quam ipse effoderat, cophinos suis met humeris comportavit. 6. Dei Ecclesiâ amplissimis donariis locupletavit, eximisque ornavit privilegiis.

4. *Qui in Concilio Nicæno suam Imperator sustinuit personam?*

Trecenti decem & octo Episcopi jussu & auctoritate Pontificia Nicæ Bithyniæ urbe convenerant, cum de Palchate celebrando, tum de impiis Arii, qui Christo divinitatem abrogare ausus est, dogmatis cognituri, præsidentibus binis Romani Pontificis Legatis A. C. 325. Eam porro honorem Episcopis habuit Imperator religiosissimus, ut non nisi humiliore confidens sella, sacro illi Patrum Senatui interesse animû induxerit, nō consultoris aut arbitri, sed defensoris duntaxat officio sapienter fortiterq; perfunctus. Aderant inter Patres illos egregii quidam Christi pugiles, tot trophæis, quot acceptis pro Christo vulneribus inclyti. Horum cicatrices osculatus Cæsar, disertè pronuntiavit, præclarius nihil, atq; illustrius sibi videri iis vulneribus, quæ quis pro Christo fortiter pugnant accepisset.

5. *Quid de Helena Constantini matre memoria proditum est?*

Hæc monitu Divino Palæstinam petiit, ubi Domini crucem, omni thesauro pretiosiore, humi defossam reperit, orbiq; adorandam proposuit, Inde Judæâ infandis Dæmonum simulacris, fanisque expurgatâ, duas diversis locis basilicas,

flicas, Constantinus unam in ipsa urbe Hierosolymitana magnificentissimam excitavit. A. C. 326.

6. *Quam Constantinus urbem molitus est?*

Cum providentissimum Numen Romam viderem, orbis caput, & gentium Dominam suo in terris Vicario, & supremo Sacrorum Antistiti sedem propriam destinasset, res hoc disposuit ordine, ut primus inter Christianos Imperator novam conderet Romam, Imperii deinceps sedem futuram, quæ prius Byzantium, inde à Conditore Constantinopolis est appellata.

7. *Qua arte, astutia, pio Constantinus aule quoque sua Proceres in novam hanc urbem pellexit?*

Cum hi Persica expeditione disenti, decem & sex menses domo abessent, Imperator nova Bizantii palatia exstruenda curavit, illis, quæ Romæ incoluerant, simillima; cumque eorum & liberos uxores & suppellectilia illuc transtulisset, haud difficulter cunctis persuasit novi domicilii amorem, & veteris oblivionem. Nova porro hæc Roma Virgini Deiparæ, Augustissimæque Cælitum Roginæ solemni ritu consecrata, & dedicata est. A. C. 330.

8. *Quando, & ubi Constantinus diem supremum obiit?*

Dum Persas rebelles frenatus, maximis itineribus in Orientem contendit, gravi afflictus morbo, huc procul Nicomediâ, diviso in tres Filios Constantinum, Constantium, & Constantem Imperio terrestri, ad caeleste ipse migravit, anno ætatis 76. Imperii 32.

Christi 337. de Ecclesia optimè meritis, dogmatumq; synodi Nicænæ ad mortem usque retinentissimus, quem ipse S. Athanasius Imperatoribus omnibus imitandum proponit.

9. Num Sol hic Serenissimus omni caruit macula?

Duas præcipuè notârunt Scriptores, nempe quòd Constantinus Faustæ uxoris, quæ Priscum privignum, & Arianorum, qui Athanasium sublatum volebant, fictis criminationibus inductus illum necari jussit; hunc Treviros relegâit. Tantum nempe potuit apud Principem cætera optimum ambitiosa mulier, & implacabile hæreticorum in Catholicos odium.

39. Constantinus II. 40. Constantinus. 41. Constantius.

1. Diuine tres inter hoc Fratres concordia senuit?

Haudquaquam; nam dum Constantinus natus maximus, transalpinis regionibus haud contentus, Constantem, natu minimum, cui Italia, Africa, Illyricum & Græcia obtigit, armis laceggerat, ab ejuldem ducibus per insidias interemptus est non minore Arianorum gaudio, quàm Catholicorum, quos strenuè semper defenderat, luctu, cum tertium necdum annum imperando explèssit.

2. Num melior est fors et mors Constanti obvenit?

Hic quoq; transalpinis gentibus in ditionem suam redactis Magnentii tandem tyranni perfidâ à sicario est trucidatus anno Imperii decimo

ci notertio. Scriptores ethnici graviter in Imperatorem hunc invehuntur; verum alii Principem apprimè Catholicum, & Religionis contra Fratr̃s Constantii & Arianorum insectationes propugnatorem strenuum, S. Athanasius etiam Martyrem appellat. Geminâ igitur illâ Constantini, fratrisq; Constantis nece geminum Religionis orthodoxæ columen corrui, orbis demum totius imperio ad unum Constantinum, acerrimum hæreticorum defensorem & Patronum, devoluto. Ex quo arcana Dei judicis cognoscere licet, ac venerari.

3. *Quem tandem exitum habuit Constantii fortuna?*

Magnentio tyranno, qui in Imperii solium se intruserat, bellum illaturus, Constantius, Gallum patruelem Orientis Imperatorem creat. Verum duo hic potestate sua per vim & libidinem abutitur, ad se accitum, capite plebî juber, cujus frater Julianus, Eusebiæ, uxoris Constantii, rogatu servatus, Athenas studiorum causâ mittitur. Constantius porro Constantiæ amitæ potissimum instinctu hæresis Arianiæ, quæ pestilentissimæ contagionis instar orbem propè universum infecerat, propugnatorem se profiteretur acerrimum, ejusq; dilandæ studio omnia miscet, Catholicos atrocissimè vexat, Athanasium & Hilarium Ecclesiæ, in Oriente illum, istum in Occidente, columnas firmissimas loco mover, Liberium Papam, Arianiæ hæresis oppugnatorem & Athanasii fautorem urbe pellit. Nec impune tamen; quip-

pe & à Persis magnas accepit clades, & Julia-
num, quem septimo ab hinc anno Cæsaris Ti-
tulo ipse ornârat, militum factione Luteriæ
Parisorum Augustum proclamatum esse com-
perit, quem cum dolore pariter & vindictâ
ardens, debellatum iret, in itinere subito co-
què mortifero morbo correptus, interiit anno
quarto & vigesimo, quàm imperare occepe-
rat, Christi 361.

42. Juliauus Apostata.

1. Unde huic tam infâme cognomentum ?

A sacrilego è Christi caltris ad execrân das
ethnicorum superstitiones transfugio, quod
pridem meditatus, nunc tandem, adita Impe-
rii possessione, palàm executus est, dum eju-
ratis Christianæ Fidei Sacramentis omnibus,
Pontificem maximum se antiquo ritu & sacri-
ficiis inaugurandum curavit.

2. Quo adversus Christianos erat animo ?

Hoc, uti Christum ipsum, per ludibrium Ga-
lilæus vocitavit, eorû afflixit crudeliùs, quò
callidiùs, quippe quos illecebris potiùs, quàm
crucibus ad defectionem sollicitaverat. Si
quos ob Religionis professionem de medio su-
stulit, alias supplicii causas obtendebat, Mar-
tyrilauream invidens generosis Christi athle-
tis Scientiarum adminicula Christianæ juven-
tuti erepturus, Scholas claudi, librosq; flam-
mis aboleri iussit. Quæ res Gregorium Nazi-
anzenum impulit ad condendos versus, Ho-
mericis si non meliores: longè profectò uti-
liores.

3. Num Deus exitiosissimam hanc orbis pestem
diu grāssari est passus?

Sesquiannum fermè à Constantii obitu non
Imperatorem, sed tyrannum egerat Julianus,
cū in expeditione Persica jaculo, incerta
manu emissio, confossus, animam scelestissimā
Orco tradidit, A. C. 362. Moriens exceptum
volā cruorem in cælum jecisse fertur cum hac
Voce: *Vicisti Galilae.*

43. Jovianus, sive Jovinianus.

1. Quibus huic auspiciis imperare cepit?

Longè optimus. Nec aliud in principe hoc
lectissimo desiderabatur, quàm diuturnius re-
gimen. Sublato Juliano, militari mox suffra-
gio Cæsar renunciatus, Imperium antè susci-
pere noluit quàm milites universi Christianos
se fore professi sunt. Indè antiquius nil habu-
it, quam ut Religionē, antecessoris impietate
labefactatam, pro viribus instauraret. abolitis
penitus ethnicæ superstitionis monumentis.

2. Quis vita ejus exitus?

Pace cum Sapore Persarum rege ex neces-
sitate magis quàm Imperii utilitate inita, cum
Constantinopolin redux, in cubiculo, calce re-
cens illico, pernoctasset, gravi prunarum va-
pore exanimis ibidem est inventus, octavo Im-
perii mense A. C. 364.

44. Valentinianus & 45. Valens.

1. Qua ratione Valentinianus ad sapremum
Imperatoris dignitatis apicem est erectus?

Succollante Dei hominumq; favore, quem
eximia

eximia illi virtus peperit, & constans veri Numinis cultus, ob quem à Juliano fortunis omnibus exutus, Christo inter adversa omnia firmissimè adhæsit, dignus, qui vel absens ad imperii coronam evocaretur septimo à Joviani obitu die.

2. *Qua porrò laude ad Imperii clavum sedis?*

Cum tot provinciis regendis par unus sibi haud videretur, Frátre[m] suum Valentem, in Imperii societatem adicitum, Orienti præfecit; ipse verò in Occidentem, ingentibus bellorum motibus agitatam, concessit, justitiæ imprimis, atque orthodoxæ religionis vindex egregius, & terror Barbarorum, quos iteratis cladibus domuit. Verùm dum in Moravos, defectionem molientes mover, eorundem Legatos ob rebellionē tanta animi corporisq[ue] contentione increpuit. ut ruptâ arteriâ copioso cum sanguine vitam profuderit, Anno Imperii 12. Christi 375 relicto imperiū ac virtutis hærede Gráciano, quē abhinc septēnium summo ordinum consensu Augustū dixerat. Illi nihilominus, adnitente potissimū Cereale avunculo, Valentinianus, alter ex Justina Filius, vix novem natus annos, collega est additus.

3. *Qua porrò laude & commendatione Valens res Orientis administravit?*

Hic fratri omnino dissimilis, fovere impensè Arianos aliosq[ue] Hæreticos, Catholicos acerbè affligere, Episcopos, à Cōstantio expulsos, atq[ue] à Juliano restitutos denuo relegare Basilio, doctrinā

Arinà & sanctitate toto orbe celebratissimo, ex-
 xilū, Deo portētis & prodigiis impio conatui
 intercedere, decerneré, viros Ecclesiastici Ordini-
 nis octogenos, longè honestissimos de intolle-
 rabili Arianorum fastu, petulantia, & luxuria
 apud Cæsarem conquerentes ac supplices, na-
 vi in medio mari expositos, comburere, Mo-
 nachos gravissima tributi exactione, à qua
 exemptos esse voluerant Constantinus, & Cō-
 stantius exagitare, eosdemq; à piis exercitati-
 onibus abstractos militaribus addicere ministe-
 riis, ac reluctantes fustuario mactare quoad
 tandem à Gothis, quos in fidem antea receptos
 Ariana infecerat peste, bello laceratus, amisso
 exercitu, cum tugurio, quo sagittâ laucius con-
 fugerat, iustissimâ rationis poenâ vivus est com-
 bustus, Anno Tyrannidis 14 Christi 378.

46. Gratianus, & 47. Valentinianus II.
 sive Junior.

1. *Quibus virtutum radiis Imperator hic
 solium illustravit?*

Imperium fortitudine & sapientiâ, rem Chri-
 stianam pietatis, ac religionis studio plurimum
 adjuvit. His præfidiis munitus, insignem ab
 Alemanis reportavit victoriam, amplius tri-
 ginta eorum millibus cæsis Exstincto Valente
 patruo improle, Orientis quoq; Imperium adē-
 ptus, istud Theodosio, eximio belli Duci, gu-
 bernandum tradidit, qui victis profligatisquē
 Hunnis, Alânis, & Gothis, Imperio pacem,
 sibi immortalem nominis gloriam peperit.

2. *Qua occasione Princeps hic laudatissimus immatura morte est praeceptus?*

Dum Maximum, qui Britannis tyrannidem arripuerat, iustis armis persequitur, curpiter desertus à suis, Andragathii Ducis dolo perimitur A. C. 383. Princeps meliore fato dignissimus. Imperavit à Patris obitu annis octo.

3. *Num & Valentinianus praeclaras Fratrís virtutes est emulatus?*

Quin potius Matris Arianæ, à qua virus pestiferum cum lacte hauserat, instinctu, Catholicis, atque inprimis Ambrosio extrema quæq; minitabatur, dum tandem vindex Nemesis Maximum Tyrannum evocavit in Italiam, quam unà cum Matre Justina, tantæ causæ præcipuâ calamitatis, relinquere cogitur, & in exilium, quod Ambrosio intentaverat, proficisci Constantinopolin, auxilium à Theodosio petiturus. Cui Cæsar, quid mirum, inquit, *Valentiniane, quodd Maximum babeas adversantem tibi, cum tute Christo ipsi adversari non dubites?* Verùm isto meliora omnia pollicente, Theodosius ingenti cum exercitu in Italiam advolavit, pulsoque inde Maximo Valentinianum in pristinam dignitatem restituit.

4. *Num tandem ad frugem rediit Valentinianus?*

Matre mortua, Arianam perfidiam execratus, totum se permisit Ambrosio, quem dum baptismatis suscipiendi causâ Mediolano Viennam Galliæ accersendum curat. Arbogastis supremi militiæ præfecti, quem exauctoraverat fraude, in palatio suo strangulatur, atq; ut

mortem sibi ipse conscivisse crederetur, laqueo suspenditur, anno, quàm Augustus proclamari cœpit 16 Christi 393. Huic Ambrosius ipsa copiosis lacrymis & oratione funebri parentavit, qua eximiam ejusdem pietatem virtutesquè cæteras posteritati tradidit.

48. Theodosius Magnus.

1. *Quantâ Religione fuit Theodosius?*

Tantâ, ut Ecclesiam, ejusquè Præpositos non modò summâ semper observantiâ coleret, sed & fortissimè defenderet, sæpe dicere solitus. multò pluris sibi esse Christiani, quàm Cæsaris nomen, majoriquè sibi honori ducere, quòd Filius sit Ecclesiæ, quâ supremus orbis Dominus.

2. *Qua vero ratione hanc pietatem Deus remuneratus est?*

Eugenium, & Arbogastem Tyrannos Imperium affectantes, ope Divina compressit, in ipso enim ancipitis prælii æstu ventus vehemens obortus, pulvereâ subitò nube hostes involvit, tela in eorundem ora retorfit, ademptaque videndi ac respirandi facultate in turpem fugam conjecit.

3. *Quæ Theodosio Imperatoria sobolis ritè educanda, formandaque cura.*

Longè maxima. Hinc cùm Arcadium & Honorium Filios Arlenio, moderatori pio. gnavo, prudenti in disciplinam tradidisset, eos non ut Cætares, sed discipulos tractari, quin & verberibus, si quid deliquissent, castigari jussit. Cùmquè fortè Museum ingressus Magistrum stā-

tem-

Armenium, et Honorium Felix Cæsares ab.
Deus Theodosius 96 (962

tem, filios sedentes conspexisset, indignè id ferens Imperator, Arsenium sedentem docere, Cæsares stantes autcultare voluit.

4. *Quodnam tanti Principis vitium?*

Ira quandoquè nimium præceps, qua abreptus gravem Thessalonicensium cædem aliquando edidit, eâ tantum causâ, quod nonnullis motibus urbem turbassent septem enim civium millia Cæsaris furori inmolata ceciderunt. Factum profectò crudele, sed quod insignis pœnitentia correxit: nam à S. Ambrosio Mediolanensium Antistite ingressu templi prohibitus. publicam aliquot mensium pœnitentiam serio humiliq; animo egit, pulcherri-
mo tanè ad omnes exemplo. Tandem in ejusdem Præstulis manibus Anno Imp: 16. C. 395. vitam pientissimè clausit, inter Magnos Imperatores ob factorum præstantiam jure numerandus.

49. Arcadius 50, Honorius.

49: *Quenâm inter filios Theodosii facta Imperii divisio?*

Oriens Arcadio, Occidens Honorio celsit, tantamquè deinceps vim obtinuit hæc divisio, ut nunquam sæculis sequentibus ad hanc usquè diem conjungi potuerit utrumque Imperium.

2. *Quæ Arcadii fors fuit in Oriente?*

Imperator felix, quamdiu religiosus, sua felicitate postremum excidit, ubi nimirum hortante Eudoxia cunjugè in exilium relega-

te non dubitavit S. Joannem Chrysostomum Patriarcham, quod Imperatricis flagitia perstrinxit. Decessit Arcadius in ætatis flore, cum imperasset annos 13. usque ad A. C. 408.

3. *Quæ Honorii fata in Occidente?*

Stiliconis, belli ducis quidem peritissimi, sed perfidi hominis artibus exciti sunt Vandali, Gothi, Svevi, Alani, & Burgundi, qui magnis motibus Italiam, totumque Occidentem concutere. Inde factum, ut capta & spoliata sit Roma à Gothis sub Alarico, iterumque sub Ataulpho, eorum regibus Tandem & Hispania genti Barbaræ cedi debuit, ut Italiam delerent. Moritur Imperator religiosior, quam felicior. A. C. 432. Imperii 28

CAPUT II.

Imperatores Sæculi V.

51. Theodosius II. sive Junior

52. Valentinianus III.

1. *Quæ virtutes Theodosium II. commendarunt?*

Pulcheriæ Sororis industriâ sanctissimæ educatus, à teneris unguiculis pietatem tam ardentem coepit studio colere, ut nullam non diem suis ferventer precibus Deo iniciaret, piaque sancti Evangeliorum codicis, quem manu sua descripserat, lectione condiret.

2. *Quam labelem passa est hæc virtus?*

Pulcheria sorore migrare ex aula iussa, fore Eutychen hæreticum coepit Imperator, qui antehac Ecclesiam fortissimè propugnarat.

Opusc. VI

G

Re-

Revocata subin Pulcheria, qua absente omnis exulasse fortuna videbatur, cuncta restituit, ac Theodosium paulò post obeuntem vidit, et à serio pœnitentiâ, Anno Imperii 4to Christi 450.

3. *Quomodo sedatus ingens terre motus Constantinopoli Theodosio imperante?*

Factum est, ut innocentem puerulum vehemens turbo in auras sublimem auferret. Audistis is Angelos canentes: *Sancte DEUS, S. Fortis, S. Immortalis miserere nobis*; iussus hoc canticum docere homines, quo terræ motum compescerent.

4. *Quis interea sub Valentiniano Imperii status in Occidente?*

Longè miserrimus; nam miserè discerptum Imperiū spectare ad interitum cœpit, ad quem sub Valentiniano magnis passibus properavit.

5. *Qua Provincia ab Imperio divulsa?*

Affricam occupârunt Vandali Anno Christi 427. Galliam Franci, Duce Meroveo Anno Christi 448. Britanniam Angli gens Saxonum A. C. 446. Hos Britanni adversus Scottorum, Pictorumq; incursiones auxilio advocarunt, qui tulere quidem suppetias, ac fugatis hostibus sibi vindicârunt provinciam, unde ista Angliæ nomen obtinuit.

Sub idem ferè tempus A. C. 450. Attila Hunnorum Rex omnia latè populatus Pannoniam involavit, quæ ab hisce inquilinis Hungaria dicta est Flagellum Dei seipsum nominabat Attila, quòd ad orbem castigandum electus esset.

5. *Qualis tot inter turbas Valentinianus?*

Redempta iniquissimis conditionibus pace, voluptatibus torum se dedit, quo vivendi genere ultimum sibi & Imperio exitium paravit. Maximi patritii conjugem violârat. Quâ injuriâ ille vehementer commorus, securum sui Valentinianum eò tandem adduxit, ut invictus militibus vitâ ab iisdem exueretur. A. C. 455. Imp: 30.

7. *Quinam postremi conatus emorientis Imperii?*

Intra viginti annos à Valentiniani obitu decem Tyranni potius, quàm Imperatores ruenti Monarchiæ humeros supponere tentârunt. Verum altero alterum deficiente convulsam magis Imperium ad interitum promoverunt.

8. *Quenam istorum nomina?*

1. A. Aemilius, 2. Avitus. 3. Majoranus. 4. Severus. 5. Anthemius. 6. Ricimerus. 7. Olybrius. 8. Glycerius. 9. Julius nepos. 10. Romulus Momyllus Augustulus.

9. *Quâ tandem ratione extinctum penitus Imperium in Augustulo?*

Heruli sub Rege Odoacro in Italiam delati, variè à suis intus afflictam occupant. Pulso Augustulo, Italiæ regem se dicit Odoacer, novumq; regnum super imperii ruinas constituit, Cœpta igitur sub Augusto Monarchia post annos fere 500. desit in Augustulo, non nisi post 300. annorum intercapedinem à Carolo Magno iterum instauranda.

Obfer,

OBSERVATIONES

Ad primam partem Historiæ de Imperatoribus Christianus.

1. *Quæ Imperii facies à Constantino usq; ad illius in Occidente interitum?*

Floruit Sæculo quarto ferè integro, maxime sub Constantino M & Theodosio M. Facta sub Arcadio, & Honorio divisione, Imperii divisum quoque est robur. Inclinari ergo coepit Occidens sub Honorio; ad finem prope peravit sub Valentiniano; expiravit sub Augustulo.

2. *Quæ causa exstincti Imperii?*

Honorii ætas minor, nec animus lat firmus Tutorum perfidia; auctæ Barbarorum vires imminuta Imperii existimatio; proviciarius jactura illud ad interitum, dispoluere ac Valentiniani scelera evertère.

3. *Nihilne interea passum Orientis Imperium?*

Occidente collapsò, quasi mutilus altero pede Oriens minùs deinceps firmus stetit. Sub initia sæculi sexti nata Saracenorum pestis varias provincias occupavit, ipsum tandem Imperium, Imperiiq; sedem Constantinopolim invasura.

4. *Quando contigit celebris illa migratio Gentium?*

Sæculo quinto, quando Vandali in Africam, Franci in Galliam, Gothi in Hispaniam, Hunni in Pannoniã, Angli in Britanniam, Heruli & mox Longobardi in Italiam commigrarunt, ut

suprà memoratum est Hinc nata Hispaniæ Gal-
liæ, Hungariæ, & Angliæ regna, quæ hodie-
dum florent.

5. *Ecquibus orbis partibus hæ gentes advenerunt?*

1. Vandali è Provinciis Borealibus, ubi mo-
dò Pomerania, & Marchionatus Brandebur-
gicus. 2. Franci ex Germania. 3. Gothi se-
cundum nonnullos ex Suecia, secundum ali-
os ex Asia. 4. Hunnis, gens torva, ex Regioni-
bus ad fluvium Tanain, & mare glaciæ litis.
5. Angli è Saxonia. 6. Heruli ex ora maris
Baltici, & parte Orientali Pomeraniæ &c.

6. *Quales populi fuerunt Suevi, Alani, Burgun-
di, Longebardi, Scoti, & Picti?*

Suevi majorem partem antiquæ Germaniæ,
Alani Sarmatiam, sive Moscoviam incolebant:
Burgundi ad Vandalos referebantur. Longo-
bardos alii ex Suecia & Norvegia, è Saxonia
& Magdeburgensi ditione deducit alii, Scoti
& Picti è Scythia oriundi Britannos multum
exagitarunt.

27. *Quanam Ecclesiæ incrementa sæculo quar-
to & quinto?*

Maxima sanè, ubi depulsa persecutionum
sæva hyeme Imperatores Christiani fovere
Ecclesiam cœperunt; mox enim ubiquè terra-
rum diffusa Christi fides mirificè est propaga-
ta. Orientis Imperium dudum antea ab Apo-
stolis ex cultum, sub Constantino Ecclesiæ pars
major fuit. In Occidente Burgundi, Galli, Sco-
ti, Hiberni sæculo, quinto: Bavari, Hispani,

Angli &c. sæculo sexto ad Christum accessere.

8. *Quibusnam adversis agitata Ecclesia Sæculo quarto?*

Hæresi præsertim Ariana, quæ nonnullos Imperatorum, & Episcopos non paucos corruerat. Nocuit plurimum Julianus Apostata, aliq; Imperatores Hæresum Patroni.

9. *Num profuerunt Ecclesiæ Barbarorum incurfiones?*

Mirabiliter disponente DEO profuerunt plurimum, eò quòd Barbari Christianis immixti ad sanctæ legis noticiam, æstimationem, ac desiderium paulatim fuerint perducti.

10. *Quid sentiendum de Baptismo Constantini Magni?*

Sentimus nos cum Ecclesia, eundem Romæ à S. Silvestro Papa sacro fonte ablutum, atque à leprâ mundatum esse. Contrarium sentiunt Scriptores A catholici: hi enim Constantinum paulò ante mortem Nicomediæ ab Episcopo Ariano baptizatum esse contendunt, secuti Eusebium Scriptorem Arianum, cuius dubiæ & subleste Authoritati mentem Ecclesiæ longissimè anteferimus.

11. *An credibile est, Constantinum ea de causa Baptismum distulisse, ut in Jordane fluvio ablui posset?*

Non credimus de piissimo Imperatore dilationem tantam, fundamento parum solido nixam; nequè iis assentimur, qui volunt, idèd dilatum à Constantino Baptismum, ut absterfis paulò ante mortem vitæ maculis cælo se certius

certius affereret. Plus enim Ecclesiæ authoritati tribuimus, quam hisce parum solidis rationum momentis.

12. Quid sentiendum de donatōne Constantini Magni?

Scriptores Ecclesiastici tenent, Constantinum Romæ baptizatum à S. Silvestro Ecclesie urbem Romam unâ cum Italiæ parte, ad Occidentem sita. donavisse, quam donationem seu confectam explodunt A catholicis omnes. fateri tamen debent, easdem ditiones à plurimis retro sæculis Ecclesiam perpetuo possidere.

P A R S II,

Imperatores Romanorum Græci in
Oriente usquè ad Carolum M.

Tria sæcula cum dimidio pars ista continet,
nimirum ab Ann. G. 450. ad A. 800. nume-
ratque is temporis tractus Imperatores uni-
versè 26.

CAPUT I.

Reliqui Imperatores Seculi V.

53. Martianus.

1. *Qua ratione devolutum ad eundem Imperium?*

Abtquē hærede obiêrat Theodosius junior;
igitur Pulcheriæ sorori suæ relinquendum Im-

perium censuit, à qua præclare jam ante fuit administratum. Consultura Imperii commodis Pulcheria, Martianum conjugem virginem virgo sibi sociavit.

2. *Quo Imperii & Ecclesia bono coaluit hoc virginum conjugium?*

Eximio sanè utriq; enim pacem; pacisq; fructus prædulces peperit, quos Imperator pius, fortis, & pacificus unà cum Augusta conjugis sexenio melluit, usque ad A. C. 457.

54. Leo I. Thrax. 55. Leo II.
sive Junior.

Quid de his Imperatoribus memorandum?

Non aliud ferè, quàm Imperii in Occidente ruina, quæ ipsis in Oriente regnantibus evenit. Imperavit Leo I. annos 17. Leo II. anno uno usque ad annum C. 475.

56. Zeno. 57. Anastasius.

1. *Qua corporis, & animi species Zenoni?*

Corpus illi deforme admodum, & in eo animus vitiorum sordibus deformior. Basilisci artibus Imperio pulsus, paulò post revocatur à populo, cui Basiliscus ob crudelitatem se fecerat exosum. Zenonem more suo ebrium, Ariadne uxor vivum sepeliri jubet, Anno Imp: 18. C. 491.

2. *Quid interim gestum in Italia?*

Odoacrum ab everta Monarchia primum Italiæ Regem Theodoricus Ostrogothorum Rex debellat, sibi què Italiam vindicat.

3. *Quandonam Anastasius Ecclesiam & Pontifices affligere cepit?*

Imperii quidem initia mira lenitate insignivit, populi oneribus imminutis: at hæresi Eutychianâ paulò post infectus, nec Ecclesiæ nec Pontificibus pepercit.

4. *Quas idcirco pœnas dedit?*

Fertur, in somno quondam vidisse virum horrenda specie, minaci vultu, qui librum manu præferens, indè annos vitæ 14. delere se dixit oī sceleratos Anastasii mores fulmine exinctus perire post annos Imp: 27. A.C. 518.

CAPUT II.

Imperatores Seculi VI.

58. Justinus I. Tharx.

Quibus gradibus ad Imperii apicem conscendit?

Butulcum egit, juvenis, tum lecutus militiam per omnes dignitatum gradus atcendit. Tandem in solium erectus p̄lām fecit egregio virtutum splendore, se Imperio foisse dignissimum. Primus hic fuit, qui Imperii coronam è Pontificis manibus accepit, nec immeritò, fuit enim Ecclesiæ studiosissimus. Præfuit annis 9. usquè ad A. C. 528.

59. Justinianus.

1. *Quā potissimum re hic Imperator æternū sibi nomen peperit?*

Quòd Imperii leges ferè innumeras à viris doctissimis colligi, & in ordinem digeri jussit; unde Jurisprudentiæ initium dedit.

2. Num & bellica fortitudine claruit?

Belisarii potissimum operâ Gothos ex Italia, Vandalos ex Africa migrare coëgit, quorum Rex ultimus Gilimer, in triumpho ductus, illud Salomonis identidem ingeminabat:

Vanitas vanitatum, & omnia vanitas!

2. Quæ tandem Belisarii fors fuit?

E dignitatum apice ob affectati Imperii nonnullam suspicionem dejectus, & oculis orbatus stipem rogasse fertur, his verbis: *Date obolum Belisario, quem fortuna in altum evexit, invidia oculis orbavit.* Poena hæc fuit, quòd S. Silverium Papam in exilium ejecerit, & Vigilio Pontificatum pretiò vendiderit.

4. Qualia Justiniani in Ecclesiam merita?

Præclara fuissent, si satis firma. Idolorum cultû, omniemq; hæresim, severè prohibuit; sanctæ Sophiæ templum nobilissimum condidit ac donis magnificè auxit: Verùm constantia defuit virtutum coronæ: quippe hæreticos fovere cœpit, factus tandem & ipse hæreticus. An deniq; resipuerit, incertum est. Imperavit annos 38. ad A. C. 565.

60. Justinus II. junior.

1. An Imperio satis consuluit Justinianus cùm nepotem Justinum Casarem dixit?

Minimè; quamvis enim Justinus initiò Virtutem coluerit, brevitamen vitiis totum se dedit

2. Quâ ratione Italia ad Longobardos transit? Justinus potissimum; & conjugis culpâ. Hæc Narfe-

Narseti, belli ducum nobilissimo, parùm addi-
cta, Justinum eò permovit, ut illum Præfectu-
râ Italiæ exueret, namquè per contemptum
ajebat Imperatrix, revocandum ex Italia Eu-
nuchum, ut pensa traheret cum ancillis in
gynæceo. Quò auditò, respondit Narsetes: te-
lam se illi orsurum, quàm ipsa, dum viveret,
detexere amplius non posset, moxq; Longo-
bardos è Pannonia vocat in Italiam qui novum
inibi regnum condunt. Relicta est Imperatori
modica pars Italiæ. quæ Exarchatus dicta est
quòd Præfecti à Cæsare missi, Exarchæ appella-
rètur, qui Ravannæ sedē posthac fixère. Post an-
nos Imp: 10. mète motus obiit Justinus A. C. 675.

61. Tiberius Constantinus III.

*Quomodo hujus in egenos liberalitatem Deus
remuneratus est?*

In palatio fortè deambulans lapidem vidit
cruce signatum, quem nè pedibus calcaretur
signum salutis nostræ, mox amoveri jussit; quò
facto latentem sub illo thesaurum eruit. So-
lium tenuit non nisi 6. annis ad A. C. 583.

62. Mauritius.

Quânam re hic Imperator claruit?

Fortiter acceptâ è manu DEI peccatorum
poenâ, quàm facta sibi optione, in hac vita su-
bire maluit. Caganus Avarum Rex præliò
Mauritium vicerat, ac duodecem milium mil-
lia in captivitatem abduxerat; hos tamen o-
mnes pecuniâ minimè grandi offerebat redi-
mendos. At Mauritius aurum modicum liber-

tati suorum prætulit; quos ea propter Caganus ad unum omnes occidi iussit. Vindictam inelamavit fusus cruor, eaq̃ brevi secuta est. Phocam Cæsarem dixit miles. Ille in oculis Mauritii primùm liberos & conjugem, deniq̃ Mauritiū ipsum securi percussu juber, ad singulas suorum mortes illud piè ingemnantem: *Fastus es Domine, & rectum judicium tuum!* Imperavit ann. 19. ad A. C. 602.

CAPUT III.

Imperatores Saculi VII.

63. Phocas.

1. *Cur Deus Tyrannum hunc præesse voluit?*

Id ipsum in oratione querenti cuidam servo tuo respondit Deus, hunc à se electum, quia deteriore non invenisset, ad plectenda Christianorum scelera.

2. *Quale factum illud unicuique, quod laudem mereatur?*

Arrogabat sibi titulum Episcopi æcumenici, seu universalis Patriarcha Constantinopolitanus. At venit Imperator, ne porro uterentur Patriarchæ isthac appellatione, quæ soli Romano Pontifici competere. Occisus est Phocas, postquam imperavit annos 8. usque ad A. C. 610.

64. Heraclius.

1. *Quid memorabile huic circa sanctam Christi Servatoris crucem evenit?*

Eandem Persæ, captâ Jerosolymâ secum abduxe-

duxerant sub initium Imperii Heraclii. Versâ postmodum belli aleâ, sacrum lignum demum recepit suisquë humeris ad priorem locum deferre statuit. Igitur Imperatorio indutus habitu per urbis plateas sanctum pignus magna celebritate bajulat. Verùm sub ea urbis porta, quæ ad montem Calvariæ ducit, sublitere cogitur vi occulta retentus. Monuit urbis Episcopus Heraclium, videret, an splendida vestis cum Servatoris humillitate satis consentiret? Tum Heraclius deposito quam primum ornatu, veste plebeja indutus, reliquam viæ facile confecit. Cæterùm in hæresin Monothelitarum lapsus, Heraclius, haud levem nomini suo maculam aspersit.

2. *Quo tempore Mahomet, insanus legislator, sectam suam condidit?*

Heraclio imperante circa annum C 630. ingentes acceleres Saracenorum, qui Mahometi adhæsere, progressus fatalem animi ægritominiam, ac præproperam mortem pepererunt. Imperavit an. 30 ad A. C. 641.

65. Constantinus IV. 66. Constantinus II.

1. *Cur optimus Princeps Constantinus celeri fato sublatus?*

Is Heraclii filius, charus omnibus, novercæ suæ artibus post 3. mensium Imperium vitâ quoquë privatus est; quippe illa filium Heraclionem solio admoverè parabat. Crudele factum indignati procures, matrem cum filio præcisâ

præcisâ illi linguâ, huic delectis naribus, exilio multavêre. A. C. 642.

2. *Quæ Constantis encomia?*

Pietate parenti dissimilis, impietate multum avô superior, crudelitatem hæresi sociavit, dum interea Saraceni insulas Rhodum ac Cyprum occuparent, & colossi Rhodii fragmenta non-gentis camelis aveherent. Romæ subin, templis omni pretiorâ supellectile spoliatis, Syraculas venit, ubi ab ancilla in balneo, impactâ in caput situlâ, animam efflavit. A. Imp: 26. Chri: 668.

67. Constantinus V. Pogonatus.

1. *Quid Ecclesia bono Constantinus effecit?*

Duo præstitit: Concilium œcumenicum sextum Constantinopoli haberi petiit ad convellendam Monothelitarum hæresin; deinde Conventus pro electione Pontificum haberi solitos, & à Justiniani temporibus omissos denuò instaurari voluit. Imperium tenuit annos 17. ad A. C. 1685.

2. *Quæ pestis sub hac tempora Roma /avit?*

Visus fuit specie infirmi diabolus compita obambulare Angelo comite, quo iubente quoties cujusquæ domûs januam lanceâ percussisset, tot in illa peste extincti postridie efferebantur. Tandem, cœlo admonente, S. Sebastiani honoribus erectum altere malo medicinam fecit.

68. Justinianus Rhinotmetus. 69. Leontius. 70. Tiberius Absimarus.

1. *Quid singulare Justiniano Pogonati filio evenit?*

Quodd, Imperio decem annis malè administrato, & sceleribus contaminato, abscissis naribus solio sit dejectus, ac denuò reitutus post duorum Cæsarum regnum intercalare.

2. *Quiniam hi duo Cæsares?*

Leontius, quem post Imperium triennale naso mutilat Tiberius Absimarus; hic verò septennium imperando exegit, quo evoluta Trebellii Bulgarorum Regis auxilio reversus ad Imperium Rhinotmetus (naso carentem id nomen sonat) annos adhuc septem præfuit. Necatur in seditione Ann: Chr: 711.

CAPUT IV.

Imperatores Seculi VIII.

71. Philippicus. 72. Anastasius

73. Theodosius III.

1. *Quæ Philippici fors fuit?*

A seditionis electus, sed invidus plebi, quòd errores Monothelitarum tueretur, oculis orbatur post duos Imperii annos A. C. 712.

2. *Quid de Anastasio singulare?*

Fuit is Imperator doctus æquè, ac pius, qui sacrarum Imaginum cultum fortiter asseruit. Imperii anno tertio milites illum ab officialibus irritati, in monasterium detrudunt Anno Christi 715.

3. *Quæ Theodysii fortuna?*

Imperium, quod acceperat invitus, Leoni III. sponte cedit, vitam solitariam in cœnobio amplexus; ubi majorem, quàm in Imperio felicitatem reperisse se postea fassus est. Illi præfuit anno uno ad A. C. 716.

74. Leo III. Isauricus Iconomachus.

1. *Quò locò apud Scriptores habetur Leo tertius?*

Propè nullo nisi pessimo: quia sacras imagines à templis ac privatis ædibus abstrahi, confringi & cremari, earumquæ Cultores diris modis vexari jussit.

Gregorius II. a quo in Concilio Romano damnati Iconoclastæ, & assertus sacrarum Imaginum cultus. Leo verò ab Ecclesiæ communione semotus, populi odium incurrit, præfertim in Italia, ubi vix quisquam Cæsari hæretico parere amplius voluit; hinc Exarhatus propè ad finem perductus. Adversus impium Leonem Papa iniit fœdus cum Carolo Martello, Caroli M. avo, qui Galliam administrabat, fuit quæ is Ecclesiæ ac, Pontificum defensor eximius,

3. *Quæ inter hæc rerum vices in Hispania?*

Witiza, Rege impio Veneri litante, ac palatium in lupanar mutante, adest Maurorum exercitus ingens; à quo major Hispaniæ pars occupata. Ægyptum quoquæ Saraceni in potestatem redeigere, postquam Justiniano II, Impe,

Imperante, Africam quoq; suamifecerant. Sæ-
vixit Leo annis 24. ad A. C 741. diris colicæ
doloribus exstinctus.

75. Constantinus VI. Copronymus.

1. *Quid mali adhuc infans præagitur?*

Salutaribus undis tingendus, sacrum Bapti-
smi fontem sordibus infecit, undè & nomen
Copronymi obtinuit. Indè ansa vaticinandi fu-
it S. Germano Episcopo, Constantinum Eccle-
siam pessimè inquinaturum; id quod eventus
docuit. Namq; sacrarum Imaginum hostis a-
cerrimus Constantinus innumeros earum cul-
tores sustulit; cœnobîa vel evertit, vel incen-
dit, aut militibus habitanda permisit. ejectis
Monachis; dicatas autem Deo Virgines ad in-
eunda connubia pertrahere conabatur, oculos
eis eruendos minitatus, nî morem gererent;
at maluerunt illæ oculorum, quàm virginita-
tis jacturam facere

2. *Quas pœnas dedit tantorum scelerum?*

Adversum Bulgaros movens, febri ac den-
te correptus, perpetuò vociferabatur: *Uxor mo-
rior!* mortuus enim verò est morte impiorum,
qui annos 34. sceleratè in Imperio vixerat A.
Christi 775.

76. Leo IV. Porphyrogenitus.

1. *Num patre suo hic melior fuit?*

Haud procul à stipite pomum cecidit: quip-
pe sacras Imagines, & earum cultores exem-
plo patris paribus odiis infectabatur Leo fi-
lius.

2. *Quò supplicio imbutus interit?*

Coronam auream è Sanctæ Sophiæ templo fur sacrilegus Leo abstulit, quam ut primum capiti suo imposuit, tubitis ardoribus est correptus: perinde ac si cadentibus prunis caput illius torreretur atq; eo supplicio etiam interiit, A. Imp: 5. C. 780.

77. Constantinus VII. 78. & Irene.

1. *Quis Imperii status sub Constantino & Irene?*

Annum ætatis decimum agebat Constantinus, patre Leone mortuo, Ergo Irene illius mater, sæmina prudens & fortis; sed ambitiosa, locò filii Imperium regendum suscepit. Pacem Ecclesiæ redditura, Concilium universale septimum celebrari à Pontifice petiit, in quò damnati rursus Iconoclastæ, & SS. Imaginum cultus stabilitus. Imperavit loco filii annos 10. ad A. C. 790.

2. *Qua in regimine oborta mutatio, ubi Constantinus adolevis?*

Matrem ab Imperio dimovere conatus quidem est, annosjam 20. natus; sed Irene verbis etiam excepto quietem imperavit; brevi tamen post urgente exercitu mater cedere Imperium filio coacta est, cui annis septem ad Ann: Christi 797. solus ille pessimè præfuit, paternæ impietatis hæres. Ea de causa Imperii Proceres Irenen supplices adeunt, & ut sceptrum filio eriperet. hortantur, quod quidem illa haud quaquàm invita præstitit; excecato mox filio, cui ea calamitas mortem acceleravit.

3. *Quamdiu à filio eade sola mater præsuit?*

Annis adhuc quinque ad A. C. 802. Namque illi ob ambitionem Græcis tandem invitæ Nicephorus Patricius subrogatur, à quo publicè orbata sceptro in exilium ablegata est. Interea Occidentis Imperium Carolus M. denuò instauravit, cujus rei summa necessitas erat, cum Ecclesiam non modò non tuerentur amplius, sed impiè vexarent Imperatores Orientis.

OBSERVATIONES

Ad Partem secundam Historiæ de
Imperatoribus Christianis Romano-
Græcis.

1. *Autùmne Imperium, an restrictum sub Imperatoribus Romano-Græcis?*

Restrictum potius, à Saracenis præcipuè, qui Arabiam, Africam, Ægyptum, Cyprum, aliasquè regiones ab eo distraxerunt.

2. *Qua ratione Deus providit Ecclesiæ sub his Imperatoribus?*

Forti brachio eandem servavit, dum Imperatores magnam partem aut hæretici, aut impii parùm illi proderant, nocebant plurimùm. Hinc dedit Ecclesiæ Deus Pastores pervigiles, sanctitate claros, quales fuere inter plurimos, S. Gregorius Magnus, S. Leo, S. Hilarius, S. Felix, S. Anastasius, aliique summi Pontifices magno numero.

3. *Verumne illud, quod Phocas 'per Diploma Ca-
sareum Papa dignitatem Episcopi æcumenici
contulerit?*

Ità quidem Scriptores A catholici; sed pessimè, cùm nec Phocas, nequè ullus Imperatorum conferre dignitatem potuerit; quæ à solo Christo in ejusdem Vicarios promanavit. Igitur solum declaravit Phocas, Romano Pontifici, minimè verò cuiquam Patriarcharum jure competere appellationem Episcopi universalis, quod ipsum ante omnem Phocæ declarationem probè fidelibus & sine dubitatione constabat. Ergo Phocas merè fuit instar brachii sæcularis, quo Ecclesia aliquando indiget

4. *Verumne, quòd Pontifex Diplomate illo à Phoca obtento Mauritii eadem comprobavit?*

Calumnia est, & omni fundamento carens fabula, ut odium conflarent Christi Vicario infensissimi Ecclesiæ hostes.

5. *An unquam Pontificum electiones opus habuerunt Imperatorum calculo, aut consensu, ut essent valida?*

Neutiquam id fuit necesse. Illud verum est, aliquamdiu per vim Orientis Imperatores sibi jus arrogasse Pontificum electiones sua auctoritate permittendi, aut confirmandi.

6. *Verumne, quod ajunt A catholici, Iconoclastas sacrarum Imaginum adorationem rejecisse &c.*
Nolunt intelligere malevoli, quid inter cultum, & adorationem intersit. Hanc nunquam sustinuit Ecclesia; illum semper probavit. Quæ

re non adorationem, quæ nunquam exstitit,
sed cultum vexârunt Iconoclastæ.

P A R S III.

De Imperatoribus Christianis Ro-
mano-Germanicis in Occidente
à Carolo M usque ad Rudol-
phum Habsburgicum

Quinquè Sæculis cum dimidio pars ista absol-
vitur, numeratque Imperatores 27.

C A P U T I.

Imperatores Sæculi IX.
è Stirpe Caroli M.

79. Carolus Magnus.

1. *Qua ratione instauratum Occidentis Imperium?*
Carolus Magnus Gallix Regem Pipini Bre-
vis filium, Dei Providentia elegit, ut maximo
Ecclesiæ bono Imperiū Occidentis, ante annos
325. collapsum, restitueret Præsidii nihil, ve-
xationis autem plurimū. ab Orientis Impera-
toribus capiebat Ecclesia, cuius ditiones infesta-
bant Exarchiæ. & Reges Longobardi opprime-
bant. Igitur Leo III. Pontifex, Divino utique
instinctu, Carolum, optimè de Ecclesia meritū,
ipsa die Christo nascenti sacra, in S. Petri tem-
plo coronā Imperatoriā exornat, acclamante po-
pulo: *Carolo Pio, Augusto, à Deo coronato, Magno
& Pacifico Imperatori Vita Victoria?*

2. *Quo Jure se obstrinxit Carolus
suscepto Imperio?*

Constanter defendendi Ecclesiam, quod munus inde à Constantino Magno, Imperatorum fuit proprium, à multis quidem fortiter adimpletum, ab aliis neglectum.

3. *Quibus beneficiis Carolus Ecclesiam affecerat, antequam dictus esset Imperator?*

Desiderius. Longobardorum in Italia Rex postremus, cum Ecclesie ditiones, tum Ecclesie Caput Adrianum miserè vexabat, Monitus à Carolo, resipere noluit. Adest igitur, rogante Papa, cum exercitu Ecclesie defensor Carolus, ac geminà pugnà victum Desiderium Licini capit, & regno exiit.

4. *Quibus donis Ecclesiam auxit?*

Exarchatum, & Umbriam Ecclesie jam donavit Pipinus; patris donationem firmavit Carolus, adjuncta Corticâ Sardinia, Sicilia, Spoleto, Hetrur à, Benevento &c Regnum verò Italiae sibi servavit.

5. *Quale fuit bellum Saxonicum Caroli Magni?*

Ante obtentum Imperium Saxones durissimo bello Ecclesie tandem, sibiq; subiecit Carolus Rex. Gens hæc bellicosa, & Gallie tributaria jugum excutere parabat, Carolo alibi agente. Advolat ille cum exercitu, ac seditiosos donat. Iterum, iterumq; ab officio discedentes 33. annorum spatio sibi iterum & Ecclesie subiecit, dum gentem hanc cū Witikindo Duce ad Arim adduxit. Fundavit porro in Saxonia undecem amplissimos Episcopatus, ut adeo Provinciam

vinciam ferè integram Ecclesiæ vindicavit.

6 *Quid factum Thassilone Bavariæ Duce?*

Stimulante conjuge sua. Desiderii Longobardorum Regis filiâ, in Carolū M. arma sumpsit, Italiam sibi vindicaturus; sed omni ditione exutus in monasterium detruditur.

7. *Quanta fuit Caroli pietas?*

Verè Imperatoria & magnifica Princeps illi cura semper fuit Ecclesiæ defensio, & propagatio Divini honoris incrementa spectabat, scum idola subverti, proscribi hæreses, populos erudiri & Pastoribus idoneis instrui sollicitè curavit. Fundavit Episcopatus 11. Monasteria tot, quod literas habet Alphabetum: Divinis officiis quotidie aderat, quin & sæpissimè pueris cantoribus in Ecclesia immixtus, divinas cum ipsis laudes alacriter decantabat. Nunquam prælium commisit cum hostibus, nisi ardentè invocato prius in Ecclesia cœlesti auxilio Sacerdotes quoq; constituit, qui, dum conferebatur prælium, felicem illius exitum à Deo exorarent: hinc utiquè tanta, in bellis gerendis felicitas, quæ non nisi Cœlo auspice conficiebat.

8. *Quibus animi dotibus præfulsit hic Imperator?*

Soliditatem in rebus omnibus spectabat Princeps magnanimus, itaq; curabat maxima, ut, quæ viderentur minima, nō negligeret. Plerisque scientiis insigniter excultus, videlicet Musicâ, Mathesi, Philolophiâ, Astronomiâ, Pœticâ, Theologicâ. Linguam Græcam, & Latinam apprime calluit; Germanicam tamen, qua ut plu-

rimum^m utebantur, præ cæteris adamavit, quam & insigniter excoluit Vestitus. & mensa illi vulgaris, quam lectione utili plerumquæ condiri volebat.

9. *Quò literas promovendi studio arsit
Carolus Magnus?*

Istud factò memorabili patam fecit. Ad Scholas invisebat sæpius tantus hic Princeps, suâ præsentia, & adhortatione Juventutem stimularurus ad discendum. Fortè scitatus ex ludimagistro, quinam proficerent melius, nobiles, an plebei, responsū accepit, plebejos discendi alacritate nobilibus longè antecire. Igitur & hos & illos in medium ad se vocat Carolus, plebejis ad dextram, nobilibus ad sinistram stare iussis. His ignaviam suam exhibuit, illis verò dilaudatis suos in posterum favores, & suo tempore ad officia promotiones spopondit, optimè gnarus: quantum Reipublicæ bene gerendæ pondus tribuat Juventus probè erudita.

10. *Quo fato functus hic Imperator?*

Ætatis anno 72. febris correptus, quam incassum depellere solitâ abstinentiâ conatus est, obiit Aquilgrani, omnibus morientium Sacramentis munitus anno Regni Francici 46. Imp: 14. C. 814. Hæc illi familiaris fuit tessera. *Christus regnat, Christus vincit, Christus imperat.*

80. Ludovicus Pius.

1. *Quenam Ludovico debita laus?*

Etsi fortitudinem Parentis & magnanimitatem

tem affectus non est; pietate tamen haud multò fuit inferior, Pii propterea nomine insignitus.

2. *Quid in illo carpendum?*

Lenitas nimia, cui aut firmitatem. aut severitatem, cum opus esset, admiscere haud noverat; hinc ab aliis contemptus, à filiis vehementer etiam fuit affectus.

3. *Quanam hujus vexationis causa?*

Inter filios Lotharium, Pipinum, & Ludovicum provincias dividerat Imperator; at Carolo Calvo postea in lucem edito, mutata divisio, & sua quoq; huic portio adjudicata. Aegre habuit tres filios natu majores, quòd immittij assignatas sibi ditiones cernerent, atque hinc exemplo hactenus inaudito arma in Parentem expediunt.

4. *Quanam catastrophe clausa Tragedia?*

Parentem prope Basileam Imperio exuunt filii, nonnullorum Procerum auctoritate suffulti, ac poenitentis habitu indutam in captivitatem detrudunt, cum illis ipse non armatus, sed pacificè rem tractaturus occurrisset. Evolutò unius anni spatio facti poenitentes Ludovicus, & Pipinus solio Parentem restituant.

5. *Quà poenà filiorum scelus emendavit Imperator?*
Còsuetà lenitate culpā illis omnē ultro dimittit.

6. *Qua prima Ludovici cura?*

Pietas tum propria tum aliena; hinc fundandis, & exornandis Ecclesiis, abulibus tollendis, Cleri ac populi moribus reformandis unicè delectabatur. Piissimam vitam simili fine claudit,

præmissio 40. dierum jejunio, & susceptis Sacramentis Anno Imp: 26. C. 840.

81 Lotharius.

1. *Quam labem in Imperii aditæ nomini suo aspersit?*

Ditionis augendæ cupidine inductus cum fratribus bello contendit, quod Galliam pæne totâ eversum ibat. Verum gemino atroci prælio victus, leges accepit. qui dare voluit: Solâ igitur Italiâ & Australiæ parte quam dein à suo nomine Lotharingiam dixit illi relictâ Carolus Calvus Galliam, Ludovicus Germaniam, Pipinus Aquitaniam retinuit.

2. *Quo facto Imperii exitum memorabilem reddidit?*

Seu rerum caducarum, seu fortunæ cædio in cœnobium se abdidit Imperio sponte dimisso, quod unâ cum Italia in filium Ludovicum transfudit, Lotharingiâ Lothario, Carolo assignatâ Burgundiâ. Veste Religiosa indutus in Monasterio Prumiensi prope Treviros paulò post æternitatem adiit. An: Imp: 15 C. 855.

82. Ludovicus II.

1. *Quàm propè ad avi Caroli M. virtutes accessit Ludovicus secundus?*

Ut nemo è Carolingis propiùs Accepta Romæ Imperii coronâ illud unicè curavit, ut Ecclesiæ prodesset. Profuit enim verò, dum Saracenos Italiam vastantes ad sua redire compulit, dum virtutibus Imperatore dignis solum illustravit, Princeps optimus, Justus, Pacificus.

2. *Quæ*

2. *Quæ temporum iniquitas orbem afflixit
Imperante Ludovico?*

Fames atrox. & pestis adeo dira sævit. ut
tertiam hominum partem fuisse absumptam; e-
stentur Scriptores. Obiit Ludovicus Mediolani
post annos Imp: 20. Chr: 875. Cumq; hæc
careret, exstincta cum ipso est stirps Carolingo-
rum Italica, transitq; Imperium ad Gallicam.

83. Carolus Calvus.

1. *Quibus artibus ad Imperium est eluctatus?*

Ludovico Germanico, fratri natu majori, sce-
ptum debebatur. At verò Carolus ereptâ jam
prius Lothario Lotharingâ, Imperium quoq;
cum Italiæ Regno Ludovico fratri præripere
nil dubitavit. Igitur Joanne VIII. Papa in
suas partes pertracto, Romæ Imperator solen-
niter inauguratur.

2. *Cur Pontifex Carolum potius, quàm Lu-
dovicum coronâ impertire?*

Ultero se obtulit Carolus ad suscipiendum
è manu Pontificis Imperium; neq; enim illud
jure sanguinis adiri necessario debere conten-
debat; sed & electione Pontificis, ac populi Ro-
mani obtineri posse judicabat. Haud ægre an-
nuuit Pontifex, præcipue cum plus auxilii ad-
versum Ecclesiæ hostes à Carolo quàm à Lu-
dovico expectaret.

Qualem in Imperio se præstitit Carolus?

Quam iniquus ante Rex, tam insignis postea
fuit Imperator, meritoq; dein Ecclesiarum be-
neficus Pater, Defensor Fidei, ac literatorum
eximi

eximius fautor est habitus. Venenum illi pro pharmaco, dum ægrotaret, archiater Judæus præbuit An: Imp: 3. Chr: 877

84. Ludovicus Balbus.

Cur solam Imperatoris dignitatem, sinè Regno Italia, adiit Ludovicus?

Mortuo Carolo parente, Ludovicus à Joanne VIII. in Gallias profugo, diademate exornatus est, postquam Carolomannus Ludovici Germanici filius Italiam sibi vendicaverat, Anno Imperii altero Balbum, à lingua balbutiente sic nuncupatum, mors sustulit A. C. 879.

85. Carolus Crassus.

1. *Cur omissis Ludovici Balbi filiis Carolus Imperator dictus?*

Quia opis indigus Papa adversum Saracenos à Ludovici filiis ob ætatem sperare nihil poterat, Carolum Crassum in Italiam invitat, ac Saracenis robore militum ejectis, ad Imperii fastigium extollit.

2. *Qua ratione Monarchia integra ad Carolum est devoluta?*

Decefferat sinè liberis Ludovicus Germanicus junior; successit igitur in Regno Germaniæ Carolus, Ludovico autem Ignavo, & Carolo Simplicis filiis Ludovici Balbi ineptis ad regendum, Galliæ Proceres istud quoq; Regnum Carolo deferunt. Sic mutatione subita & mirabili, Monarchia integra, ut eandem Carolus M. possederat, Carolo Crasso paruit.

3. *Quenam alia multò magis stupenda mutatio paulò post evenit?*

Carolus Crassus tot regnorum potens Monarcha, subito ad incitas redactum se vidit. cū Galliæ, ac Germaniæ Status unanimi consensu eundem Regnis omnibus, & Imperio exuerunt. Tres erant casus gravissimi causæ: prima, quòd cum Normannis pacem probrolem Carolus iniisset, relicta intdem Neutria Galliæ Provincia, quam à suo nomine Normanniam dixere. 2. Quòd falsis accusationibus inductus, Richardē conjugem iniquè repudiasset. 3. Quòd animo hebetatus, nihil deinceps profuturus Imperio; sed nociturus videretur.

4. *Quenam Caroli adempto Imperio fortuna?*

Deploranda sanè metamorphosi eo redactus est, ut nè unicus quidem illi famulus esset lupus, qui offam pararet: fame igitur turlet interiturus, nisi Luitbertus Moguntinensis Archiepiscopus miserimo Principi victum præbendum curasset. Obiit paulò post. annis 7. in Imperio tractatis A. C. 886. Sepultus in Monasterio Augiæ divitis Non defunt, qui asserunt, Carolum Neidingæ in Suevia à malevolis strangulatum. Is primus in Diplomaticis Christi nascentis Epochâ utes esse perhibetur.

86. Arnulphus.

1. *Quis Imperii status Carolo exauctorato?*

Omnino turbulentus: Arnulphum Germani Regem suum dixere: Gallia ad Carolum Simpli-
cem ultro rediit: in Italia Guido Spoleti Dux,
Lam-

Lambertus ejusdem filius, & Berengarius, è Regum Longobardorum prognatus sanguine Imperium singuli adiungere, de quo sibi impoſterum aſſerendo annis minimùm 50. hi Principes Itali decertârunt.

2. *Qua demum ratione Arnulphus Imperator eſt renunciatus?*

Annis oſto ſolam Germaniam rexerat, cùm in Italiam, ubi Lambertus magnas excitaverat turbas, ad eandem ſedandas evocatur à Formoſo Pontifice. Romam hoſtili munitam præſidio diu incalſum obſidet Arnulphus, dum tandem eventu planè ridiculo urbem in ſuam redigit poteſtatem.

3. *Ecquiſnam eventus illi?*

Lepuſculum, è dumeto fors excitatum, ac per media caſtra diffugientem inlequitur militum turma; quam dum inter clamores inconditos ad urbem accurrere vident ordines in exercitu peſtremi, & ipſi accurrunt, imperum in urbem faciendum rati. Clamore infano, & hoſtium numero exterriti, qui mœnia cuſtodiebant auſugunt ad unum omnes. Deſertas igitur ſtationes & muros occupari à ſuis quamprimum jubet Arnulphus, Duce Lepuſculo urbis victor celeberrimus, in qua mox Imperator eſt renunciatus & coronâ aureâ inſignitus.

4. *Quis paulò poſt infelix caſus Arnulphum proſtravit?*

Lambertum æmulum, in arce Camerinenſi unâ cum matre ſua latentem, obſidebat Imperator, Illum ſœmina hæc, cùm aperta vi non poſſet,

posset, clàm tollere è medio statuit. Quare corrupto pecuniis Arnulphi Pocillatori persuadet, ut hero suo poculum venenatum præbeat; quo Imperator exhausto, tres dies noctesquè continuas pertinaci somno extraxit: eversa dein vi potùs hujus valetudine, biennium varios inter morbos ad omnia inutilis exegit, consumptus tandem Oettingæ Rhætix, sepultusq; Ratisbonæ in S. Emmerami cede. Imp: ann: 4. C. 899.

87. Ludovicus IV.

1. *Quis è stirpe Caroli M. ultimus Imperium tenuit?*

Lodovicus hic, Arnulphi filius, Infans à nonnullis dictus, quòd septennis à Germaniæ Proceribus Imperator sit renunciatus.

2. *Cur ab Hungaris sub Ludovico vastata Germania?*

Hunos Arnulphus contra Bohemos obsequium detrectantes, auxilio advocarat. Illi viam, qua redirent, edocti, ad fuere sub Ludovico non jam ut socii; sed hostes. Conserto ad Ansburgum, Baviæ oppidum, triduo prælio, tanta clade Germanos affecerunt, ut passim super cæsorum cumulos, velut super menses convivaretur victor Hungarus: quocum non nisi auro plurimo, & annuo vestigali redimere pacem Ludovicus potuit, mœrore idcirco, ut ajunt confectus. Imperavit annos 12. ad A. C. 912. sepultus pariter Ratisbonæ ad S. Emmerami,

CA.

CAPUT II.

Imperatores Saculi X.

88. Conradus I. Franco.

1. *Quo is pacto ad Imperii fastigium ascendit?*

Othonem Saxonie Ducem ad Imperium postulabant Germani. Verum is recitata ob senium dignitate, Conradum Fraconie Ducem, seu Herodem Imperio dignissimum, subrogari sibi petit; quamvis ipsemet filium haberet Henricum Aucupem tanto muneri parem.

2. *Qua laude præfuit Conradus?*

Aquisgram accepta à Moguntino cordina, insigni prudentia & fortitudine jus suum contra amicos Arnulphum Malum, Bavarie Ducem, & Henricum Aucupem prolecutus est.

3. *Quemnam sibi Imperatorem subrogari mortuus petiit?*

Hostem suum Henricum Aucupem, à quo magnam cladem acceperat Merleburgi in Saxonia. Nimirum privatis odiis præhabita Imperii salute, sceptrum Henrico destinavit, quo digniorem sciebat neminem, Obiit post annos Imp: 7. Chr: 919.

89. Henricus Auceps.

1. *Unde nomen Aucupis obtinuit?*

Quod ab Episcopis & Principibus Germanie Imperator dictus, tantæ dignitatis insignia acceperit aucupio intentus, quò mirifice celebrabatur.

2. *Quid*

2. *Quid illicum Hunnis negotii?*

Loco vectigalis annui à Ludovico IV. extorti, canem illis scabiosum reddi iussit: quo probro vehementer exacerbati, mox in Germaniam valido cum exercitu irrumpunt; sed ingenti suorum clade ab Henrico depulsi, Germanorum vires pluris, quàm antehac facere docti sunt Tantam Victoriam (50. enim Hunnorum millia hoc prælio cæsa sunt) Cælo auspice Imperator tulit, quod edito de blasphemia & simonia tollenda voto propitium sibi reddidit: quippe Angeli pro Henrico pugnare sunt visi, dum interea in ipso prælii æstu loco militaris clamoris exercitus Kyrie eleyson tam constanter quàm piè ingemineret.

3. *Cur Germania major urbium numero auri capta?*

Urbes rariores numerabant Germani, alendo ut plurimum pecori & ruri colendo in pagis intenti. Cruentæ Hunnorum incursiones mœnibus viros claudere, ac munimenta condere Henricum docuerunt: namquè observatum fuerat, Hunnos, omiſſis urbibus, quas expugnandi artem ignorabant, patentes solum provincias infestasse.

4. *Quinam ludi equestres, quos Henricus instituit?*

Ut Germana Nobilitas opportunè exerceretur, & ad bella rite perenda pararetur, hastiludia instituit, ad quæ non nisi avita & integre famæ Nobilitas certis legibus admitteretur. Ad primum Magdeburgi celebratum

hastiludium 974. Viri Nobiles convenère.

5. *Quo fine Imperii Marchiones instituit?*

Ut fines Imperii contra hostium invasiones tuerentur. Hinc Danis Marchionem Sletwicensem Brandenburgensem Vandalis, Milnensem Bohemis, Austriacum Hungaris opposuit. Atq; hi Marchiones, fortiter agendo, ditionibus aucti in potentes tandem Principes excrevere.

6. *Quodnam cime lion Henricus Imperii Insignibus adjecit?*

Longini lanceam, qua Christo apertum latus. Hanc quâ precibus, quâ minis à Rudolpho Galliarum Rege extorsit. Eadem allervatur inter cætera insignia Norimbergæ. Cæterum Henrico debet Germania, quod artibus variis, belli studiis, optimisq; legibus aucta sit, & exornata. Hinc Pater Patriæ, Princeps pius, Imperii & Ecclesiæ Ornamentum jure optimo à grata posteritate vocabitur. Rexit Imperium annis 17. ad A. C. 936.

90. Otho Magnus.

1. *Cur Otho sub Imperii exordium terror? dein amor mundi appellatus?*

Magno parente Henrico major adhuc filius Otho felicibus bellis, & invicto robore, populos ab obsequio alienos adeò mox contrivit, ut mundi terror sit dictus 'Ob clementiam dein, & humanitatem singularem, cæteraquè virtutum ornamenta Amor mundi est appellatus.

2. *Cur*

2. *Cur à binis suis fratribus impugnatus fuit?*

Tancwerdus Imperium sibi tanquam majori natu deferendum ratus, bellum Othoni movit, in quo vitam posuit. Contra Henricus frater quidem minor natu, sed ab Henrico Aucupe, jam Imperatore, genitus sibi coronam deberi existimabat, quod Otho, patre nondum imperante, esset in lucem editus. Verum nec ille profecit quidquam. Variis enim cladibus affectus, permittere se Othoni supplex debuit, à quo Bavarix Ducatu est auctus.

3. *Cur à filio quoque armis laceratus Otho?*

Ægræ tulit Ludolphus, patrem Othonem ad secundas nuptias transisse, quod suam sibi portionem imminutum iri crederet. Igitur ad arma vocat, Hunnis etiam in auxilium accitis. At nihil proficere in Patrem potuit natus impius, dum fractis tandem viribus ab Othone veniam supplex petere est coactus, quæ quidem concessa est; sed nonnisi deposito Sueviæ Ducatu, cui præerat Ludolphus, & in Eberhardum Helffensteinium translato.

4. *Quæ Othonis contra Hunnos fuit fortuna?*

Cum omnem latè Germaniam igne ferroque vastarent, in campo Lycio haud procul Augusta tantam Barbarorum edidit stragem, ut è centum millium exercitu vix pauculis in Pannoniam redire licuerit, acceptæ cladis nuncium allaturis. Auctus nobilissimâ victoriâ Imperator per omnes Germaniæ Ecclesias gra-

tes DEO referri publicè jussit. Prælio interfuit S. Udalticus Episcopus Augustanus, illiquè in medio pugnae Crux, victoriae tessera de cælo submissa fuisse perhibetur.

5. *Quid rerum terna expeditione in Italia gessit?*

Prima Berengarium, Italiae Regem domuit, ac supplici feudi nomine Italiam concessit. Altera eundem Berengarium Pontificis rogatu, quem variè vexabat, bello petiit, regnoq; exutum Bambergam in exilium migrare jussit. Papa verò tyranni vexationibus liber, Othonem liberatorem coronâ impertit, spondetquè, se illi perpetuò adhæsurum, eumq; pro legitimo Imperatore, exclusis aliis, habiturum.

6. *Num diuturna fuit hæc Pontificis cum Othone consensio?*

Minimè; geminos Cardinales Pontifici refractarios, Otho benignè susceperat, cum ad se confugissent Indignatus Papa, Adalbertū, Berengarii filium, adversus Othonem evocat. Hic vero in furorem versus, Romam armata manu ingreditur, & Joanni XII. Pontifici Leonem VIII. Pseudo-Papam subrogat, quo incentore Imperatoris in Joannem Pontificem indignatio tamdiu sopita non est, quamdiu Leo superstes fuit. Hôc extinctô, & peste exercitum vastante, ad se rediit Otho, hanc divinitus immittam interpretatus ob malè habitum Christi Vicarium.

7. *Que-*

7. *Quanam tertia Othonis in Italiam
expeditio?*

Versus in agnum leo, Romam accurrit Jo-
anni XII. contra refractarios laturus suppe-
tias. Severè punitis iis, qui è Romanorum
numero quietem turbârant, mansit posthac lan-
ctæ Sedi addictissimus.

8. *Quanam alia Othonis præclara facinora?*

Græcis & Saracenis ex Italia pulsis: hanc
integram Imperio restituit Danos, Sorabos,
Henetos, Bohemos fortiter debellatos, ad Ec-
clesiam, Christiquè fidem adduxit, complures-
què Episcopatus erexit. Quoties habitu Im-
peratorio induebatur, DEUM ardentè ora-
bat. ut sibi animum humilem, & alienum à
superbia largiretur &c. Obiit post annum Imp:
37. An: Christi 973. Dignissimus, cui istud
Magdeburgi sepulto poneretur elogium sepul-
chrale:

Tresluctus causæ sunt hoc sub marmore clauæ
Rex, Decus Ecclesiæ. summus honor Patriæ

91. Otho II.

1. *Quo tempore Imperii coronâ redimitus?*

Vivente etiamnum patre Othone M. an-
nos natus quindecim, Romæ est coronatus mi-
nor parente filius, cujus felicitatem & virtutes
non perinde est assecutus.

2. *Cur pallida mors Saracenorum est ap-
pellatus?*

Quòd hos, à quibus antea cæsus fuerat &
captus, felici prælio superatos, ad internecio-

nem deleverit, ut primum ex eorum manibus mira dexteritate evaserat.

3. *Cur postmodum dictus etiam Sanguinarius?*

Ob factum crudele, quod Romæ exercuit. E Nobilitate Romana quosdam occultè seditiosos deprehenderat, quos è medio tollere mox constituit. Ergo Nobiles Romanos ad unum omnes epulo exceptos, inter delicias convivales subito exterreret, dum valida militum manu in triclinium immissa; seditiosos ab epulis ad capitis supplicium abripi jubet, cæteris inspectantibus, & horrore plenis. Frustrà hos, peractà carnificinà, Otho ad hilaritatem est cohortatus, cum tristium epularum finem universi avidè expectarent. Imperavit annos 10. ad Ann. Ghristi 933.

92. Ottho III.

1. *Cur miraculum mundi appellatus?*

Anno ætatis decimo patre orbatus, Willigiso, & Gilberto Averno viris doctissimis, quorum prior Archiepiscopus Moguntinus, alter summus Pontifex tandem factus, traditur instituendus, quorum sub magisterio tam stupendos in litteris progressus fecit, ut ob amplissimam in ætate adhuc tenera eruditionem Mundi Miraculum appellari sit meritus.

2. *Quidnam de Willigiso memoria proditum est?*

Carpentarii filius is erat, humili loco natus; ab Othone III. quem literarum, & morum præceptis imbuerat, Ecclesiæ Moguntinæ datus Antistes, egregium demissi animi specimen dedit:

dedit: namque, ut elationem fugeret, rotam in palatio, & conclavi suo depingi curavit, hac adjecta epiuraphæ: *Willigise, memento, unde veneris!* Atquæ isthæc causa fuit, cur Archiepiscopi Moguntini totam scuto suo gentilitio inferuerint.

3. *Cur Mariam Arragoniam, Conjugem suam, vivam Otho flammis addixit?*

Quodd enormium scelerum convicta esset; præsertim, quia virum Nobilem, ad scelus à se frustra pectum, falsa criminationibus ad supplicium capitis promoverat Ajunt ex innocentis viri corpore lac, sanguinis loco promanasse.

4. *Quæ Othoni leva fors in Italia obtigit?*

Quarto in Italiam venerat, seditioles ad officium compulturus Verùm ab iisdem obfessus Romæ in palatio præfens vitæ discrimen adiisset, nisi clam evadendi occasionem nactus, rebellium furori subduxisset sese: at nihilominus mortis brevi secutæ causam indè secum tulit; Viduam quippe nobilem propinqui matrimonii spe lactarat, quæ ubi delulam se vidit, chirothecas veneno imbutas, Othoni obtulit, quarum usus mortem illi attulit Anno Imp: 18. Christi 1002.

C A P U T III.

Imperatores Seculi XI.

93. *Henricus Sanctus.*

1. *Quò doctore à teneris ad sanctitatem est eruditus?*

S. Wolfgango Ratisbonensium Antistite, qui

cælo jam receptus, Henrico. tunc Bavariz Duci, ad sui quondam præceptoris sepulchrum, oranti Imperium prælagiit geminâ vocali:
Post. Sex: De morte imminente commoneri letatus Henricus, diebus sex, tum sex hebdomadis, mensibus, & annis ad eandem piè obeundam egregiè se comparavit; quo evolutò temporis spatis Imperator est renunciatus.

2. *Cur dictus Clandus?*

Qua die coronatus est Italiæ Rex, in urbe Ticinensi, Itali, Regi Tentonico infensi, sumptis armis sub vespere regiam cingunt, Henrico ad necem postulato. Is verò discrimini se subducturus, per urbis mœnia desiluit, luxuriamque cruce claudicare deinceps est coactus. Hinc Clandus atque ob virtutem exiliam Sanctus cognominatus est.

3. *Quid illi Romam ingressuro Benedictus VIII. oboculis?*

Globum aureum cruce insignem, quo indicaretur Imperatoris esse, orbem universum ad Crucis Christi obedientiam adducere. Hic porro Globus ad cætera Imperii adjectus est insignia, eumque Cætares, dum Imperatorio habitu in coronatione induuntur, manu præferre solent Coronam auream Henricus sub idem tempus à Benedicto Romæ accepit.

4. *Cur Apostolus Hungaria, Advocatus S. Petri, & Ecclesiæ Defensor acerrimus est appellatus?*

Sororem suam Giselam Stephano Hungariæ Regi eo pacto nuptui dedit, ut is cum regno ad Christi fidem accederet, quo feliciter obtento

tento datum Henrico Apostoli Hungariæ gloriolum nomen. Cum verò terna in Italiam expeditione suscepta fortiter Ecclesiam tueretur, quam & aliis palmaribus beneficiis auxit, Advocatus S. Petri, & Ecclesiæ Defensor cognominari est promeritus Singularis erga Dei servos in Cœnobiis amor etiam Patris Monachorum nomen illi peperit.

5. *Quid Henrico ante prælia usitatum?*

A peccatis expiari & sacro pabulo refici jubebat milites ut Numen sibi redderent propitium. Ipse SS. Laurentium, Georgium, & Hadrianum sui exercitus Duces elegerat, quorum sub auspiciis Deiquè præprimis auxilio fretus semper felici Marte cum hostibus conflixit.

6. *Quid cum Babone Abenspergensis Comite accidit memoriâ dignum?*

Aquisgranum ad Venationem invitârat Proceres Henricus. ea tamen lege, ut nonnisi cum uno famulo singuli comparerent, nè aliàs nimius à copioso famulatio in urbe strepitus oriretur. Adfuit Babo 64. virorum stipatus manipulo, quem ubi conspexit Cæsar, nonnihil succensuit Comiti, quòd in datam legem peccasset. At Babo minimè, inquit, Cæsar, mandatum tuum præterii. Filios meos vides triginta duos, quorum singuli singulos adducunt famulos; Illos omnes tuis obsequiis mancipatum venio Atton tus rei novitate Cæsar Patrem cum Filiis perbenignè habuit, prospecturumquè se omnibus recepit

7. *Qui cum S. Cunegunde conjugis sua
vitam traduxit?*

Virgo cum Virgine castitatem illibatam semper coluit. Hinc inoriturus agnatis eandem his verbis reddidit: *Recipite, quam mihi tradidistis, Virginem vestram!* Memorabile est, quod in suspicionem sceleris adducta quondam Imperatrix apud Henricum igne probari expetiêrit ad testandam innocentiam. Enimvero supra vomeres candentes nudis pedibus ambulasse dicitur illata, quo prodigio absterita est suspicio Imperavit Henricus annos 23. ad Annt: Chr. 1024.

94. Conradus II. Salicus.

1. *Qui ad Imperium promotus?*

Eum Henricus Sanctus paulò ante mortem Principibus commendârat, velut apprimè idoneum sceptro cùm ob pietatem, tum ob insignem belli peritiam. Duo tamen abière anni, priusquam consentirent discordes Principum animi. Fuit Conradus Franconiz Dux, prurium opinione dictus Salicus, quod ad flumen Salam ditiones suas obtineret.

2. *Quâ ratione Burgundia, seu Arelatynse Regnum Imperio adjectum?*

Burgundiz Rex Rudolphus Testamento illud legarat Henrico Sancto, quo mortuo, solutum se sponsione existimabat. Verum à Conrado armata manu cogitur, sibi quoque legare Burgundiam, velut legitimo Henrici successori. Accedit, quòd iudicaret Conradus, regnum

gnum illud inter feuda Imperii numerandum. Archiepiscopus Colonienſis mox ab Imperatore Cancellarius per Arelatense Regnum est renunciatus, qua appellacione hodie dum gaudent Electores Colonienſes.

9. *Quid Beneficii Conradus in equitem contulit altero pede orbatum in bello Burgundico?*

Illi ocream suam pecuniis impleri jussit, ut pedis jacturam sarciret.

4. *Quare ultor fidei appellatus?*

Slavi barbari effigiem Christi ligneam turpiter mutilabant; hos ille ingenti numero ad se perductos coram sacra illa imagine pariter mutilari primum, deinde necari jussit.

5. *Qualis erga Ecclesiam Conradus?*

Albericus Comes Tusculanus Pontificiam dignitatem jure velut hæreditario asserere Familie suæ allaborabat. Jamquæ binos ex eadem Papas viderat Benedictum VIII. & Joannem XX. His subrogare parabat 12. annum e Comitibus Tusculanis Juvenem, cui impietati non opposuit se Conradus, ut debuit, & potuit Imperavit annos 14. ad Annum Christi 1039.

95. Henricus III. Niger.

1. *Qui potius Imperio?*

Henricus, a sulco capillitio dictus Niger, patre Conrado in vivis adhuc agente, ab Archiepiscopo Colonienſi admodum adolescens coronâ Regia insignitur, tum à parentis obitu Imperator renunciatur.

2. *Quanam virtutes Henrici?*

Insignis pietas, prudentia. & clementia. In praeliis conferendis plus orationi quam armis tribuit. Petrum Hungariæ Regem, à suis pulsum, restituit, contritis tandem ope Divina refractariis. Ratisbonæ, confectò gloriosè hoc bello, exceptus more triumphantis, illud Davidis ingeminabat: *Non nobis Domine, non nobis; sed Nomini tuo de gloriam;* tum vulgari veste indutus, omnia ejus urbis templa gratias DEO acturus obiit.

3. *Quid Ingelbemi in secundis nuptiis egit memorabile?*

Eò confluxerat spe lucri histrionum & minorum turba. Ad unum omnes ab. gi mandat Henricus etiam impransos, hac edita memorabili sententia: Longè præstabilius esse nummos pauperibus, quam nugatoribus elargiri.

4. *Quid à Scriptoribus carpitur in Henrico?*

Quod in Pontificum electiones sese plus æquo ingesserit, læta Ecclesiæ libertate. Quamvis ab aliis id factum elevetur eo nomine, quod nonnisi urgente Ecclesiæ necessitate id egerit. Mortem imminere sibi haud obscurè præsentiens, Victorem II. Papam, virtutibus & prodigiis clarum, Româ in Germaniam evocat, ut æternitatem adituro assisteret; adstitit is, piequè obiit Henricus post annos Imp: 17. Christi 1056.

97. Henricus IV.

1. *Qualis Henricus etiamnum adolescens?*

Sex annos natus, patre mortuo, ab Agnete Religiosissima matre, ac B. Annone Archiepiscopo Colonienſi ſanctè educari cœpit. Verum nonnullis Imperii ſtatibus optimi Præfuls, matrisq; institutionem minùs probantibus, Adalberto Bremensium Archiepiscopo traditur informandus.

2. *Qualis Henricus Juvenis Imperator?*

Adalberto cœcos impetus & cupiditatem Henrici. nè illius gratiâ excideret, dissimulante ac foverente, datus est Imperio Princeps haud sanè immoderatorum suorum affectuum dominus.

3. *Qua ratione Ecclesiam vexare cœpit?*

Ecclesiæ bonis abutebatur Henricus pro libidine. Ea quippe vel plus offerentibus vendidit, vel stipendium indè militi numeravit. Paternis Alexandri Papæ II. monitis morem haud gessit, nec deinceps resipuit.

4. *Quenam alta controversia illi fuit cum Pontificibus?*

Gravissima sanè. Soliti erant hætenus Imperatores Episcopis, cum clientalare obsequium exhiberent, prædia beneficiaria per anulum & pedum concedere. Jam dudum id Romanis Pontificibus displicuit; quippe cum anulus & pedum signa sint potestatis spiritualis, videbatur Cæsar sibi arrogare auctoritatem derivandi in Episcopos facultatè, quæ

iple minimè præditus erat. Quare Gregorius VII. quosdam Henrici Consiliarios, qui eum in Pontifices rursus irritaverant, anathemate percussit. Henrico interim diplomatis promulgationem prohibente, ac sacerdotia quævis partim pretio, partim privata auctoritate conferente. Ea de re commonitus à Gregorio, magis excaudit. Itaque aliquot Præsulum, Pontifici maximè adversantium, conciliabulo Wormatiæ coacto, Pontificatum Gregorio, viro planè sanctissimo, tanquam multorum scelerum reo, abjudicavit.

5 *Quid ad hac Gregorius?*

Non potuit non damnare facinus tam enorme ac impium. Igitur in Concilio Romano Henricum cum præcipuis Satanici illius conventiculi synedris sacro fulmine ferit. Cujus vim mox sensit Guilielmus Trajectensis Episcopus, Henrico in Pontifice inlectando particeps & adjutor præcipuus, qui paulò post exspirans inter horrendos cruciatus, & ejulationes fassus est, actum esse de præsentæ æternæque salute sua, quod Pontificem Sanctissimum tam injuriosè, contumeliosèq; tractasset. Henricum porro Pontifex regni insuper jure & titulo exiit, populoque fidei solemnisque sacramenti religione absolvit.

6. *Quo hac animo accepere Imperii Proceres?*

Plerique omnes Henrico aperte denunciant, statutum sibi esse Imperatorem alium subrogare, nisi intra anni curriculum communionem

Ec-

Ecclesiæ restituendum se curaret, & in gratiam rediret cum Pontifice, qui ea de re certior factus, comitiis Augustæ Vindelicorum habendis coram adfuturum se recepit.

7. *Quid interim Henricus?*

Veritus. nè ad finem annus vergeret, priusquam Pontifex, qui jam Româ discesserat, ad Comitia in Germaniam appelleret, citatis equis venienti occurrere statuit. Cumquè hunc Canusium, munitissimam Longobardiæ arcem, divertisse, cognovisset, eodem se contulit, humili habitu, nudisque pedibus veniam petiturus. At Pontifex, non ex vano metuens, nè mente minus seria ageret Henricus, tres ipsos dies alloquio hunc suo prohibuit. Postquam tamen interposita iurijurandi religione pollicitus est, se in Pontificis Romani potestate futurum, atquè in Augustanis Comitiis objecta crimina diluturum, absolutus est ea conditione, ut, nisi promissis stetisset, Regni jure excideret.

8. *Seriane fuit Henrici penitentia?*

Aut seria non fuit, sed tantum temporis gratiâ simulata, aut mox retractata; quippe relicta, quas paulò antè jurejurando firmaverat, pactionibus, sacrilegis rursus armis lacessit Pontificem, qui sacris ei denuo interdixit. Igitur Imperii Principes, tantam perfidiam execrati, exauctorato Henrico, Rudolphum Suevoix Ducem substituunt, qui tamen haud diu superstes fuit, manu, pauloquè post vitâ quoquè cruento in prælio amissâ

9. *Quid exinde consilii capit?*

Gregorium Pontificatu dejecturus, convocato Brixinæ in Tyroli conciliabulo, Guibertum, hominem scelestissimum, in Petri sedem intrudit Clementem III. dictum. Inter hæc Conradus, Henrici filius, in parentem. Deo & Ecclesiæ rebellem, arma sumit, sed nihil promover, morte brevè post sublatus.

10. *Quis tandem Henrici impietati modum statuit?*

Altre ejusdem filius Henricus, Procerum instigatione bellum infert parenti, qui destitutus ab omnibus, permittere se cogitur filio, vehementer instanti, Ecclesiæ tandem & Pontifici planè cumulatequè satisfaceret. Tergiversantem ad Imperii Ordines, Moguntia congregatos adducit, ubi Imperii insignibus exutus, hæc filio Henrico cedere compellitur, exemplo futurus posteris, non impunè vexari Ecclesiam ab iis præcipuè, quibus ejusdem defensio à D E O est demandata. Obiit paulò post anno Imperii 50. Christi 1106.

C A P U T IV.

Imperatores Sæculi XII.

97. Henricus V.

1. *Majorene in Ecclesiam, Christiquè Vicarium pietate ac observantia fuit Henricus Filius, quàm ejus parens?*

Quo Patrem crimine condemnarat priùs, eodem se dein ipse obstrinxerat, sacerdotia dispartienti sacrosquè Præsules pedo & annulo inaugurandi jure sibi arrogato, perquè vim extor-

Extorto à Paschali II. quem in vincula datum non antè dimisit, quàm plenam sacerdotia conferendi sibi cederet potestatem.

2. Num rata, firmaque mansit hæc cessio?

Concilium Lateranense exinde celebratū, irritam prorsus ac nullam declaravit Paschalis cessio nem, cum quòd vi fuisset express: tum quòd sacra Ecclesiæ jura in Principem profanum transferri haudquaquam possint. Decreto huic parere cum nollet Henricus à Gelasio II. Paschalis successore, piorum communi-
one ejicitur. Q. à pœna vehementius exasperatus, Paschali Gregorium VIII. Pseudo-
Papam opposuit.

3. Quò tandem pacto pax firmata est?

Postquam Henricus jure illo, per vim nuper extorto, de quo antecessores tantopere disceptabant, cessit bonaq; omnia Ecclesiæ ablata, restituenda curavit, concessum à Pontifice ut Episcoporum & Abbatum electionibus ritè ac secundum Canones factis Imperator (vel alius ejus nomine) interesset, electosquè non pedo & annulo inaugurare, sed scepro tanquàm clientes Imperii fiduciarios, in fidem & clientelam possit recipere. Ità sedati tandem sunt motus turbulentissimi, quibus Petri navicula annos fermè quadraginta fuerat agitata. Obiit Henricus anno Imp: 25. Chr. 1125. nullo relicto hærede masculino.

98. Lotharius II. Saxo.

1. *Quis Henrico successit?*

Hujus nepotibus ob avi patrisque flagitiis repudiatis, ad Lotharium, Saxoniae Ducem pietate, ceterisque virtutibus insignem, versa sunt Principum Electorum studia.

2. *Num Imperator ipse Ecclesiae Advocatum ac defensorem pro muneri sui ratione se exhibuit?*

Omnino; nam rebus in Germania, conciliatore potissimum S. Bernardo, compositis Innocentium II. à Rogerio Siculo, Anacleti Pontificis defensore acerrimo semel atque iterum Sede pulsum restituit, Rogerio, cum Antipapa suo Petro Leonis sive Anacleto terram marique debellato.

3. *Quibus precipue virtutibus claruit?*

Inter ipsos Armorum strepitus, gravissimasque Imperii negotia ternis quotidie Missis sacrificiis, summo pietatis sensu, lacrymisque quibus orationes suas rigabat, intererat, solem orientem praevertere solitus, Deoque consecrans lucis primitias, quas alii somno tribuunt, die in noctem, praeposito sane ordine, converso. Pauperes quibus pedes cum Augusta laepe abluerat, Filios suos, Sacerdotes, quorum consuetudine impensè delectabatur, Patres, viduas, quas contra potentum oppressiones strenuè tutabatur, Matres nuncupare consueverat.

4. *Num*

4. Num bonarum quoque artium & disciplinarum cultor fuit?

Plurimum certe Jurisconfulti debent Imperatori huic; quippe qui & Romæ primum, & deinceps Bononiæ Jus civile ad normam Codicis Justiniani explanari publicè, indeq; Doctores solemni ritu inaugurari voluit. Qui dein mos ritusque ab aliis quoque Academicis est receptus. Imp. ravit Lotharius annos 13. ad antium Christ 1138 subito morbo, cum ab expeditione Italica rediret, haud procul Tridento extinctus, Imperii insignibus genito suo Henrico, Saxoniz & Bavariz Duci, traditis.

99. Conradus III. Svevus.

1. Quosnam hic competitores habuit?

Henricum Superbum, Bavariz & Saxoniz Ducem, hujusque fratrem Guelphonem. Ille post multa prælia inauspicatè inita, utroque Ducatu privatus, mœrore contabuit. Hic post bellum diuturnum, luatu præcipue & operâ Rogerii Siciliz Regis cum Cælare susceptum in gratiam tandem restitutus est post urbis Winsbergæ deditionem.

2. Quid in urbis hujus deditione singulari memoriâ dignum occurrit?

Guelpho, omni belli nervo, quem Rogerius aliquamdiu suffecerat, destitutus, Winsbergam, tanquam receptaculum tutissimum, cum su s te recepit; sed fame urgente, urbem demum victoris arbitrio permittere est coactus.

Ka

Nec

nec aliud jam, quàm Guelphonis, eiquè ad-
hærentium mors aut captivitas, urbisquè di-
reptio instabat, cùm Matronæ nobiles, non
tam de fortunis suis, quàm maritorum vita
solicitæ, Cæsari supplicant, asportate sibi id
duntaxat liceret, quod suis ferre possent hu-
meris. Annuente Cæsare, Guelphonis primum
uxor, tum hujus exemplo cæteræ suum quæq;
maritum, humeris exceptum, furori militum
subduxere. Delectatus pio actu Cæsar non ur-
bem tantùm in fidem & gratiam, sed Guel-
phonem quoquè in amicitiam & familiarita-
tem recepit.

3. *Quem successum habuit expeditio sacra à
Conrado, hortante S. Bernardo, in Pala-
stinam suscepta?*

Belli apparatus erat tantus, ut orbi univer-
so expugnando suffecturus videretur; qui ta-
men in irritum cecidit, tum Græcorum perfidi-
a, qui calce & gypso farinæ admisto longè
plurimos necabant, consiliisquè omnia Turcis
aperiebant; tum Ducum ipsorum discordia &
invidiâ, quæ Gallos inter & Germanos glisce-
bat. Unde Dama co frustra oppugnata, Con-
radus ad suos reflux, aliquantò post Bambergæ
obit, cum de pacanda Italia cogitaret. Im-
peravit annos 14. ad annum Christi 1152.

100. Fridericus Ænobaibus.

1. *Cur huic Imperii dignitas delata?*

Erat Fridericus, Conradi ex fratre nepos,
ob barbam subrusam à Latinis Ænobarbus,

ab Italis Barbarossa cognominatus, præclaræ
omnino indolis Princeps, cui patruus, præ si-
lio suo teneræ etiam dum ætatis, Imperii in-
signia cum ditione vivus tradidit, hocquæ de-
functo, Electores communi suffragio confir-
mârunt.

2. Unde prima dissensionum Papam inter &
Cæsarem iacta semina?

Prima in Italiam expeditione domuit Impe-
rator omnes, qui adversabantur Pontifici, à
quo coronâ aureâ Romæ est insignitus. Non
multò post Friderico in Germaniam reverso.
Londinensis Episcopus Româ rediit à Germa-
nis captus, libertatem magno pretio redimere
cogebatur. Quæsus ea de re Hadrianus Papa,
hæc suis ad Cæsarem literis interivit: *Insigne
tibi beneficium coronæ contulimus.* Nequæ enim
ignorabat Põr sex, cõvivere Imperatore, Præ-
sulem illum durius habitum. Hæc verba acri-
ter pupugère Imperatoris animum, quod iis-
dem significari putaret, coronam Imperatori-
am se debere unicè favori Pontificis Nequæ
deferbuic Principis, naturâ præservidi, ira,
quamvis Hadrianus aliâ epistolâ, non eam li-
bi mentem fuisse, declarâset.

3. Quanam altera & propior dissensionum causa?

Alterâ in Italiam expeditione Mediola-
nenses, quod Insubiæ totius dominium affe-
ctaret, injecto freno cõercuit Cæsar. Inde ad
examinanda vindicandaquæ Imperii per Ita-
liam jura & bona clientelaria progressus, in
sacra quoq; Ecclesiæ jura involavit, Henricos

Antecessores suos in conferendis Sacerdotis,
& Episcopis inaugurandis imitaturus. Pellimè
habuit Papam sacrilegum facinus; jamquē
sacrum fulmen in Fridericum cudebat, cum
morte abreptus, successori provinciam sanè dis-
ficillimam relinquit.

4. *Quæ tandem memoratæ dissensiones in
apertum Schisma erupere?*

Alexandro III. in Pontificem ritè electo,
Cardinales duo, Cæsaris addicti partibus, Vi-
ctorem V. Antipapam opposuere. Huic Frider-
icus illico adhæsit, frustra Imperii Principes
ad idem facie idum cohortatus. Igitur anathe-
mate utrumquē ferit Alexander, neq̃ multo
post Victor impius ad DEI tribunal evocatus
est.

5. *Quo pacto fovere schisma perrexit Fri-
dericus?*

Mortuo Victori Pseudopapam alium subro-
gandum curavit Paschalem III. quem perti-
naciter & ipse defendit, & ut Germaniæ Præ-
sules eidem adhærent, vi compulsi Sub idē
tempus Mediolanum solo æquatum, quod in
Cæsarem insurrexisset.

6. *Quem exitum tertia Friderici in Italiam
expeditio sortita est.*

Pseudopapam propugnaturus, Romanosquē
& Venetos, Alexandro ad licitissimos oppu-
gnaturus, numero cum milite advolavit Ve-
rum peste in exercitum atrociter grassante,
Germaniam repetere coactus, mortuo inter-
rea Paschali Calistum III. itidem Pseudopapam
tullecit, Præulum dissidentium operâ;

7. *Quanam quarta expeditionis Italica causa?*

Mediolanenses non solum urbem suam de-
nuo instaurarunt. sed novam insuper S. Pe-
tri, ejusque successoris Alexandri III. honori-
bus exædificarunt, Alexandriam dictam. Id
indignissime ferens Caesar ingenti cum exer-
citu ad novam hanc urbem excindendam ac-
currit.

8. *Quæ expeditionis hujus fortuna?*

Sinistra sanè; quippe Alexandriam oppu-
gnare adortus, eas tandem in angustias redi-
gebatur, ut vitæ etiam periculum haud leve
subiret. Accessit clades navalis, à Venetis il-
lata, ubi Orto, ipse, Friderici filius cum 46.
navigiis captus, & Venetias est abductus. In-
cujus victoriæ perenne monumentum Dux Ve-
netus quotannis mare Adriaticum, projecto
illuc annulo aureo, sibi despondere solet.

9. *Num. antiora tandem cepit consilia?*

Tot tantisque malis fractus Imperator vin-
dicem Dei agnovit manum, serio quæ de pace
cum Ecclesiâ ineunda agere decrevit. Quem
in finem Venetias profectus, se totum permi-
sit Christi Vicario, cujus pedem non solum ite-
rato osculo est veneratus, sed ascentaro in e-
quum etiam stapedem tenuit. Vanillimum
proinde commentum est, Alexandrum, eximie
mansuetudinis & prudentiæ Pontificem, Im-
peratoris in genere provoluti collum calcasse,
hisque insultasse verbis: *Super aspidem & basi-
liscum ambulabis, & conculcabis leonem & draco-
nem.*

10. Quid exinde memoratu dignum gesse

Fridricus?

Ut præteriti delicti, in Ecclesiam admissi, aboleret memoriam, Hierosolymam, ab Saladinno captam, recuperatus, cum centum quinquaginta millibus armatorum in Orientem contendit, præclare ubique & fortiter gestis, dum ecce! luctuosa, prorsusque inextinguenda Cæsaris mors prosperum victoriarum cursum, spelque ingentes repente abruptit. Nam dum is corpus, æstivis caloribus fervidum, in Cydno, prægelido Ciliciæ amne, parat abluere, frigoris vehementia totus repente obrigescere, & animo linqui cepit. Extractus confestim, sibiq; paulisper reddens grates egit Deo, quod in expeditione, Religionis, Christi, Imperii diluendi sudor suscepta, evocaretur ex hac vita, quam Deo in plicationis hostiam offerens, seque totum Nomini permittens, posuit anno Imperii 38. Chr. 1190. 101. Henricus VI. Asper.

1. Verumne, Celestinum III Coronam Henrici capiti impositam, ex pede discussisse, ut ostenderet, potestatem dandi, auferendiq; coronas esse penes Pontificem?

Cum facti huius tam insolentis præter Scriptores Acatolicos nemo meminerit, aulibus id fabulis non numeramus. Nec injuria de veritate suspectus habemus juratos illos Romanæ Ecclesiæ hostes, maxime quando invehuatur in Pontifices, Christi Vicarios, quos Antichri-

nos

stos per atrocissimam calumniam appellare non
horrent rebelles Ecclesiæ filii.

2. *Quo pacto Sicilia Regnum Henricus obtinuit?*

Hoc dotis loco à Constantia Guilielmi ultimi Siciliæ Regis filia. Henricus conjux accepit Regni tamen possessionem adire prius haud potuit, quàm Tancredus, Guilielmi nothus, quem fructu à armis impetierat; è vivis excessit. Potitus tandem regno, diris suppliciis in eos animadvertit, qui Tancredo adhaeruerant. Jordanum Comitem, quod sceptrum Siculum affectasset, tellus candenti imponi, ferreamq; coronam ejus vertici clavis affigi jussit, crudelitate sane inaudita; uode merito *Asper* cognominatus est.

3. *Quid à propria coniuge est passus?*

Ad Siculos supplicis mactandos cum denique se accingeret, popularium suorum vicem miserata Constantia, eo jugem vi armorum, & Procerum conspiratione eò adegit, ut pacem ipse à subiectis sibi populis petere cogeretur. Mortuus est anno Imperii 7 Chr: 1198 non sine suspitione propinati ab ipsa uxore Constantia veneni, redditis tamen omnibus, quæ Ecclesiæ prius abstulerat.

102. Philippus.

1. *Quas difficultates Imperator hic subiit?*

Fuit Philippus è filiis Barbarossæ natu minimus, cujus electionem ratam habere noluit Innocentius III quòd novas ab illo tricas metueret. Eundem Otto V armis quoq; laceravit, Imperium sibi vindicaturus.

2. *Utri tandem sceptrum adjudicatum?*

Eò conventum est, ut Philippus. quoad viveret Imperium retineret, succedendi jure Othoni relicto, cui nuptui quoq; data Beatrix Philippi filia cum Regis Romanorum titulo. Quæ omnia probavit quoq; Pontifex. Occisus est Philippus; Bambergæ à Comite Palatino, anno Imperii 10 Christi 1208

C A P U T V.

Imperatores Seculi XIII.

103. Otho IV. Saxo.

1. *Quidnam de illo memorabile?*

À Philippi obitu Imperator coronam accepit Romæ ab Innocentio III sed cum postea, in Pontificii juris territorium involasset, anathematis fulmine est percussus.

2. *Quam vim anathema hoc habuit?*

Imperii Principes propè omnes, Othone relicto. Fridericum II. Henrici Asperi filium, & Ænobardi nepotem ad Imperii solium evererunt. Otho exinde in Saxoniam secessit, se ipse vehementer inculans, quòd Ecclesiam turbasset. Imperavit annis 10, ad annum Christi 1218.

104. Fridericus II.

1. *Melissæne cum Pontifice convenit Imperatori huic, quàm avo Barbarossa?*

Tres, qui ordine succedere. Pontifices dicit Fridericum anathemate quater perculere, cū quòd mandatis eorum morem gerere detre-

cta-

stabat, tum quod iniustis vexationibus Ecclesiam exagitationibus.

2. *Quanam primi anathematis causa?*

Quod expeditionem sacram, voto firmatam, procrastinaret, cum præenti Palæstinæ iterum amittendæ, reip̃ Christianæ inibi funditus interitura periculo.

3. *Cur secundò à fidelium communione est exclusus?*

Quod suscepta tandem expeditione, iniquissimis conditionibus pacem inierit cum Saracenis, eisdem hæud difficulter subacturus, si seriò voluisset. Fuit tamen Ecclesiæ denuo conciliatus.

4. *Unde anathema tertium?*

Longobardiarum civitates contra datam fidem oppugnare aggressus est Fridericus, quod à Pontifice starent. Sardiniam intuper occupavit, Ghibellinorum factione suffultus. Quare Cruciatam, seu expeditionem sacram adversus Fridericum Ecclesiæ hostem induxit Pontifex; quæ tamen nihil aut parùm admodum promovit.

5. *Unde anathema quartum?*

Exstincto intereatemporis gemino Pontifice, ad Ecclesiæ clavum sedere cœpit Innocentius IV. Finem Is turbis facturus, Legatos ad Cæsarem cum litteris mittit, & ad pacem componendam invitat. Nihil hisce peremptor, viros Religiosos hæud paucos, cum litteris à Pontifice missis, laquei supplicio addidit. Deniquè ne in urbanitatis le-

ge peccasse videretur, Legatos & ipse ad Pontificem destinat, quem interea ex insidiis comprehendere parat. Quo comperto Innocentius Galliam perit, coactoque Lugduni Concilio ad causam ibidem dicendam Fridericum citat, ac renitentem anathemate ferit.

6. *Nam vltas tandem manus dedit?*

Quin potius inde effertior, in Pontificem ac Sacerdotes furere coepit, & tertiam proveniunt partem exigere ab Ecclesiasticis, ut ne deessent ex iplo Ecclesiae aetario subsidia. quibus Ecclesiam impugnaret. Monetigitur Pontifex, aliud Imperii caput designarent Principes. H. Henrico Raponi Thuringae Landgravio, sceptrum deferunt, eoq; haud multo post è vivis sublato. Guilielmum Hollandiae Comitem substituunt, inane Caesaris simulacrum, quod vix quidquam memoriâ dignum gessit. Unde nec inter Caesares à plurimis numeratur.

7. *Quis tandem Friderici exitus?*

Postquam Italiam intestinis odiis, & periculosis Guelphorum, qui Pontifici, ac Gibellinorum, qui Friderico adhærebant, factionibus laceraverat, Parmenses arctissima duorum annorum obsidione pressit, qui facta tandem eruptione Caesarem castris, exercitu, honore, imò & coronâ imperatoriâ, quam intercepere, spoliatum, in turpem fugam coniecere. Captus quoque à Bononiensibus & ferreae caveae ad mortem usque inclusus. Enthus Friderici notus, quem, cum hic oblata licet ingenti auri summâ

summâ redimere haud posset, vel mœrore, vel
de multi arbitrantor, veneno, quod Manfre-
dus, alter Friderici nothus propinâsse fertor,
periit anno Imperii 22. Christi 1250. An ve-
rè poenitens, haud liquet.

105. Conradus IV.

1. *An Ecclesia & Imperio tranquillitatem
reddidit Conradus?*

Novis iterum turbis agitata omnia. Gui-
lielmus Batavus cum Conrado de Imperio con-
tendebat, quamvis irritò labore. Conradus
Neapolin & Siciliam fratri erepturus, Italiam
armis infestabat, ubi vitam suamque amisit, ve-
neno necatus à Manfredò, cum annum quar-
tum imperâisset, anathematis vinculo etiam dū
irretitus. Cujus exequiæ dum celebrarentur
Messanæ, templum incensum est, ejusque cada-
ver igne consumptum.

2. *Quinam à Conradi obitu Imperatores
cessi?*

Occiso duobus post annis Guilielmo Bata-
vo, Electores in diversa distracti, alii Alpho-
nsum Sapientem, Castellæ Regem, alii Richar-
dum Angliæ Regis fratrem suffecere. Prior
dum Imperium tortoribus, discordiis, fidi-
nibus implicatum cunctatur accipere, Mau-
rorum interim armis laceratus, suo potius Re-
gno debuit prospicere, nè cani illi Ætopico si-
milis rideretur. Alter post ingentes pecuni-
sumptus incassum factos redire in Anrliam
coactus est, Unde Imperium mansit acepha-
lum.

-822) 158(222-

3. *Quid de Conradino, Conradi IV. filio memorant Historia?*

Patre mortuo in Italiam movet cum Friderico Austriae Duce Regni Siculi & Neapolitani aditurus possessionem illud Clemen IV. Carolo Andegavensi, S. Ludovici Galliae Regis fratri, tradiderat ea conditione, ut Manfredum Siciliam pelleret Quo dein occiso, Conradinus, & Carolus de regno obtinendo armis contenderunt. Sed victus ille una cum Friderico, multaque Nobilitate, Caroli jussu, publico in foro Neapoli obtruncatus est. Quo fatali ictu stirps Barbarossae omnis, Ducumque Sueviae furculus postremus excisus est.

4. *Num verisimile est, Carolum Clementis IV. instinctu, vitam eripuisse Conradino?*

Id contra omnem veri speciem comminiscuntur heterodoxi. Quin potius constat, Pontificem illum, moderatione & pietate insignem factum tam crudele Carolo vehementer exprobrasse.

5. *Quae porro Gallis, Caroli militibus, in Sicilia evenere?*

Tredecim post annis ipsa die Christo resurgenti sacra, dato ex more ad vespertinam psalmodiam signo, octo Gallorum millia ex condito trucidata sunt. A. Chr. 1282. Unde *Vespera Sicula* in proverbium abiit.

Intet.

139

Inter-Regnum.

2. *Quum diu hoc duravit?*

Annos 22 ab An: Christi 1150. ad 1173. Quo
toto tempore aut Imperator nullus fuit, aut
certè talis, qui vix Imperatoris nomen gesse-
rit Horum è numero fuit e Cōradus IV. Guili-
elmus Batavus, Alphonſus Sadiens, Richar-
dus Anglus.

2. *Cur anni quatuor Imperantis Contradiad, In-
terregnum referuntur?*

Quod Conradus, ut ut legitimè electus, ni-
hil prestare ut quo componerentur Imper. iur-
ba, adeoque regnante illo jam cœperint gra-
vissima Interregni incommoda.

3. *Quenam ista incommoda?*

Summa rerum omnium conversio ac pertur-
batio; cum enim Imperium capite careret, ac
iudice, *jus illud armatum*, seu *vindicationis pri-
vilegi* (rectius latrocinium dixeris) per Ger-
maniam invaluit Unde cædes mutue, rap-
tæ, incendia, direptiones, vastationes, malà-
quæ innumera.

4. *Quis Sueviæ Ducatum exinde obtinuit?*

Oculo Conradino Imperator non erat qui
Ducatum hunc alteri committeret. Exstinctus
igitur is fuit, nec amplius posthac restitutus
Hinc Sæviæ urbes quàm plurimæ in liberta-
tem se ipsæ asseruere; ex quo maximo quo-
què numero minora subin exorta sunt dominia

Obler.

OBSERVATIONES. Historicæ, Politicæ, Morales, & Ge- ographicæ ad tertiam partem.

1. *Quâ ratione vel auctum, vel imminutum est Imperium à Carolo M. usque ad Interregnum*

Tria hic distinguimus tempora 1. Florentissima fuit Imperii facies regnante Carolo M. cujus pietate & fortitudine auctum maximè & illustratum est Remisit splendor & robur statim ab obitu Caroli, cujus filii virtute multum dissimiles patri, accedente insuper Provincia- rum divisione multiplici. impares erant retinendo Imperii robori. 2. Uthonis M. felix magnanimitas splendorem restituit, integrum servavit Henrici sanctitas. 3. Duo Henrici, & Friderici ob negarum precipuè Christi Vicarius obsequium, sibimet sinistros negotiorum eventus, & ipsius excisionem, Imperii diminutionem, cælo ausus improbos minimè secundante, accersiverunt Hinc tristissima, durans Interregno, jacentis Imperii facies, rerumq; summa confusio, ac perturbatio.

2. *Quantum augmenti detrimentique passa est Ecclesia inde à Carolo M. usque ad Interregnum?*

Tres itidem temporis differentiâs notari velim. 1. Carolus M. laborandi Reipublicæ divinitus submissus miris incrementis auxit Ecclesiam, pluribus ad eam adductis, firmataque summopere sanctæ sedis auctoritate. 2. O-
tho

tho M. veterem Pipini, Caroli M. & Ludovici donationem novo decreto sanxit. Et quamquam sedi Apostolicæ aliquantisper adversabatur; brevi tamen, divinis etiam flagellis admonitus, ad mentem rediit erroremque suum magnis beneficiis in eandem sedem collatis compensavit. Quantum porro splendoris Henrici sanctitas, tantum firmitatis juncta sanctitati fortitudo Ecclesiæ attulit. 3. Agitari potuit sub Henricis & Fridericis Petri navicula, everti non potuit; quin potius omni procella superior feliciter tandem emerisit. Sanctitate intus & miraculis semper claruit, ut in Historia Ecclesiastica memorabitur.

3. *Quâ occasione Romanorum Imperium translatum à Græcis ad Carolum M.*

Cum Ecclesia Romana diu multumque hinc ab Imperatoribus Græcis sacrilegis præcipue imaginum exterminatoribus, illinc à perfidis Longobardorum Regibus exagitaretur, opus sanè erat Othoniele, aut Gedeone aliquo, qui populum Dei durissima servitute liberaret. Fuit is Carolus nomine Magnus rerum gestarum gloriam Maximus, ex antiquissima Ducum Austriæ prosapia, Galliæ, Germaniæ, & Longobardiæ, posteaquam Desiderium, ultimum Longobardorum Regem debellaverat. Hunc igitur Carolum S. Leo Papa III. singulari Dei dispositione & instinctu ipsa die, Christo nascenti sacra, Romanorum Imperatorem in Occidente, simulque Advocatum, Defensorem, & Propugnatorem Ecclesiæ proclamavit, & in

Opus VI. L auguræ

auguravit, acclamante Clero, populoque Romano univerto: *Carolo Augusto, à Deo coronato, vita & victoria?*

4. Num Carolus M. natione Germanus fuit?

Et si Gallorum quidam contradicant, id tamen exinde manifestum fit, quod Ingelheimii haud procul Moguntia natus, Aquisgrani, celebri Germaniae urbe, sedem regiam fixit, ibidemque gloriosa morte obita, sepulchrum sibi delegit. Accedit luculentum sanè duorum Pontificum Adriani IV. & Innocentii III. testimonium, diserte asseverantium: *Imperium à Græcis translatum in Persona magnifici Caroli ad Germanos.*

5. Quinam in Oriente verum status, post instauratum Occidentis Imperium?

Orienti deinceps præesse perrexerunt Græci duntaxat Imperatores, Romanorum Imperio, ut modò dictum est à Græcis ad Germanos translato. Secuta inde Ecclesiae Græcae à Latina dissensio, ac divortium, totiusq; tandem Imperii interitus longè funestissimus, capta à Turcis Constantinopoli A. Chr. 1453. & Oriente sub Barbarorum jugum & tyrannidem redacto.

6. Qua ratione ad Imperium overit Cæsares hisce Seculis?

Sæculo IX. jure sanguinis imperârunt Carolingi Sæculo X. XI. & XII. eligebant Imperatorem Status, & Principes Imperii simul universi, non sine respectu ad sanguinem Regiū.

7. Quomodo

7. Quando, & à quo instituti septem Imperii
Electores?

Tametsi de tempore ipso non satis convē-
niat inter scriptores etiam Catholicos; Id ta-
men constat numerum Electorum septenariū
circa medium Sæculum XII. post varias, quæ
in eligendo Imperatore præcesserant, contē-
tiones & dissidia prævaluisse; & quidem Ro-
manorum Pontificum auctoritate: id quod nō
solum Innocentius III. & Clemens V. sed ipsi-
met Electores in Epistolâ, ad Nicolaum III.
data, disertè luculenterquē restantur. Pluri-
mum nempe interest Ecclesiæ Romanæ, cujus
Advocatus & Defensor ex officio suo est Ro-
manus Imperator, ut is eligatur, qui Ecclesi-
am propugnet potius quàm oppugnet.

8. Quodnam igitur Imperatoris Romani mu-
nus, & officium præcipuum?

Christi Ecclesiam tueri adversum paganos,
Hæreticos, Schismaticos, Tyrannos, omnesq;
alios Christianæ Reipublicæ pacem disturban-
tes; unde hodieq; Imperator Advocatus Eccle-
siæ nuncupatur.

9. Quanta Imperatoris Romani dignitas?

Inter Reges & Principes Christianos uni-
versos locum is obtinet præcipuum. Hinc &
Ecclesia in statis solennibutq; suis precationi-
bus peculiarem de Christianissimo, & Devotissi-
mo Imperatore mentionem facere consuevit.

10. Quid Imperatori confert Pontificis
coronatio?

Coeleste inde auxilium per Ecclesiæ preces
eidem

eidem conciliatur, roburq; ac fortitudo, qua resistere possit Ecclesiæ hostibus. Cæsares porro, à Pontifice necdum coronati, appellari solent *Fidei Romanorum Imperatores.*

11. *Quandonam primum creati Comites & Bayones?*

A Carolo Magno, qui etiam primus solennes Imperii Conventus instituit, ubi de gravissimis negotiis tractabatur.

12. *Quas Provincias Imperatores possidebant hujce Sæculi videlicet IX X XI. XII.*

Carolus M. Regnum Italiæ, Galliarum, & Germaniæ: successorum plerique Italiam totam & Germaniam obtinebant.

13. *Utinam Regnum Austrasia, & Arelatense?*

Austrasia complectebatur Alsatiam, Lotharingam, Palatinatum inferiorem, Belgii partem magnam &c. Regnum Arelatense idem ferme erat, quod Burgundicum, hisque constabat provinciis, Comitatu & Ducatu Burgundiæ, Helvetiâ, Sabaudiâ, Delphinatu, &c.

14. *Quanam celebriores familiae, à quibus Imperatores electi?*

Sæculi IX. Imperatores novem Carolingi præfuere. Transiit paulò post Imperium ad Saxones, quorum quinque continuè sibi succedebant, nempe Henricus Auceps, Otho M. Otho II. Otho III. Henricus S. Bavarix Dux. Secuti sunt Francones quatuor, Conradus Salicus. Henricus III. Henricus IV. Henricus V. Tum Suevi sex. Conradus II. Fridericus Aenobardus, Henricus VI. Philippus. Fridericus II. Conradus IV.

Animæ

Animadversiones Criticæ, Ad tertiam partem Historiæ Imperatorum.

1. *Cur Scriptores Acatholici suis passim Hi-
storias tot conspergant mendaciis & calu-
mniis adversus Ecclesiam, & Pontifices.*

Quia oderant lupo pastorem, gregi suo stre-
nuè naviterq; invigilantem; nec aliter sectam
suam dealbare, & apostasiam purgare se posse
opinantur, quàm denigando & criminando
illibaram Christi Sponsam Ecclesiam, supremat-
què ejus Antistites, quibus Christus ipse agnos-
& oves suas pascendas tradidit.

2. *Quò verò præcipuè collineant tot eorum sy-
cophantia, fraudes & calumnie?*

Dum Pontifices Romanos plerumquè depin-
gunt, ut homines ambitiosos, feroces, arro-
gantes, qui summum orbis imperiùm affectent
&c. Id intendunt, ut omnium ludibrio & con-
temptui exponant Christi Vicarios. Cumquè
Ecclesiam ipsam, utpote Petræ inexpugnabi-
li inædificatam expugnare se posse desperent,
insultare saltè n, & illudere non cessant, supre-
mo ejus Antistiti.

3. *Nulline ergo Pontifices reprehensione
digni?*

Esse nonnulli moribus minimè inculpatis,
id quod super recta prædicant Acatholici, ne-
què silent Orthodoxi; ac esse multò plures,

imò pleriq; omnes sanctitate, prudentiâ, & morum integritate conspicui. Quas laudes vel silent omnino, vel nisi parvissimè attingunt Scriptores A catholici. Verum hac de re pluribus in Historia Ecclesiastica.

4. Num aut Carolo, aut Othoni M. concessa unquam potestas propria auctoritate constituendi aut gradu movendi, Pontifices?

Quamquam olim ob maximam temporum illorum perturbationem a Romanæ sedis oppugnatõibus, intrusisquè per eos Pontificibus inveciam, Ecclesia afflictissima Imperatoris opem, auctoritatemq; in nominando Papa, aut ejus electione provandâ, vindicandaquè implorâre cogebatur; falsum tamen est Imperatores jurisdictionem, aut potestatem ullam a rogare sibi potuisse in Ecclesiam, ejusq; Caput citra consensum ejusdem Ecclesiæ. Cui proin frustra insultant heterodoxi, dum Pontifices laudare volunt Imperatoribus, quos illi tunc temporis potius propugnatores suos, quàm oppugnatorez sensere, & agnovere. Falsum itèm, aut Constantinum aut Carolum M. aliumvè è successoribus. incio & inconsulto Pontifice, aut Synodos legitimè convocasse, aut iisdem præledisse.

5. Num laudandi Carolus & Otho M. quod Constantini M. exemplo Ecclesiam multis magnisquè possessionibus dotârint, & loca pletârint?

Hanc plulquam regia munificentiam molestissimè ferunt A catholici, juratiquè Ecclesiæ.

& Sacerdotii hostes; valent quippe Eccle-
 siæ Pastores inermes prorsus ac inopes, omni-
 què nervo ac justæ defensionis præsidio peni-
 tus destitutos esse, ut nempe in hos, ipsumq;
 ovium gregem impunè grassari, & quæ illi ex
 pia Catholicorum liberalitate possident, opri-
 meq; ut plurimum, & utilissimè. dispendant,
 alios longè in usus possent convertere. Et cur
 Ecclesiæ Præsulibus sua hæc bona invident,
 cum Deus ipse priscis illis temporibus sacer-
 dotes & Levitas opibus longè majoribus cu-
 mulârit, dum præter tot urbes amplissimas cū
 pascuis circum. jacentibus, omnium insuper fru-
 gum, pecorumq; decimas, primitias, primoge-
 nita, aut lytra eorum, sacrificia itèm, & obla-
 tiones omnes &c. vel ex toto, vel certè ex par-
 te iidem attribuit? Quæ omnia si nunc quoq;
 summis Pontificibus, cæterisq; Sacrorum admi-
 nistratoribus præberentur, næ illi multò am-
 plioribus, quàm unquam adhuc opibus abun-
 darent. At fortè etiam sumptus propè immen-
 sos, uti olim à Davide, Salomone & aliis, ita
 hodie quoq; à tot Principibus Catholicis in tē-
 plorum fabricam ornatumquè profusissimè im-
 pendi solitos, melius scilicet locatos vellent
 A Catholicis. Sed caveant, nè dum ex sacrile-
 gis spoliis cum infelice illo Angliæ Rege Ec-
 clesia primùm. Defensore strenuo, dein acerrimo
 oppugnatore cupiunt ditescere, cum eo-
 dem sera nimis & inutiles confessione fateri tan-
 dem cogantur: OMNIA PERDIDIMUS!

6. *Utrum Henricus IV. à Pontifice, an potius Pontifex ab Henrico iniquè est vexatus?*

Nec debuit, nec potuit permicere Gregorius VII. ut. in Sacra involaret Henricus Cæsar, sacerdotia immerentibus conferret, ditioribus venderet, in nò & proventus sacros in militum stipendia intumeret. Còercendus itaq; fuit pœnis Ecclesiasticis, cum nec paterna monita nec minæ quidq; iam proficere it. Id ipsum de Henrico V. Friderico I. & II. sentiendum. Cæterum nū Magni illam Theodosium, S. Ambrosio, scelus exprobranti, castigantiquè submissè aulecitantem, imitari voluissent hi Imperatores siq; gloriam, Ecclesiæ & Imperio tranquillitatem peperissent.

7. *Quem Machabæis illa, cujus glorioso nomine infamie uirum laudare tentans Acatolici?*

Erat Bonifacii Hetrurix Marchionis filia, pietatis, fortitudinis supra sexum generosa, & castimonix miraculum, hæres unica amplissima in Italia provinciarum, quas omnes legavit Ecclesiæ; quanquam donatio hæc postea hanc parum est imminuta. Portio porro illa, quæ Ecclesiæ obvenit, Patrimonium S. Petri appellari solet.

8. *Rectene esse censendus est Henricus V. quod sua Ecclesiæ jura in deferendis Sacerdotibus salvis tandem atq; integra esse volueris?*

Præclarè omnino egit, ac laudabiliter; quavis Imperii detrimento, nescio quæ, enata, inde fuisse fabulentur Acatolici.

9. *Cur*

9. *Cur expeditiones sacra vocabantur
Cruciata?*

Ob crucem, vexillis vestibusq; in dextro humero assutam, quæ sacra illius militiæ insigne erat accessera. Prima huiusmodi expeditio adornata est A. C. 1096. Ductore Godefredo Bullionio, qui caput Hierosolimam primus ibidem Rex omnium suffragiis est electus. Alia item A. C. 1147 Duce & Imperatore Conrado III. Alia A. C. 1189. Duce & Imperatore Friderico Aenobardo. Universè octo celebriores *Cruciata* numerantur.

10. *Quid de Expeditionibus istis sentiendum?*

Has à tot Principibus Christianis virtute ac belli gloriam celebratissimis, svasu etiam & instinctu S. Bernardi, aliorumq; Virorum Sanctissimorum rectè utiliterq; susceptas fuisse luculento sanè argumento esse potest vel solum Regnum Hierosolymitanum, quod bina propè sæcula perduravit. Si proin omnium laudibus celebrantur Cyri expeditiones, quibus Monarchiam Persicam, post bina sæcula ad Græcos translatam, fundavit, non est, cur ille sacri belli apparatus carpatur ab A catholicis atque in irritum cecidisse dicatur.

11. *Cur memorata expeditiones exitum minùs
optatum, ut plurimùm fortiebantur?*

Præter arcana DEI iudicia, quæ submisce potius adorare, quàm curiosius scrutari oportet, in causa fuere cum frequentes Christianorum Principum discordiæ, tum præcipuè plurimorum, non re sed nomine duntaxat Christiano-

rum flagitia, quibus vel ipsi Saracenis pejorata
existimari haud injuriâ poterant. Atq; hæc
præcipua sanè causa est, quod, Palestina, totq;
aliæ regiones nobilissimæ sub durissimo Tur-
carum jugo tot jam sæculis gemant, tunc de-
mum in libertatem asserendæ, quando, Turca-
rum peccata graviora fuerint peccatis eorum,
qui sub inani Christiani nominis larvâ vitam
ducunt sceleratiorem, quàm ipsimet Pagani &
Mahometani, Christianæ fidei lumine desti-
tuti.

P. A R S IV.

**Romanorum Imperatores Germa-
niâ Rudolpho I. Habsburgico ad
Carolus VI. Augustum.**

Complectitur pars isthæc Imperatores duos
& viginti, qui per sæcula quinque cum dimi-
dio Imperii gubernacula tenuere.

C A P U T I.

*Reliqui Romanorum Imperatores
Sæculi XIII.*

106. Rudolphus I. Habsburgicus.

1. *Quis quantusq; hic Heros?*

Erat Comes Habsburgi, Allatiæ Landgravi-
us ampliquè in Helvetia territorii Dominus,
genus suum & originem referens ad Carolum
M.

M. per Domum Lotharingicam, Austriacæ gentis inclytus Patriarcha, & Heros non pietate minùs quàm fortitudine præstans, qua, uti & prudentiâ singulari Imperium post 22. annorum Interregnum felicissimè instauravit.

2. *Quâ viâ ad supremum Imperii fastigium est evectus?*

Fluctuante aliquandiu Imperio, gubernatore destituto, Gregorius Papa X. turbatis Germaniæ rebus prospecturus, de Imperatore designando commonuit Electores, qui conventu Francofurti habito, Rudolphum, Basileam tunc obsidentem, Augustum dicunt, atque ad capeiendum Imperium evocant.

3. *Quid Aquisgrani, ubi Imperii insignia receperat, memoratu dignum accidit?*

Imperii Proceres in fidem & clientelam suscepturus, petiit, interposito ut jurejurando Ecclesiæ & Imperio ablata restituerent. Cunctantibus nonnihil, sceptrumque deesse causantibus, Rudolphus acceptam ex ara proxima Christi è cruce pendentis effigiem Principibus ostendens: *En, inquit, signum, quo omnes redempti sumus! En ornamentum pariter, ac fulcimentum regnorum omnium! Hoc ego scepro ius dicam populis, & hostes Imperii profligabo. Moxquè crucem deosculatus, cæteros ut idem facerent invitavit, quod uno consensu præstitere omnes, dicto simul fidelitatis sacramento.*

4. *Quinam potissimum Imperatori huic adversabantur?*

Inter omnium potentissimus erat Othoca-

rus Bohemiæ Rex, qui Austriam, aliasq; Provincias præter jus fasq; occupaverat. Monitus idcirco per Cælaris Legatos, hos contra jus gentium Pragæ ad urbis portam suspendi jussit. Justis proinde armis appetitus, magnaq; affectus clade pacem, quam obstinatè priùs negaverat, supplex petiit, in verba Cælaris jurare paratus, dummodo id palàm omnibus habundaret, sed in tentorio. Annuie Rudolphus tabernaculum tamen ita figi jussit, ut cortinæ illico demitti quaquaversum possent. Itaque cum Othocarus ad Cælaris pedes se provolveret, submotis repentinè periperalmatibus, patuit omnium oculis Othocarus Rudolpho supplex: ridentibus Germanis, Bohemis ringentibus.

5. *Quo apparatu Othocarum excipit Rudolphus?*

Monitus à suis, Othocarum, splendidoque comitatu, & pompa adventantem, majore quoque apparatu exciperet, respondit: sæpius Othocari purpuram vulgari suo vestitui quoddam illulisse, at nunc illius purpuræ hunc illusturum. Hinc stipatores quoq; & doryphoros nonnisi loriceis hastisque instructos aditare voluit, inquit: *ferrum & arma maximum, propriumque Germanorum esse ornatum.*

6. *Num Othocarus juratam fidem servavit?*

Do num reduci imperiosa conjunx hanc tantam submissionem publicamq; ludificationem vehementer exprobravit, nec ante destitit, quàm Rex collecto ingenti exercitu Austriam
contra

contra fidem datam denuo occupavit; quam tamen paulò post, quatuordecim suorum militibus desideratis, propriam vitam amisit, Rudolpho cedere coactus est. Hanc is dein Alberto filio clientelæ nomine tradidit, futuram exinde tot Heroum, Regum & Imperatorum matrem, altricemq; fecundissimam juxta, ac fortunatissimam

7. *Quibus præcipue virtutibus Rudolphus excelluit?*

Insigni prorsus erat pietate erga Deum & Ecclesiam, cujus privilegia vetera rata habuit, & nova adjecit. Virtutem bellicam abunde testantur decem & quatuor prælia, quàm fortiter ipse iniit, tam feliciter consummavit, *Victoriosi* inde cognomen ex merito adeptus. Eximiam quoq; prudentiam, fortitudinem & justitiam misere laceratam Interregni tempore Germaniam in integrum restituit, ab antiquo illo injustissimo vindicationis privatae, seu potius latrocinio, quo potentissimus quisque in aliena bona grassari impunè est ausus. In sola certè Thuringia sexaginta arces, latrocinii hujusmodi infames, intra mensis unius spatium demolitus est. Victu & vestitu vulgari admodum utebatur, solo raparum esu in castris aliquando contentus. Qua frugalitate militum ob annonæ penuriâ querelas opportunè sopivit. Siti aliàs urgente, aquam, inopi rustico vi creptam, bibere renuit, indignum ratus, si cum viri pauperis injuria sitim pelleret. Domesticos suos, hominum plebejorum turbas ab

alloquio

alloquio suo arcentes, faviter, ut mitis & ingenuus, sic increpuit: *Sinite, quæso. Vos ad me venire. Quid enim? num ideo Imperator sum, ut in arca domi conclusus hæream?*

8. *Quodnam Eucharistica pietatis edidis specimen Rudolphus?*

In Habsburgensi sua Dynastia venationi fortè intentus, Sacerdotem obvium habuit, luto-
sa viâ Sacrum Viaticum ægroto afferentem,
cui equum suum confestim obtulit, securus ipse
pedes ad usquæ pauperis ægroti calam: indeq;
reversus ad templum, equum recipere noluit,
quod cæci terræquæ Dominum portâssent.
Huic Eucharisticæ pietati felicitatem suam omnem
in acceptis refert Domus Austriaca Imperavit
Rudolphus annos 18. ad A. C. 1291.

107. Adolphus Nassovius.

1. *Cur Albertum, Rudolphi filium, non suffecerant Electores?*

Id nè fieret, Gerardus Elector Moguntinus obstitit, qui astu quodam Electores reliquos induxit, ut suo unius arbitrio electionem permitterent. Cum igitur Alberto Austriaco dudum infensus esset, Adolphum Nassoviæ Comitem cognatione sibi junctum, Imperatorem nominavit. Quod tamen præter spem omnium & opinionem accidit, Aquisgranum tamē deductus, & Imperii insignibus decoratus est.

2. *Cur Adolphus aliquot odst annis ab Imperii gubernaculis est dejectus?*

Videbatur Adolphus initio regiminis sui nõ indi-

indiligenter rem curare publicam, cum sen-
sim assentatorum pessimis consiliis depravatus,
non iam Imperium, sed suis duntaxat con-
modis servire cepit. Angliæ Regi stipendiari-
am militiam accepta ingenti pecuniæ vi, polli-
citus, fidem fregit, novoque perfidiæ scelere
Thuringiam, quam Landgravius parens cum
summa filiorum hæredum injuria venalem pro-
posuit, auro Anglicano emit. Hanc dum hære-
des pro jure suo armis vindicare parant, im-
manitate plusquam barbara in obvios quosque
lævitum est. Direpta templa & monasteria,
pagi, urbes & oppida incensa, puellæ, matro-
næ, virgines Deo sacratæ ludibrio habitæ, A-
dolpho si non jubente, cerre connivente. Ob
hæc pluraquæ alia, Imperatore prorsus indi-
gna, Septemviri, atque ipse inprimis Mōgun-
tinus, electionis illius auctor, Imperium Adol-
pho abrogant, substituto in ejus locum nunc
tandem Alberto Rudolphi I. filio.

3. *Cessitne Imperio Adolphus?*

Aut Cæsar futurus, aut nihil, decretorii cer-
taminis aleam subire statuit. Aventani igitur
Alberto æmulo suo expedita cum equitum
manu occurrit, prælio belli fortunam tentatu-
rus. Jamquæ dato pugnæ signo, lex horas ipsas
acerrimè dimicatum est, dum tandem Adol-
phus, accepta lethali plaga, equo ab Alberto
dejectus, atquæ abstantibus trucidatus est an-
no Imperii 7. Christi 1298.

108. Albertus I. Austriacus.

1. *Quanam Alberto imperante, rerum in Helvetiâ
conversio atque immutatio?*

Cùm à Præfectis suis nimio opere premi se
conquererentur indigenæ, grave jugum excute-
re, sequè in libertatem asserere decreverunt.
Hos inter terni paulò animosiores, interposito
etiam jurejurando, in fœdus ac societatem pri-
mùm cōiêre anno 1308. In pluribus mox lo-
ciis aucti, expulsi aut occisi Præfectis Rem-
publicam, in libertatem, qua hodiequè fru-
untur, vindicârunt.

2. *Quam mortem Albertus obiit?*

Joannes, Alberti ex fratre nepos, periniquo
tulit animo, quòd annos licèt undeviginti na-
to, hæreditarias sibi provincias regendas tra-
dere recusaret Imperator. Igitur conspiratio-
ne cum tribus sceleris lociis inita, Albertum
incomitatum, nec tale quid suspicatum, Ba-
denam inter & Reinfeldam aggressus, è me-
dio tollit. In ipso patræ cardis loco nobile
dein Monasterium Königsfeldam condidit Im-
peratrix vidua; occisi verò cadaver Spiræ se-
pulchro illatum est. Imperavit Albertus an-
nos 10. ad annum Christi 1308. ob insignes
animi dotes vita longiore dignissimus.

C A P U T II.

Imperatores Seculi XIV.

109. Henricus VII, Luxemburgicus,

1. Cui

1. *Cor. Emulo Philippo, Gallie Regi, preferbat-
tur Henricus?*

Electores diu multumquē hæsitantes utri de-
ferendum Imperium, admonuit Pontifex, Cæ-
sarem Germanicum, missis Gallie Rege con-
testim eligerent, nè gravissimis alioqui tur-
bis ageretur orbis Christianus. Electus igitur
Henricus Comes Luxemburgicus, ad omnia
lumina natus, qui mox in Alberti parricidas
condignis suppliciis animadvertit.

2. *Quid in Italia prælagi gessit?*

Pontificis hortatu internecinas Guelphorū,
& Gibellinorum simulates & factiones, qui-
bus annos ferè centum Italia dirum in modū
lacerabatur, sopiturus, ingenti cum exercitu
illuc contendit, perquē Legatos Pontificis A-
venione tunc degentis. Romæ coronatus, cō-
plura per Italiam bona clientelaria Imperio
vindicans, Rediit indè in Germaniam, Bon-
conventi obiit ex febre maligna, non ex vene-
no, quod sacram Synaxin sumpturo in hostia
Sacerdotē porrexerat nonnulli commini con-
tur. Imperavit annos 5 ad ann Christi 1313.

110. Ludovicus V. Bavarus, &
Fridericus III. Austriacus.

1. *Quis ab Henrici VII. obitu Imperii status?*

Post 14. mensium interregnum Electores in
binas distracti factiones, hi Fridericum Pul-
chrum Austriacum, illi Ludovicum Bavarum
Imperatorem renunciant, utrumquē ob dotes,
plūs quàm regias solio Cæsareo longè dignif-

simum, si unum duos simul capere potuisset Imperatores. Hinc grave & vehemens octo annorum bellum, quod tandem pugna, haud procul Muldorsilio Bavariae oppido inita, diremit, victo captoque Friderico, & in arcem Transnizensem adducto, ubi triennium detentus libertatem à magno oblatam, Christiana fortitudine rejecisse fertur, rem planè indignatus, si ut corpus captivitate eximeret, animam Orci tyranno in servitutem traderet. Dimissus ex arce, Imperii negotiis porro tractandis abstinuit, sive rerum humanarum fastidio, sive metu, ne novis implicaretur turbis. Obiit quadringenno post anno ab electione sua 15. à Christo nato 1329.

2. *Quid de Schweppepermanno memoria proditum est?*

Cum post difficilimum illud duodecem horarum praelium, prope Muldorsium commissum, præter ova obsonii nihil ad cenam Imperatori Ducibusque suppeteret, is singulis singula; Schweppepermanno vero qui eo in conflictu eximia virtutis bellicæ dedit specimina, binia porigi jussit cum dicto: *Dentur singulis ova singula, pro Schweppepermanno bina.* Qua oratione vir fortissimus per omnem vitam gloriatus, hanc suo etiam tumulo jussit incidi.

3. *Unde Papam inter ac Ludovicum tot tantaque orta dissidia?*

Existimabat Ludovicus, devicto Friderico æmulo, rebus jam tranquillis pacatisque se fruturum, cum ad Joannem XXII. Pontificem

Avenione commorantem, non unicus culpæ reus agitur, nominatim quòd Imperii possessione nec ritè, nec majorum more adita, citra Pontificis assensum palàm pro Imperatore se gesserit, filium Septemvirali dignitate auxerit, Ecclesiæ hostes consiliis, opibus, armis juverit. De quibus omnibus tres intra menses, intentato etiam anathematis fulmine, purgare se iussus, Avenionem Legatos misit; qui tamen nil præter bimestrem dilationem impetrarunt. Interea Ludovicus editâ apologiâ suam testatus innocentiam, ad Papam de re lumina planius edocendum, indequè ad Concilium generale appellat. Nihil isthac mortuus Pontifex, Ludovicum, elapso bimestri, factorum usu prohibet.

4. Quo hæc eni modo tulit Ludovicus?

Tum pravis aliorum consiliis, tum præcipiti iræ impetu abreptus, in Pontificem jam palàm cœpit insurgere. Indè Romanorum, Joanni adversantium, quòd sedem Avenione Romam transferre recusasset, invitatu Italiam ingressus, Mediolani ferream, Romæ Imperialem coronam à Cardinali Columnio accepit. Sub hæc convocatis è Gibellina factione Episcopis, post multa in Joannem jacta probra & calumnias, Petrum Corbarium, qui Nicolaum V. se dixit, in sedem Pontificiam intrudendum curat.

5. Num tanti eum delicti pœnitentia post modum subis?

Missis ad Joannem XXII. ejusquè Successores

res Benedictum XII. & Clementem VI. aliis atque aliis legatis, & deprecatoribus, anathematis vinculo solvi suppliciter petiit. Sed preces, toties iteratas, irritas fecere tum corrupti consilarii, tum potentes aliorum, Philippi præsertim Galliarum Regis, obices, quorum nempe intererat, Ludovicum è labyrintho suo emergere non posse.

b. *Quis tandem rerum exitus?*

Hortante Clemente VI Electorum plerique exauctorato Ludovico Carolum Bohemiarum Regem subrogarunt; cui tamen is uno haud amplius anno superstes, apoplexiâ extinctus est, vel veneno, quod dum equestri inter venandum agitatione nequiquam laborabat excutere, superante vi mali in terram effusus, inter luculenta poenitentiarum signa exspiravit, anno Imperii 33. Christi 1347. Defuncti cadaver Monachi in Æde principe tumulatum est, excitato multis post annis à Maximiliano I. Electore Bavaro visendi planè operis Mausoleo. Id enim verò de suis mereri successoribus iure poterat Imperator hic, cum ob præclara animi decora (quæ Augusti ejus nominis vindices non ex mendacis famæ commentis, sed autographis literis & tabulariis orbi nota fecere) tum ob singularem erga Deum, ac Coelites cœliquæ præcipuè Regiam pietatem, cuius vel in sola Bavaria tot pænè exstant monumenta, quot Monasteria. Nam præter templum & Asceterium Ettalense longè celebratissimum, alia insuper plura aut condidit, aut perquam munificè dotavit.

❧) 181 (❧
 III. Carolus IV.

1. *Quid cause fuit, cur Pontifex Electoribus Carolum commendaret?*

Cum ob multa præclaraq; animi dona, tum quod ex ephebis vix egressus, jam Dux victorq; gloriosus, Gibellinos, perpetuos Pontificum hostes, armis domuerit, atque adeo spem hæud modicam fecit rei bene gerendæ, si ad Imperii gubernacula admoveretur.

2. *Num Carolo à Ludovici obitu Imperii possessionem adire mox licuit?*

Id quidem speraverat Carolus, qui vivente Ludovico imperandi jure ac potestate consulto abstinuit. Verum Electores, ii præsertim, qui Ludovico constanter adæserant, cognito ejus obitu, de novo mox Imperatore legendo deliberant, hancque dignitatem Angliæ primum Regi Eduardo, dein Friderico Thuringiæ, Landgravio, & Marchioni Misniæ, ac demum his jure suo cedentibus, Gunthero Comiti Schwarzburgico deferunt, qui suum hoc jus armis aliquamdiu persecutus, veneno, à Medico sibi porrecto, paulatim extinctus est, consentientibus tandem in Caroli electionem Septemviris omnibus.

3. *Qua maximè re de Imperio Romano bene mereri studuit?*

Ut lites & discordias, in Cæsarum præsertim electione oriri solitas, præcideret, in comitiis Norimbergæ 1356. celebratis linguâ latina Diploma vulgavit, ab appenso sigillo Imperatoris

ratoris Aureo, *Bullam auream* nuncupatam. Ubi de Imperatoris electione, Septemvicorum prerogativa, ordine, dignitate, causisque & rebus Imperii gravioribus agitur.

4. *Quanam Imperatoris hujus laudes, ac decora?*

Tantâ erat in Christi Vicarium reverentiâ, ut stratoris etiam Officio functus, Urbanum V. equitem pedes sequi non erubuerit. Pragæ Archiepiscopatum condidit, dotavitque, & S. Wenceslai honoribus magnificam excitavit Basilicam. Quam justitiæ amans fuerit, vel inde patet quod Pragæ in publico sæpe tribunali confidens, omnium querelas audire, omnibusque jus dicere voluerit. Doctrina insuper excelluit, quinque linguarum, latinæque apprime peritus. Literas, virosque eruditos, quos inter Bartolus Jurisconsultus celeberrimus, & Frânciscus Petrarcha, fuit magno semper in pretio habuit. Academiâ Pragensem multis ornatam privilegiis fundavit disputationibus, aliisque exercitationibus literatus plures sæpe horas interfuit tanta cum voluptate ut cum aliquando de prandii tempore moneretur à suis, responderit: irent ipsi, paanderentque; sibi namque præ omnibus epulis certamen hoc literarium sapere,

5. *Quid Imperatori huic potissimum vitio vertitur?*

Quòd regni Bohemiæ, quàm Imperii amplificandi; ornandi; studiosior, urbes quasdam, & vectigalia, ad idem Imperium pertinentia ven-

vendiderit; præcipuè verò quòd Venceslaum filium cujus mores improbos nescire non potuit redemptis magna pecuniz vi Semptemviralibus suffragiis, sibi successorem destinàrit. Cæterùm præter morem antecessorum uni Bohemiæ, Carolus ferè affixus hæsit, unde jura dare Imperio consueverat; cùm tamen Imperatores reliqui in itineribus conficiendis multi fuerint, prout varia provinciarum aut necessitas, aut utilitas exigere videbatur. Obiit anno Imperii 32 Christi 1378. Filio Successore sapiëntissimis monitis instructo; quibus tamen hic intusper habitis, suo potius genio est obsecutus.

112. Wenceslaus iners.

1. *Et quem Christianos inter Casares hic locum obtinet?*

Onnium sanè postremissimum, inter Caligulas potius Neronēs, & Heliogabalos collocandus, adeò nihil dignum Christiano Principe gessit, ebrietati, otio, omni què turpitudini, perpetuo intentus, non homo, sed monstrum hominis. Carnifex, perpetuus ejus lateri comes adhærebat, ut è vestigio sanguinaria Domini Imperia exequi posset.

2. *Cur S. Joannem Nepomucenum necari jussit?*

Joannæ Imperatrici pientissimæ à confessionis hic erat, à quo expiscari cum vellet Wenceslaus, qua de re arcano in tribunali se accularet conjux sacerdos Cæsaris impietatem

tem execratus, tam sibi nefas esse aiebat quicquam, per facram exomologesin cognitum, evulgare, quam Cæsari inquirere. Hac responsi libertate ille in rabiem actus, Joannem de ponte Prageni in Moldavam fluvium præcipitari iussit. cujus viri virtutem Deus prodigiis propè innumeris hodiequè testatam facit.

3. *Qua demum ratione in ordinem est redactus?*

Cum ob enormia scelera à Regni Proceribus semel atquè iterum in carcerem detrusus, indequè elapsus, ad ingenium semper rediisset, Septemviri Comitibus Fræofurti A. 1400. indictis, exauctorato Wenceslao Fridericum Bruniwicensem, & huic, paulò post à licariis interempto, Rupertum Palatinum, Baviaræ Ducem subrogârunt.

4. *Num agrè id talis Wenceslaus?*

Quin potius gratiari sibi vitus est, quòd qualicumq; jam onere levatus, liberius otio, gula, libidini vacare dehinc posset. Cumquè Norimbergenses, ut fidelitatis sacramento exsolverentur, decies mille florenos Wenceslao ultrò obtulissent, hinc non nisi quatuor vini Rhenani plastra sibi mittere petiit. Vitam tandem sceleratissimè actam pauci exitu clausit 1419. cum à parentis obitu Bohemis annos 41. Imperio 22. non tam præfuisset, quàm ad omnem scelorum licentiam faciem prætulisset.

C A P U T III.

Imperatores Seculi XV.

113. Rupertus Palatinus, Dux
Bavariæ.

1. *Quæ ab eodem in Italiam suscepta
expeditio?*

Vocatus illuc à Bonifacio IX. & Florenti-
nis, ut Galleatio Italiæ dominatum affectanti,
frenos injiceret, sinistro Marte cum eodem
conflixit. Quare cum nihil subfidi ab Italis
sperare posset, re infecta in Germaniam redi-
it, meliorem inibi operam locaturus.

2. *Quenam Ruperti laudes?*

Princeps erat præclaris omnino animi do-
ribus instructus, Religionis pacisque amator,
justitiæ custos & vindex egregius, bonisque
literis apprimè favens. Heidelbergæ Acade-
miam, ædemque Sancti Spiritus fundavit, ube-
req, dotavit proventu, ibidem sepultus A. C.
1410. postquam annos decem Rempublicam
benè feliciterque administravit. Ruperto suc-
cessorem optaverat Pontifex Sigismundum
Hungariæ Regem; sed huic præferebatur Jo-
docus Moravia Marchio, qui cum mente ab
electione sexto obisset, a plerisque silentio
prætermittitur.

114. Sigismundus.

1. *Quid in hujus electione memoratu dignum
accidit?*

M5

Cara

Cum & ipse Elector esset, sibi met. suffragium dedit; nequē enim alium quemquam se nōsse aiebat, qui propensiore, parat ore quē esset animo ad procuranda Imperii emolumenta. Placuit hic animi candor Electoribus cæteris, qui summo eum consensu Imperatorem proclamârunt. Et erat sanè Sigismundus eo honore dignissimus, utpote qui ingenio, indolisquē planè Regiæ præstantia, Religionis ac pietatis studio, sapientiâ, industrâ, patientiâ, laborum, munificentia, animi magnitudine, aliisque eximiis virtutum ornamentis inter coævos Principes longe eminebat, Wenceslao fratri nam majori moribus, ingenio totaque vitæ ratione omnino dissimilis.

2. *Quæ prima precipuaquē Sigismundi cura?*

Ut diuturnum, ac perniciosum Ecclesiæ schisma quo terni simul Pontifices in totidem factiones distracti, Reges quoquē ac Principes in suas quisquē partes trahebant, penitus tolleretur. non tantum legatos quaqua versum misit ad Principes; sed Galliam, Hispaniam, Angliam, Italiam maxima celeritate, & incredibili laborum difficiliorum tolerantia ipsos adiit: nec antè quiescit quàm Joannem XXIII. ad Concilium Oecumenicum Constantiam, Germaniæ urbem situ amœnissimam, & commodissimam convocandum permovit.

3. *Quando quaquē frequentia celebratum hoc Concilium?*

Inchoatum est solenni ritu die 5. Novembris 1414. & post 45. Sessiones ad exitum per-

perductum die 22. Aprilis 1418. Interfuere præter Joannem XXIII. qui usque ad cessionem Pontificatus præsidebat, Patriarchæ 4. Cardinales 29. Archiepiscopi 47. Episcopi 160. (imo aliquandiu amplius trecenti quæ Archiepiscopi, quæ Episcopi aderant) Antistites, Comitiarchæ, Theologi & jurisperiti complures Multorum insuper Regum Legati, tres Imperii Electores, cæterorum verò Principum ingens numerus Imperator pridie Natalis Domini urbem ingressus, dum Sacra illa nocte primum Missæ sacrificium solenni ritu perageret Pontifex, contavit Sigismundus Evangelium: *Exiit edictum à Cesare &c.* Inde Concilium non solum præstantiâ suâ cohonestavit, sed omni insuper ope, consilio, industriâ fortissimè, constantissimequè protexit ac propugnavit, dum tandem electo Martino V. pax Ecclesiæ reddita.

4. *Quid de Joanne Huse, ejusquæ discipulo Hieronymo Pragensi Historici meminere?*

Uterquæ à Concilio rogi supplicio est additus ob nefariam in propugnanda hæresi per vicaciam. Indè belli incendium calamitosissimum, facem præferente Ziska Hussicæ Bohemi suscitârunt, quod Sigismundus, copioso militum sanguine tot in præliis fuso retinguere huiusmodi, Deo atrocita Bohemiæ ac Germaniæ scelera horribili hæreseos Hussicæ flagello castigante; quoad tandem rebelles illi, in diversas distracti factiones, legitimo te Domino ultrò subjecere.

5. *Nam aut Concilium, aut Sigismundus Hussiam
eiusque affectum condemnando datam fidem
publicam violasse censendi sunt?*

Impudentissima hæc Calumnia est, ab Aca-
tholicis vel per grandem inscitiam, vel potius
per summam malitiam fraudulentè conficta,
quam Scriptores Catholici evidentibus pridè
argumentis satis superquè confutârunt.

6. *Quo erga literatos fuit animo Sigis-
mundus?*

Hos nobilibus illiteratis longè præferendos
duxit: nam Equites inquit, & Nobiles creare po-
test Caesar; non item Doctus, Doctores, quos Deus
& natura ipsa inducitis præstare voluit. Adulato-
res summopere detestabatur. Hinc allentato-
ri cuidam inflictâ alapâ, quarenti, cur ma-
cadis? respondit. Cur me mordes? Imperavit
Sigismundus annos 27. ad an. Chr: 1437.

115. Albertus II. Austriacus.

1. *Qua stirpe & prosapia relique deinceps
Imperatores sunt orti?*

Omnes dedit inclyta Domus Austriaca ex
qua ab annis jam ducentis nonaginta, serie
nunquam interrupta, Imperii solium tenent
Archiduces Austriaci.

2. *Quæ Regna Alberto obvenère?*

Ad summa quæquè formata fuit ætas Alber-
ti tenerior, & scientiarum præfidiis apprime
instructa. Unde à parentis obitu Austriam,
& Provincias hæreditarias ætate licèt juvenis,
senili prudentia gubernavit, quam admiratus

Sigis-

Sigismundus Cæsar, non alium censebat digniorem, cui filiam suam unicam, Regni Hungarici & Bohemici hæredem desponderet, sæpe dicere solitus: *beata fore regna, quibus talis Princeps imperaret.*

3. *Cur delatum sibi Imperium decretabat?*

Nè tot regnis, provinciisque administrandis impar, nimio sub onere fatisceret. Addunt alii. Albertum ut erat Princeps religiosissimus, celebri illo Christi oraculo: *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, anima vero sua detrimentum patiatur?* fuisse deteritum. Ad extremum tamen tum Pontificis & Concilii Basileensis hortatu, tum regatu Electorum & Hungariæ Procerum, tum importuna suorum interpellatione permotus Imperii gubernacula suscepit.

4. *Quem vitæ exitum sortitus est Imperator hic, immortalis memoria dignissimus?*

Rebus maximis perbrevis tempore confectis, atq; Hussitarum præcipuè assediis. & fautoribus bello domitis. tum ex Hungaria, pulso indè Turcarum tyranno, redit in Austriam, corripitur dissenteria morbo, qui & nimio solis æstu. & peponum esu auctus, anno Imperii altero, Chr; 1439. incredibili bonorum omnium luctu è vivis eripuit Imperatorem optimum ac pientissimum quo dignus non erat mundus, relicta prole posthuma Ladislao Hungariæ & Bohemiæ hærede.

116. Fridericus IV.

1. *Quis Alberto succ-ssit?*

Fridericus IV. Alberti consanguineus, ex Hierosolymitana peregrinatione redux, concordi Septemvirorum suffragio Imperator electus est Ladislaum Regni Hungarici & Bohemici hæredem, in tutelam sibi traditum sollicitè educandum curavit. Quod cum ægrè tulissent Procerum quidam, Ladisla adolescentiâ in rem suam abusuri. Fridericum Neostadensi in oppido tamdiu obledere, quoad is reddito cliente, tutelâ se abdicavit. Quin & in ipsa adeò arce Viennensi cives seditiosi Imperatorem hunc duobus terè mensibus obsidere sunt ausi. ubi cum Maximilianus parvulus hordei loco lautius oblonium à matre Imperatrice peteret, hæc illachrymans: *utinan, inquit, fili mi, panis nos non deficiat.*

2. *Quis Friderico imperante rerum status in Oriente ?*

Capta à Mahomete II. Constantinopoli eversum est funditus Græcorum in oriente Imperium, & ad Turcas translatum, Anno 1453. Hoc nempe supplicium Græci gravissimis suis sceleribus, & perfidioso ab Ecclesia Romana divortio dudum sibi accersiverunt. Fridericus comitiis Ratisbonæ primùm, dein Francofurti indictis, bellum Turcis parabat inferre; at Christiani Principes mutuis decertare odiis & rebus qui què privatis consulere maluerunt, quàm Christi causam tueri,

Cur Fridericum Fabio Cunctatori comparant Scriptores?

Quia cunctando, bellaquē declinando pacem Imperio reddidit, Europā reliquā civilibus & externis undiquē bellis perstreptente; unde & nomen Pacifici obtinuit.

4. Quae alia memoratu digna id temporis acciderint?

1. Inventa & exulta ingenti literarum bonorum Typographia à Joanne Gutenbergio Germano sub annum 1440. 2. Insulae Americanae à Christophoro Colombo Genuensi primum detecta 1492. ipsa quē paulò post America ab Americo Vesputio Florentino. 3. Abrogatae ludicae hastis velitantium pugnae, cum ob crebras caedes, tum ob mutatam bellandi methodum, posteaquā pulvis pyrius & bombardae sub annum 1380 itidem à Germano quōpiam inventae fuerunt. 4. Lutheri ortus; Germaniae, totiquē Ecclesiae acerbis, & luctuosus, Friderici tempora funestavit. 1483. Obiit hic Anno Imperii 53. Christi 1493 Maximiliano filio annum ab hinc octavum Romanorum Rege creato.

117. Maximilianus I.

1. Quo erga literas ac literatos studio ferebatur?

Cum impeditioris primum linguae esset hoc dein vitium arte & industria ita emendavit, ut septem omnino linguas non modò calleret perbenè, sed expeditè quoquē pronuntiare nōset

nōſſet Ut taceam reliquas ſcientias, quibus ap-
primè erat inſtructus. Unde & literatos im-
penſè fovit, largèque remuneratus eſt.

2. *Quodnam periculum in Alpibus Tyrolenſibus
adiit Maximilianus Juvenis?*

Damarum venationi intentus, in arduæ ru-
pis jugum evaſerat, unde nulla patebat rede-
undi via. Tercium jam diem ſine cibo potùque
inter præcipitia moratus, mortem certam op-
petebatur, cùm tandem allato, proſut perierat,
Deo Eucharistico, atq; e emenſus adorato, de
repentè hominem conſpicit, qui manu prehen-
ſum per vias ignotas ad ſuos reduxit. Cùmque
hic huſquàm exinde comparuiſſet, non ex va-
no creditum eſt, Angelum fuiſſe cœli miſſum.

3. *Qua laude Imperium adminiſtravit?*

Non belli minus, quàm pacis temporibus
Imperatorem egit nanti ſemper & conſilio
promptiſſimum. Contra Gallos, Venetos,
Hungaros, Bohemos, Palatinos, Helvetos;
Belgas, qui Brugis per mēſes aliquot capti-
vum detinuerant, in aciem progreſſus, ea for-
titudinis planè heroicæ dedit pecmina, ut,
ſi non continuò victor, nunquā tamen victus
prælio exceſſerit. *Camera Imperialis*, ut vo-
cant, judicium Wormatæ primùm iſtituit,
poſtea Ratiſbonam, indequè Spiram; ac de-
niq; Wezlariam translatum. Imperium in de-
cem diviſit Provincias, ſive circulos 1. Au-
ſtriacum. 2. Burgundicum. 3. Rhenanum in-
feriorem. 4. Saxonicum ſuperiorem. 5. Fran-
conicum. 6. Bavaricum. 7. Svevicum 8.

Rhe-

Rhenanum Superiorem, 9. Westphalicum:
10. Saxonicum inferiorem.

4. *Quibus provinciis aucta est Domus Austria-
ca Maximiliano imperante?*

Septendecem Belgii provincias cum Bur-
gundiæ Ducatu Maria, Caroli Audacis filia u-
nica, Maximiliano nups, dotis loco attulit.
Philippus verò, Maximiliani filius, Joannâ Fer-
dinandi Catholici filiâ matrimonio sibi junctâ,
Regnum Hispaniarum dotale accepit. Demum
Hungaria quoquè & Bohemia, post nuptias à
Ferdinando I. cum Anna Hungariæ Regis filia
initas, redit ad Austriacos. Unde notus ille
versiculus: *Bella gerant alii, tu felix Austria nube:*

5. *Quæ Maximiliani virtutes?*

Religione in Deum, amore in populos sibi
subjectos, mansuetudine & clementiâ in hostes,
in omnes munificentia, Superum hominûm-
què amorem sibi conciliavit. Justiciam tan-
topere coluit, ut per loca fontium suppliciis
destinata transiens, dicere sit auditus: *Salve
sancta Justitia.*

6. *Quæ Casaris hujus ad mortem preparatio?*

Ne mortis memoria ex animo unquam ex-
cideret, annis vitæ postremis sandapilam con-
stanter secum circumtulit. Morti proximus,
non contentus tabulis inscripisse, astantibus
sibi Principibus: *renunciate* inquit, *Carolo &
Ferdinando nepotibus meis: ut Majorum insistentes
vestigiis fidem Catholicam, à Germanis hætenus cul-*

N

seres

Opusc: VI.

toresquē etiam cum vitæ periculo defendant. Obiit
Anno Imperii 26. Christi 1519.

C A P U T IV. *Imperatores Sæculi XVI.* 118. Carolus V.

1. *Quis quantusquē hic heros?*

Ad Germani hujus Herculis facta heroica
recensenda iusto sanè volumine opus foret.
Natus hic est Gandavi Flandriæ oppido A. C.
1500. ex Phillippo Maximiliani filio, quo
præcoci morte sublata, decem & quinque ha-
ud amplius annos natus Belgii & Burgundiæ
administrationem suscepit. Indè Hispaniarum
Rex ac demum anno ætatis undevicesimo,
jam tum gerendis rebus maximis maturus,
Imperator est salutatus.

2. *Quæ Caroli Expeditiones?*

Victricia signa per totam propè Europam
imò & Africæ, Americæ & Asiæ partem cir-
cumtulit. Solimanum ingenti cum exercitu
Viennæ armis oblectæ inhiantem solâ adven-
tûs sui famâ fugavit. In Africam cum classe
trajiciens Tunetum occupavit, & Muleassem
Regno iniquè pulsum restituit. In America
decem & octo Reges, duosquē Imperatores
subegit. In Europa Hispaniam tumultuantem
compescuit, Belgas rebellantes ad obsequium
reduxit, Germaniam signis sexies prolatis cō-
posuit. Italiam iteratis cladibus domuit, ubi
Franciscus Galliæ Rex in Ticinensi prælio ca-
ptus,

ptus, & in triumphum abductus est: biennio post Roma, Borbonio Duce, per vim occupata atque à milite, magnam partem Lutherano, immanitate plus quam barbara direpta ac spoliata est Pontifex ipse Clemens VII. in arce S. Angeli obsessus, & conditionibus durissimis ad deditionem compulsus, in scio & invito Carolo, cui idem Pontifex tribus post annis Bononiæ coronam auream impesuit.

3. *Quæ Sectæ Lutheranae in Germania origo?*

Hæc ex superbia, quæ initium omnis peccati est, turpique æmulatione & invidia ortum traxit. Cum enim Leo X Imperatoris aliorumque Principum rogatu Indulgentias per orbem Catholicum promulgandas curaret, ut in bellum Turcicum pro sua quisque facultate & arbitrio stipem conferret, promulgatio hæc demandata est Joanni Tezelio è S. Dominici Familla, ringente Luthero, homine tam superbo, quam mordaci. & cum Papam, tum Prædicatores, tum Indulgentias ipsas quas thesibus publicis impugnaverant allatrantæ.

4. *Nam homini huic, Deo & Ecclesiæ rebeli, se opposuit Caesar?*

Cum illum vix paternis Christi Vicarii monitis nec minis, pænisque ullis Ecclesiasticis emendari. quin potius deteriorem ac perulantiozem in dies fieri perpexisset, ex Hispania redux, pestilentes Lutheri libros carnificis manu exuri, inque Comitibus Wormatiensibus, tanquam obstinatum schismaticum, & notorium Hæreticum toto Imperio proscripsit, sub-

Na leri-

scribentibus præter Carolum Imperatorem Electoribus 6. Principibus Ecclesiasticis 30. Sæcularibus 33. Abbatibus 22. Comitibus & Baronibus 32. Civitatibus Imperialibus 39. Hunc tamen ab Ecclesia, & imperio proscriptum, dirisque omnibus devotum, Fridericus Saxonie Elector in castro Wartburgensi per Annum fermè occultavit, lautequè habuit.

5. *Quibus adminiculis aucta & propagata est nova hæc Secta?*

Tribus potissimum: nã Principibus pingvissimos Ecclesiarum ac Monasteriorum proventus, improbis Sacerdotibus ac Cænobitis uxores, plebi omnem vivendi licentiam permisit Lutherus, aliamquè prorsus, ac Christus verbo & exemplo præivit, monstravit viam, *laxissimam nempe, & spatiosissimam quæ eodem Christo teste ducit ad perditionem.*

6. *Quosnam fructus ex ea doctrina novitate Germaniæ decerpfit.*

Multò amarissimos turbas nempe innumeras seditiones, bella cruenta, quæ & excitavit & fovit Lutheri Secta. Hinc Anno 1525. exortum bellum rusticum, quo gens agrestis, Munzero concitatore, excusso omni iugo, in Christianam scilicet libertatem se vindicatura totam late Germaniam cædibus, incendiis, vastationibus depopulata est, quoad variis tandem cladibus attriti, centena amplius milia occubère

7 *Unde protestantium Nomen.*

Cum Wormatiæ 1521. Norimbergæ 1523.

Ratis:

Ratisbonæ 1524 Spiræ 1526. ac demum 1529
 itidem Spiræ auctoritate Cælare proscripta
 fuisset Lutheri doctrina, intercellere quinque
 Imperii Principes, & duæ urbes Imperiales,
 quibus aliæ postmodum se adjunxere à qua
 intercessione, seu protestatione ortum protestan-
 tium nomen.

8. *Quid Confessio Augustana?*

In Comitibus Annò 1530. Augustæ habitis,
 epitomen Sectæ suæ, in varios distinctum ar-
 ticulos, Imperatori obtulerunt sectatores Li-
 theri, quam Confessionem Augustanam dixê-
 re. Fecit illachrymatum fuisse Cæsar funesto
 ab Ecclesia tot millium secessui cum epitome
 illa publice legeretur.

9. *Undenam fœdus Smalcaldicum, & inde seculum
 bellum Religiosum originem duxere?*

Cum oblatam sibi Confessionem Augusta-
 nam probare Cæsar nolisset congregati Smal-
 caldiæ in Thuringia Principes Protestantes in
 fœdus mutuum consensere, quo tuari Sectam
 suam, pro viribus statuerunt Anno 1545. Bre-
 vi post ad arma ventum. Ingolstadtum Cæ-
 sareus, cum Protestantium exercitus castra po-
 suit, sed hi nihil moliri ausi. Anno tamen se-
 quente cæsi sunt Mulbergæ in Saxonia, capti-
 quæ ibi Fridericò saxone, & Philippo Hassio
 celerem finem vidit bellum Smalcaldicum
 seu Religiosum.

10. *In quem finem iudicium fuit Concilium
 Tridentinum.*

Urgente potissimum Cælare cõcogit illud Sū-
 mus

mus Pontifex, ut ab Ecclesia universa confutatis Lutheri erroribus, ad veritatis semitam novatores redirent. Hinc invitati quoque ad Concilium Theologi Protestantium, quorum tamen nullus comparuit cum & veritatem odissent nocturnæ. & Concilium legitimè congregatum esse negarent.

11. *Quid rei famosum illud Interim?*

Divitam Germaniam ad concordiam revocaturus Imperator, quandam Religionis Formulam, salvis tamen Fidei dogmatibus, præscripsit, quam *Interim* tenebant omnes, dum Concilio Oecumenico aliud quid decernere, tur. Istam Religionis normam *Interim* dixere quòd solum ad tempus aliquòd teneantur proponeretur. Verum displicuit Catholicis, & Protestantibus, quod nec Orthodoxa satis esset nec libertati admodum faveret.

12. *Quid rei Pactio Passaviensis, & Pax religiosa?*

Maximis incrementis auctam hæresin Iopiri vix amplius posse existimavit Cæsar. Quare facta Passavii 1552. cum Protestantibus pactio, liberam illis novæ Sectæ exercitium indulget quæ concessio *Transactio Passaviensis* vocata est. Confirmata subin. 1555. Angultæ in comitiis eadem *Transactio Pactis Religiosa* nomine est appellata.

13. *Qui tandem vitam, & Imperium finit.*

Imperator Carolus quintus?

Biennio ante quàm è vita discessit, abdicatis Regnis in Monasterium Sancti Justii recepit sese, DEO, ubique victurus, deinceps, & animæ

animæ salutem curaturus impensius! Paulò
ante obitum suas sibi met exequias funebres
haberi voluit. Imperavit Ann: obiit Ann:
Chr: 1558.

14. *Quanam alia notatu digna evenerunt im-
perante Carolo?*

1. Calvinus in Gallia, Zwinglius in Helve-
tia Sectas recens procusas eodem ferè tempo-
re invexere quo Lutherus Germaniam defor-
mabat. Anglia quoque sub Henrico VIII. ab
Ecclesia discessit 1533. 2. Circa nascentis hæ-
releos tempora S. Ignatius è milite ad sancti-
tatis studia conversus Clericorum Regulari-
um familiam, Societatem JESU, instituit, quæ
hæresi, & vitiis fortiter obliteret.

16. *Quibus coloribus adumbrari Lutherus me-
retur?*

Quis fuerit Lutherus, disce ex ejusdem præ-
ceptore, nempe Dæmone, quo cum talis mo-
dios complures se absumpsisse, Missamquæ ab-
rogasse ob argumenta à Diabolo contra illam
sibi proposita in disputatione cum illo habita
factus est. Quare nec illud rejiciendum, quod
referunt Scriptores probati, vidisse Maximili-
anum I. Augustæ Lutheri adhuc Religiosi hu-
meris dæmonem insidentem, moxquæ ad:
Nobilem de Aybach poné adstantem dixisse-
hic Monachus in Ecclesia, & Germania in
gentes excitabit turbas. Morre non inviden-
da sublatus est. Ann: 1546.

119. Ferdinandus I.

1. *Quandonam Hungaria & Bohemae Regna Austriacis cessere?*

Ferdinandus I. Carolo V. fratre adhuc imperante, Ludovici II. Bohemiae & Hungariae Regis sororem duxerat. ex quo connubio utrumque illi regnum obvenit 1526. Hungaricum tamen ob varias turbas ferius adit. Regnum hoc geminum ab eo tempore constanter paruit Austriacis, sed non sine turbis.

2. *Quanam gesta Ferdinandi illustriora?*

1. Insigni sapientiae & pietatis fama Imperium administravit Religionis Orthodoxae & literarum apprimè studiosus. 2. Concilii Tridentini sanctiones, in subjectis sibi provinciis, & promulgari, & executioni tradi curavit,

3. *Quae celebrantur ejusdem apophtegmata?*

1. Gemmas & thesauros perdere te malle, agebat, quàm literas nescire, 2. Aulico cuidam suo venationum Praefecto, & scientiarum hosti digne afferuit, faciliè cariturum te venatorum turbam universam; Doctis vero carere te, haudquaquam posse. 3. Familiaris hæc illi gnome erat: *Fiat Justitia ne pereat mundus.* Imperavit Anno 7. ad 1564.

120. Maximilianus II.

1. *Cur in Austria Lutheri dogmata seiscandi potestatem aliquibus fecit?*

Nimium indulgentis; clementiae id fuit, quam jure S. Pius V. datis ad eum literis reprehendit. Plurimum autem à vero absidunt, qui

Cæsarem ipsum Lucerni addictum fuisse 'ex-
toribus comminiscantur.

2. *Quæ in Belgio rerum facta mutatio Imperante
Maximiliano ?*

Septem Provinciæ, quas Hollandiam voca-
mus, hæresi multum infectæ, excusso Hispa-
norum dominio, in libertatem aileruerunt se-
se, ac præpotenti Batavorum Republicæ paul-
lo post initium dedere 1579. Obit Maximili-
anus Ferdinandi filius an: Imp: 12. Chr:
1576 Symb: DEUS providebit.

121. Rudolphus II.

1. *Quibus, dotibus enituit hic Imperator ?*
Patre Maximiliano adhuc superstitie electus
Romanorum Rex, & mortui, in Imperio suc-
cessor. avitam Religionem egregiè tutatus est,
omnesque Principis optimi partes implevit,
vitam cælibem perpetuò sectatus.

2. *Quomodo iacta sub Rudolpho belli Germanici
tricennalis semina ?*

In Bohemia primò, deinde in Germania quo-
què belli feralis quædam initia se prodidère.
Obtinuerant à Rudolpho magna pecuniarum
vi Hussitæ Bohemi Diploma Cæsareum (li-
teras Majestatis apellabant) quo potestas illis
fiebat Religionem suam liberè profitendi. Has-
ce verò literas cùm tractu temporis violatas
crederent, sub Ferdinando II. in grave bel-
lum res tandem dēsit.

3. *Quomodo in Germania gliscere bellum capit ?*
Protestantes Germani cùm sinistra omnia fi-

bi, suæque sectæ metuerent à Catholicis, Holsbrunæ armorum societatem iniierunt, quam *Unionis* nomine indigitare placuit. Suum quoque fœdus illi oposcere Catholici 1610. Confluentiæ, quod *Lagam* apellârunt. Continuò se partis utriusque fœderati usque ad annū 1618. quo tandem cruentum bellum accendit hæresis. Imperavit Rudolphus annos 36. ad 1612. Bohemiæ & Hungariæ regnis in fratrem Mathiam translatis, cui 17 florenorum milliones in ærario reliquit, Symb: Omnia ex voluntate DEI.

4. *Qualem Concordia librum edidit. Lutherani Rudolpho Imperante?*

In dies magis inter se dissidebant eorum Ministri circa Sectæ sęæ dogmata. Quare conscribi iussit Concordiæ Formulam, seu Librum Augustus Elector Saxonæ cui omnes adhererent.

C A P U T V.

Imperatores Sæculi XVII.

122. Mathias.

1. *Quonam eventu memorabile redditum est Mathiæ Imperium?*

Ipso belli tricennalis initio, cui exorta Prægæ seditio prælusit, & occasionem dedit.

2. *Quanam seditionis causa?*

Mathias destitutus hærede cognato suo Ferdinando Archiduci Bohemiæ, & Hungariæ Regna consignarat, cum Bohemi Orthodoxi, novi

novi Regis pietate freti Huiusmodi populares suos ab exercendis Sectæ suæ functionibus prohibere ceperunt variis in locis, unde orta statim seditio.

3. *Quid porro egere seditiosi?*

Literas Majestatis obtentas à Rudolpho proculcari mox clamitant, atque ad arcem Regiam Pragensem accurrunt apud Præfectum Regium querelas suas deposcitur. Verum non satis ut existimabant, auditi, & hunc, & duos alios Regis Administratores, per arcis fenestras furiosi deiciunt, nullo eorū per singularem Numinis favorem læso, quamvis bombardas etiam complures in illos seditiosi explosissent, Ulterius etiam grassatus est horum furor; pulso enim urbis magistratu, alium substituere sibi faventem, auctique statim maximo insanæ plebeculæ numero justum exercitum confecerunt, datumque bello initium 1618. Obiit paulo post Mathias Ann: Imp: 7. Chr: 1619.

123. Ferdinandus II.

1. *Quatenam fuit Imperium Ferdinandi?*

Ommino turbulentum, & belli perquam difficilis motibus perpetuo agitatum, cui sustinendo virtus nisi Ferdinandæa par esse non poterat. Forſan & illa succubuisset oneri, nisi suavissimis illis è Christi in cruce pendentis effigie auditis aliquando vocibus fuisset sufflata: *Ferdinande te non deseram!*

2. *Quò annò ceptum, quove confectum hoc bellum?*

Cæptum est 1618. Imperante Mathia; fini-

rum

rum 1648 Imperante Ferdinando III. cum Pax Monasteriensis, seu Westphalica successit. Quare belli finem non vidit Ferdinandus II.

3. *Quenam prima fuit hujus belli scena?*

Post seditionem Pragensem Bohemi, rejecto Ferdinando, Fridericum Electorem Palatinū Regem dixere. Adfuit illico Cæsarei exercitus Ductor Maximilianus Bavarus, cæsisque in monte Albo prope Pragam, seditionum copiis, insignem victoriam tulit. Depulso, quod Friderico (quem Regem hyemalem ob exigui temporis Regnum dixere) Bohemia Ferdinando reddita est, noxia posthac libertate caritura, & ejecta hæresi orthodoxè creditura.

4. *Qualis altera belli scena?*

Advenit cum exercitu Christianus Daniæ Rex, Friderico Palatino socero suo latum suppeticas; junxere se illi Protestantes qui abhinc decennio in fœdus conspirarant. A brevi pedem Danus retulit, clade à Cæsareis accepta. Contrà, Germaniæ Protestantes magis etiam in furorem acti, quod Ecclesiarum bona, inde à Pallaviensi transactione ablata, restituere illos Cæsar jussisset.

5. *Qui tertiam scenam Sveciæ Rex Gustavus induxit?*

Adjuturus socios Novatores, & in turbido piscaturus, copias in Germaniam duxit, partâque prope Liphiam insigni victoriâ eos brevi progressus fecit, ut Bohemiâ, Sueviâ, Baviâ, & Franconiâ mirâ celeritate peragratis, ingentes ubiq; prædas egerit, & urbes quàm plurimas

rimas occupavit Ingolstadium Bavariae munimentum obsidione cinxerat Gustavus, cum ferro globo percussus amisit equum, in terram ipse effusus: in pugna vero ad Luce-
nam glande plumbea tactus, & equorum cal-
cibus prostratus est. 1632.

6. *Quo peccatis opere Suecum prostravisse cre-
ditus est Ferdinandus?*

Jubilæum Orbi Catholico pro peccatis Ger-
maniae tumultibus concesserat Papa cujus gra-
tia densas inter pluvias templa Viennæ; Cæsar
invisit, pietate eximia. compositis ante pectus
manibus, frustra monentibus Aulicis, ut rhe-
dâ veheretur. Incidit autem tantæ virtutis op-
pus illam ipsam in diem, qua cecidit ad Luce-
nam Suecus, Cæsaris humilitate tumidam Re-
gis superbiam proculcante.

7. *Quomodo scenam belli quartam Gustavi
Belli Duces adornarunt.*

Cæso Rege, variâ Fortunâ pugnârunt mo-
dò victores modo victi. Nordlingæ verò Du-
ce Ferdinando III. Cæsaris filio, memoranda
clade affecti sunt: Germaniam tamen atroci-
ter devastare, aurum emungere, spoliare Ec-
clesias, & crudelitatis ubiquè vestigia relin-
quere non destiterunt. E sola Bavaria mini-
mum sexaginta calicum Sacrorum millia ex-
portasse feruntur.

8. *Qualisnam Scena quinta facies Gallo Suecis
se adjungente?*

Pragæ cum Principibus Imperii protestanti-
bus pacem composuerat Cæsar, Gallis & Sue-

lis ab ea seclusis. Hi dudum antea federe tractito juncti, aperto nunc etiam Marte unà Cæcarem aggressi sunt, eventu vario, summo Germaniæ totius detrimento Hæc inter adversa dia probatam Cæsaris longè optimi virtutem Cælum sibi vindicavit; obiit enim post Ans Imp: 17. A. G. 1637.

124. Ferdinandus III.

1. *Quamdiu adhuc tenuit cum Gallo-Suecis ferale bellum?*

Decennio adhuc integro var.è pugnatum Germaniæ dudum exhaustæ impensis. Tandē gitari cæpta pacis consilia ultimo ferè belli quinquennio tum Osnabrugæ, tū Monasterii Westphaliæ, armis interea minimè silentibus.

2. *Quibus conditionibus pax deniquè restituta?*

Post tricas inter pacificantes longè difficillimas in hæc tandem præcipuè capita conventum est. 1. Statutum, ut bona quævis Ecclesiastica retinerent A catholici eo prorsus modo, quo Anno 1624. erant ab iis possessa; quare annum h. ne normalem seu Regulativum dixeret. 2 Ut Calvinianis & Lutheranis liberè profiteri Sectam suam in Germania liceret. 3, Maximiliano Bavaro Superior Palatinatus & Electoralis dignitas adjudicata; Friderici verò Palatini Filius inter Electores octavus est nominatus. 4. Gallo, Alsatia Austriaca, & Episcopatus tres, Metensis, Tullensis & Virodunensis, attributi; Sveco verò Pomeraniæ pars, & Episcopatus gemini, Bremen-

sis & Verdensis, cedi debuere, additis Insuper quinque millionibus, quos Imperii Circuli, dempto Austriaco & Bavarico persoluerent. Marchio Brandenburgicus Archiepiscopatum Magdeburgensem, & Episcopatus Halberstadenstem, ac Mindentem, in Principatus saecularès convertos obtinuit. &c.

3. *Quinam Duces praecipui hoc bello copiis praesue-*

Pro Caesare dimicârunt Maximilianus I, Bavariae Dux, Comes Tilius, Pappenheimus, Watensteimius, Egon Furstenbergius, Joannes de Werih, Galassus, Altringerus, Buquoyus &c Gallos duxere Turennius, Forcius, Guebriantius &c. Suecos verò post Regem Gustavum Weinmarius, Wrangelius, Ochsenstornius, Torstensonius, Bannierius, Hornius &c.

4. *Quenam Caesaris gesta memorantur sancita pace*
Decem adhuc annis Imperio pacificus praesuit, filiumquè Ferdinandum IV. Regem interea dici curavit; sed paulò post morte abruptum, ingenti moerore tumulo illatum vidit. Alterum igitur Virtutum & Regnorum heredem reliquit Leopoldum. Imp. Ann. 20. ad 1657.

125. Leopoldus M.

1. *Quinam eventus Imperium Leopoldi memorabile reddiderunt?*

Bella quinque; Turcica duo, tria verò cum Galliae Rege Ludovico XIV. gesta.

2. *Quae*

2. *Qualis nam primi belli Turcici fors fuit?*

Exortum illud est in Transylvania, quam si-
bi vindicatum ibat Turcarum tyrannus. Armis
arma Cæsar opposuit, confertâquè 1664. ad S.
Gothardum celebri pugna inducias Barbarus
petiit, quæ ad ann. 20. concessæ sunt.

3. *Qualenam bellum Turcicum secundum?*

Rebelles Hungari, Duce Tokelio clam ad-
juvante Turca, Cæsarem aggressi sunt 1672. A-
perto dein etiam Marte à Turcis pugnatum,
quorum ducenta millia 1683. acri Viennam
obsidione cinxere integro bimestri; maximo
Christiani orbis terrore Tandem Joannes III.
Poloniæ Rex, Elector. e. Bavarus, & Saxo urbi
laboranti validis adductis copiis subvenere
hostemquè cum Lotharingo Cæsarei exerci-
tus Archistratego præcipua clade affectum à
Viennæ mœnibus repulere ingenti Christiano-
rum lætitia.

4. *Quæ nam alia gloriosè hoc bello gesta?*

Buda expugnata 1686. Belgradum verò
1688. Duce Maximiliano II. Bavaro: Prælia
quoquè ad Budam, Mochazium, Salankemen-
um, & Zentam feliciter conferta &c.

5. *Quis belli exitus?*

In medio victoriarum cursu sancienda pax
fuit, Ludovico XIV. Galliarum Rege bello
Cæsarem lacescente; unde magna copiarum
pars ea Hungaria fuit avocanda Inducias ita-
què cum Turcis pactus est Leopoldus Carolo-
wizii 1699. retenta Transylvania, amisso ta-
men rursus Belgrado.

6. *Quæ*

6. *Quæ Causa belli Gallici primi?*

Conjugem duxerat Ludovicus XIV. Mariam Theresiam Philippi IV Hispaniarum Regis filiam, quo mortuo ad se devolutum Belgium Hispanicum Per uxorem Ludovicus existimabat, a mis igitur adire Belgii possessionem statuit 1667. Verum obstiterè Batavi Anglis & Suecis juncti. Ulurus injuriam Ludovicus, elapso quadriennio, ipso met Batavos aggreditur, ab Anglorum societate jam se junctos & eà quidem victricium armorum fortunâ, ut Hollandiam everurus omnino videretur. Eodem ferè tempore Rex Lotharingiam, ac Burgundiam occupavit, ut viam sterneret potentia suâ ad Rhenum extendendâ.

7. *Cur Leopoldus Cæsar Batavis adversus Gallum adstiterit?*

Rogatus primò à Batavis, Republicæ suæ haud ex vano metuentibus; dein laceffit e. tiam à Gallis, fines Imperii aggressis, Cæsar & sua tueri, & oppressas juvare constituit. Agitata quidem tantisper Colonia Agrippinæ pacis consilia, quæ tamen inventos abicere, postquam Cæsar Guilielmum Furstenbergium, Gallo adhærentem, velut imperii hostem, injecta vi Coloniâ abductum custodiæ tradiderat, quare lesū fuisse jus Gentium Galli querebatur.

8. *Qualis huic bello impositus finis?*

Modum invenit Ludovicus, quo Hispanos & Batavos, ab Imperatore divullos ad pacem secum ineundam adduceret. Quare destitutus

Opus: VI.

fociis Leopoldus pacem & ipse amplecti compullus est 1679 Noviomagensem d'xere, quod Noviomagi in Hollandia Cæsaris & Regis Legati contraxissent, Restituti fuere in tegrum Batavi, Rege Burgundiam servante. Lotharingæ verò Dux carere ditionibus à Gaillo ereptis maluit, quàm iniquis conditionibus restitui.

9. *Cur post pacem Noviomagensem captum à Gallis Argentoratum, aliæquæ Alsatiæ urbes?*

Metis, Brisaci, & Veluncione Tribunalia terna constituerat Ludovicus Galliarum Rex, quas Unionum & Reunionum Cameras indigebant: Investigare illa jubebantur & iudicium ferre, quænam Germaniarum urbes, ditionesve, aut Alsatia, aut Lotharingæ, aut Burgundiæ olim fuissent annexæ, ut ex omnes Coronæ Gallicæ protinus intererentur. Hinc Anno sequente 1681. Alsatia quoquæ metropolis Argentoratum præter alias urbes subito à Gallis est occupatum, Cæsare iuste quidem, sed incassum conquerente, nec, ob bellum Turcicum, resistere valente. Attigit ergo tandem Gallia metam tot suorum consiliorum ac bellorum, ut à mari denominaretur usquæ ad Rhenum simulquæ, post captam Argentinam, clavam Imperii haberet, à se pro placito obruendi.

10. *Quanam belli Gallici secundi 1688. causa fuit & occasio?*

Gemina fuit: I. Caroli Electoris Palatini (Gloriam

forem conjugem habebat Dux Aurelianensis,
Ludovici XIV. frater: Carolo yitâ functo,
hæreditatem adire Gallia nitebatur, Ducissæ
Aurelianensi debitam, aliquot urbibus in Pa-
latinatu inferiore occupâtis, Germanis sese op-
ponentibus, quod urbes illæ ad eam hæredi-
tatem nequaquam pertinerent. 2. Cardinalem
Furstenbergium ad Archiepiscopatum Colo-
nientem deposcebat Canonorum pars una,
Gallo adnitente, repugnante Cæsare. Altera
Capituli pars Josephum Clementem, Bavarix
Ducem postulavit, probante Roma, & Electû
confirmante. Istud injuriâ factum esse conten-
dit Rex Gallix Ludovicus, moxquæ Cæsari,
adversum Turcas in Hungaria felicissimè a-
genti bellum indixit. 1688.

11. *Quid memorabile in hoc bello gestum?*

In Palatina u inferiore Ludovicus rerum
late potitus, Franconiam quoquæ ac Sueviam
duris exactionibus emunxit. Verum adductis
ex Hungaria Germanorum copiis, plures re-
cuperatæ sunt urbes; alix, quas inter Spira,
Wormatia, Frankentalium &c, barbarè à Gal-
lis incensæ, ac vastatæ sunt. In Belgium sub in-
translata belli sedes, postquam nempe cum Ba-
tavis Hispani ad Cælarem accessissent.

12. *Quanam pace finitum hoc bellum?*

Riswicensi, cujus sancientiæ necessitas de-
nuo Cæsari est imposita, disjunctis ab illo fœ-
deratis. In eas porò condictum est pacis con-
ditiones, ut Argentinam, & liberas quondam
Alsatix urbes retineret Gallvs; redderet verò

Cæsari Brisaccum, & Friburgum, Imperio Philippolini, & munimentum Kelanum. Lotharingia quoque ad Duces suos redire est iussa 1697.

13. *Quenam tertii belli Gallici causa fuit?*

Carolo II. Hispaniæ Rege Ann: 1700 ablatus quæ liberis vitâ functo, Regnum illud & Imperator, & Rex Galliæ sibi vindicabat. Leopoldo in Carolum filium jus omne suum transferente, Hispaniarum Rex proclamatus hic fuit 1703. Viennæ Contra Philippus Andegavensis Regni possessionem adiit, avo Ludovico eum omnibus viribus adjuvante.

14. *Quantis hoc bellum progressibus gestum est?*

Cæsar missus in Italiam exercitu, quod præcesserant Galli, Duce Eugenio, urbes bene multas in potestatem redegit. Inito subita cū Batavis, Anglis, & quibusdam Imperii Principibus fœdere solemni, in Hispania Carolus trajecit, ubi utramque fortunam expertus est. In Germania exercitus Regis Galliæ Hochstadii 1704. ab exercitu Anglo-Cæsareo pugna decretoria superatus est Tallardo cum 12000. Gallorum capto quâ parca Victoriâ in Belgium translata est belli sedes, ubi felicibus armis certatum pro Austria. Atque inter hæc Leopoldum Cæsarem, & Religionis studio, & mansuetudine præcipuè nulli secundum, destituit. Ann: Imp: 47 C. 1705. Symb: *Consilio & Industria*

15. *Quamemoranda evenêre Leopoldo Imperante?*

1. Comiticia Ratisbonæ perpetua constituta 1663.

1663. 2. Regnum Hungariæ ad Austriacos cum pleno successionis jure transmittitur, illiusque Rex inauguratur Josephus I. 2687 3. Rex Romanorum dicitur Josephus & Augustæ coronatur 1690. 4. Fridericus March. o Brandeburgicus Titulum Regis Borussia obtinuit 1701. Princeps verò Hanoveranus nonus Elector constituitur 1708. 5. Sava pettis Vienneam populata est 1980. quo eodem anno horridus in cælo Cometes apparuit.

CAPUT VI.

Sæculum decimum octavum.

126. Josephus.

1. *Qua fortuna sub Josepho pro Monarchia Hispanica decertatum?*

Ad votum omnia fluxere: recepta in fidem Bavaria, Belgium victoriis emensum, expugnatae urbes munitissimæ. In Italia Ducatus Mediolanensis, cum Mantuano, uti & Neapolis, ac Sardinia Regna feliciter recuperata. In Hispaniis fida Carolo Regi sola Catalaunia, retineri tamen non potuit.

2. *Quo fato in medio victoriarum cursu interceptus est Josephus?*

In ætatis flore morbillis extinctus est Imperator felix, Magnanimus, ac mira comitate Majestatem temperare assuetus Ann: Imp: 6. Christi 1711 Symb. *Timore & amore.*

❧) 214 (❧
127 Carolus VI.

1. *Quæ mutata subito belli facies Carolo ad Imperium vocato?*

Quàm strenuè pro Carolo certarat priùs Anglia, tam remissè ab obitu Josephi rem gessit; quippe verebatur, ne viribus nimisùm pugeretur Carolus, si ad Austriam accederet quoquè Hispania Stetit proin armorum felicem cursum, factaque à Carolo secessione, pacem cum Gallo-Hispaniâ composuit Anglia quàm lectum mox Batavi Lusitani aliique fœderati.

2. *Quo exitu clausum tandem bellum periclitax?*

Destitutus à sociis Imperator ad pacis consilia verti debuit, Rastadii quidem 1714 compositiæ majores controversiæ ab Eugenio & Villarsio, supremis copiarum Ducibus, ac tandem restituta pax, quæ anno insequente firmata est Badenæ in solemni Legatorum conventu ubi difficultates etiam cætera quas præterierant Rastadii, sunt complanatae. Solus Hispaniæ Rex Phillipus paci nec subscripsit ipse nequè cum illo Cæsar tunc est conciliatus.

3. *Qualenam cum Turcis bellum gessit Carolus?*

Venetis Moream, seu Peloponnesum Turcæ eripuerant, cum ulturus injuriam Reipublicæ supplicis ac sociæ Imperator in Hungariam exercitum mittit Gemina insignis parata victoria est Eugenio Duce, prima ad Petrowardinum 1716. Secunda ad Belgradum 1717. Urbes quoquè nobilissimæ Temesvarinum, & Belgradum expugnatae cum Serviciæ Regni

Regni tum magnâ parte Cæsari subiectæ sunt, Biennio absolutum est bellum quodd in Italian vocarentur Cæsaris copiæ, adversum Hispanos pugnaturæ, qui Neapolin & Siciliam recuperaturi advenerant. Sancita igitur pax cum Turcis Passarowitzii 1718.

4. *Cur Hispanorum classis in Italiam transmissa?*

Cæsare victorias in Hungaria accumulante, repente Italiam subit Hispanorum n classis, Neapolin, Siciliam & Sardiniam à Cæsare receptura. Verum profligata, disjecta est navali prælio ab Anglis, Cæsarem denuo secutis. Siciliam ingressi nihilominus Hispani, parum profecere; quippe cedendum illis denique fuit & Siciliâ Cæsari relinquenda.

5. *Quid rei Conventio, seu Tractatus Viennensis?*

Pax est Cæsarem inter & Hispanum Viennæ sancita sine arbitris 1715. postquam nempe maximis sumptibus, casu quoque labore Cameratici inter legatos diu agitarum de pace fuerat. Cessit Imperator suo in Hispanias jure; cessit Hispanus Italiam Cæsari cum Belgio, atque in fœdus mutuum condixere, ad quod anno proximè sequente Moschorum quoque Imperatrix, & inter Electores plerique accesserunt,

6. *Quid rei tractatus Hannoveranus?*

Fœdus est Hanoveræ sancitum inter Angliæ, Galliæ, ac Borussia Reges, cui accessere postmodum Batavi, Dani quoque; & Sueci Pax Cæsarem inter, & Hispanum Viennæ composita sine arbitris huic fœderi causam dedit: puvgit enim Angliæ potissimum Regem, se in

amicitiam stabilem Caroli & philippi animos coaluisse.

7. *Qualis ad Indos navigatio Auctoritate Cæsaris est instituta?*

Ostendæ erecta commerciorum societas naves ad Indos deinde millura, & merces inde in Europam adveitura. Hanc societate nringentibus præcipuè Batavis, summo Belgii, & Germaniæ comodo, auctoritate Cætareâ stabilivit Augustissimus. ac privilegis munivit 1721.

8. *Quod nam est Symbolum Augustissimi nostri Imperatoris?*

Illud sibi elegit: *Fortitudine & Constantia*

Utramque virtutem, uti & alias omnes Cæsare dignas inter tot rerum discrimina, bella, negotiaq; gravissima in se expressit verè **MAGNUS CAROLUS VI.** Natus 1. 8bris 1685. Post bella cum Gallis & fæderatis Hispaniæ Sardiniaq; Regibus pace Imperii & tranquillitate serenata. 1730. post initam cum Oriente in castris ad Belgradum societatem. fide publica stabilitam, pacem ipse & requiem ingremio pacatæ Europæ invenit 1740. Ultimus è stirpe Austriaca, annos plusquam trecentos sceptrâ Imperii sine interruptione tenente delendus ne magis, an defectione sanguinis spectandus, desit vivere 20. 8bris Fortunatus Mensis festiva nascentis beatitate funestissimus a nulli Principis jugi dolore, idemq; felicitatis & exitus augurium. Occasione mortis in Octori Augustissimi ultimi de Dom. Austria-

ca Symbolum illud Friderici III. a. é. i. q. v. Velim variè explanatum, nunc à non nullis non male intellectum: *Austria erit in Oſtobri Vidua.*

9. *Quis electus poſt Carolum VI. Imperator, & cuius Familiae Claritudine inſignitus?*

Principum & Electorum Bavariae, Carolus Adalbertus, Elector Bavariae natus 6. 7bris 1697 Patre Maximiliano Maria, Emmanuele ejus Bavariae Haerede Ferdinandi Maria, & Adelaïdis Henrietae filio ex Victore Amadeo Duce Sabaudiae progenita, Matre Theretia Cunegunda Sobieſka Joannis III. animi & reſum bellicarum magnitudine clariffimi, & Mariae Caſimira praetantiſſima filia Henrici Marchionis d' Arquiren, & Franciſcae delabchartae ex Materna Serie, ex Paterna vero Jacobi Sobieſki Caſtellani Cracoviae & Theophilae de Daniloviciis Palatinidis Ruſſiae lectiſſima nepre, quae lucem aſpexit 4. Marti: 1676. Deſponſata per Procuratorem Varſaviae 1694. quater & quinquaginta peracto annorum curriculum vivis erepta 1730. Electus ad Auguſtiſtes titulos 24. Januaria 1742. Sub nomine Caroli VII. à Germano ſuo Archiepiſcopo & Electore Colonienſi, (cui, haec Officii prerogativa ab Archiepiſcopo Moguntino ſolius hujus ſolemnitatis cauſa collata die 12. Febr: ejusdem Anni diademate redimitus.

Quam longiori intervallo circumſcriptum illius regimen?

Tantum Annorum inter bellorum, viciffitudines anno 1745. abſumptus 20. Janu: Monachii;

chis. Et hic Princeps auspicio inaugurationis ad solium quem suspexerat mentem lætiores, contracta Imperii gloria expertus funestissimum. Heredem reliquit Filium unicum Carolum Maximilianum Anno 1729. Filia progenitum una cum Maria, Antonia, Josepha Anna, & Josepha Maria, præstantissimis tribus filiabus.

129. Franciscus I.

Franciscus è Familia Principum Lotharingæ Leopoldi D. cis Lotharingæ & Elisabethæ, de Principe Philippo d' Orbans prognatus Filius, Natus 8. Dec: 1708. ab Anno 1723. ad Annum 1729. in Aula Imperatoris Comoratus. Eques aurei velleris 1736. declaratus. Portans exterorum moribus per Hollandiam Angliam rediit 1732. Viennam Anno 1736. pactis Hymenei associavit Mariam Theresiam Caroli VI. Filiam natu maximam anno vergente in 1737. Magno Ducatu Hetruriæ potitus eodem anno Vicerex & supremus Gubernator Hungariæ, Generalissimus Exercitus Romani Imperii simul Mareschalius denunciatus Anno 1741. communi regnandi sorte ad omnia hereditaria bona, à consorte sua cumulatus. Fasces Imperii delati eidem 23.bris 1745 Coronatus 4.bris. Prolem suscepit, Filium unicum Josephum Benedictum Augustum, natum 1741. 13. Martii. Filias, Mariam Annam 1728. Mariam Christinam 1742. Mariam Amaliam 1746. pro-

progenitas. Auspicatissimum, præsentis anni
festiva Chronostici incidit posteritati gloria,
SIDUS PACIFICUM e *Uropa* *Volis* e *X* *Austris*
oritur.

OBSERVATIONES

Ad partem quartam Historiæ Imperatorum.

1. *Qualisnam Romani Imperii facies à Rudolpho
Hasburgico ad nostra usque tempora?*

Quamvis potentia opibus, & Provinciarum
numero prima & mediæ Monarchiæ Romanæ
tempora multò fuerint ultimis hisce Sæculis
clariora; minora tamen in Ecclesiam, & Rem-
publicam beneficia contulit postrema Impe-
ratorum series, dum pietate ac prudentia opu-
lentia superioris defectum compensavit.

2. *Quid in mystica Nabuchodonosoris Statua pedes
partim lutei, partim ferrei designabant?*

Ultimæ Romani Imperii tempora notaban-
tur, quibus varia illius membra æquè parùm
essent consensura quàm parùm cohærere po-
tessent luteum ferro admixtum.

3. *Quantum Ecclesia profuit series Imperatorum
ultima inde à Rudolpho Halburgico?*

Profuit quàm maximè: Italiam enim Ecele-
siæ centrum, perditura dudum fuerat Otto-
mannorum rabies nisi fræna identidem inje-
cisset Cæsarū præsertim Austriacorū fortitudo.
Dein hæresis quoquæ Germaniâ haud dubiè in-
tegrâ depastura fuisset, nisi Herodès iidem po-
tenter obstitissent,

4. *Quantum passa Ecclesia fuit ab hæresi ultimis
hæc sæculis?*

Plurimum sanè in Gallia, Germania, Dania
Suecia, Polonia, Hungaria & Anglia. Aucta
verò maximis incrementis in Asia & America.

5. *Cur permisso Deus Romanorum Imperium variis
temporibus concuti atque etiam immutari?*

1. Ut non gloriatur adversus illum omnis
cæro. 2. Hæc rerum omnium humanarum
conditio est perpetuò mutari, ut sapere altiora
& firmitiora discamus. 3. Ut sapius ad fines su-
os adhibere Deo placuit Regnorum potentia:
ita quoque alias ostendit, eadom se in exe-
quendis suis consiliis minimè indigere

6. *Quenam Imperatorum Austriacorum decora præ-
cipua & singularia?*

1. Annis propemodum trecentis continuò te-
nent Imperiale solium, quod unius Austriæ
privilegium est. 2. Austriaci omnes: nullo ex-
cepto, virtutum laudibus, claruere, Iquod in
eo Imperatorum numero antea fuit rarissimū.

7. *Cur nonnulli Scriptores hæretici parum favent
Austriacis?*

Qui ac lucem oderunt nocturæ, & Principes
verè orthodoxos erroneos Sectarii. Indè haud
ægrè conficitur, quid eorum gerris, & ineptis
crisis tribuendum.

8. *Verumne est Ferdinandum primum, & Maxi-
milianum II. Luthero fuisse addictos?*

Illud equidem optarent Acatholici, aut credi
ab aliis cuperent, uti & Carolum V. Lutheri te-
stæ esse immortuum, quas male lartas fabulas
rident Catholici.

9. Unde Archiducum in Austriacos derivata
compellatio.

A Friderico secundo Imperatore honoris
causâ eorundem sunt exornati.

10. Ubinam modò Circulus Burgundicus?

Districta ab Imperio Burgundiâ pars illius
in Belgio Austriaco superest.

11. Cur Imperatores Teutonicos etiâ Romanos
appellamus.

Quò Ecclesiæ Romanæ Defensores sint, ac
Tutores Monarcharum quoquè Romanorum
Successores.

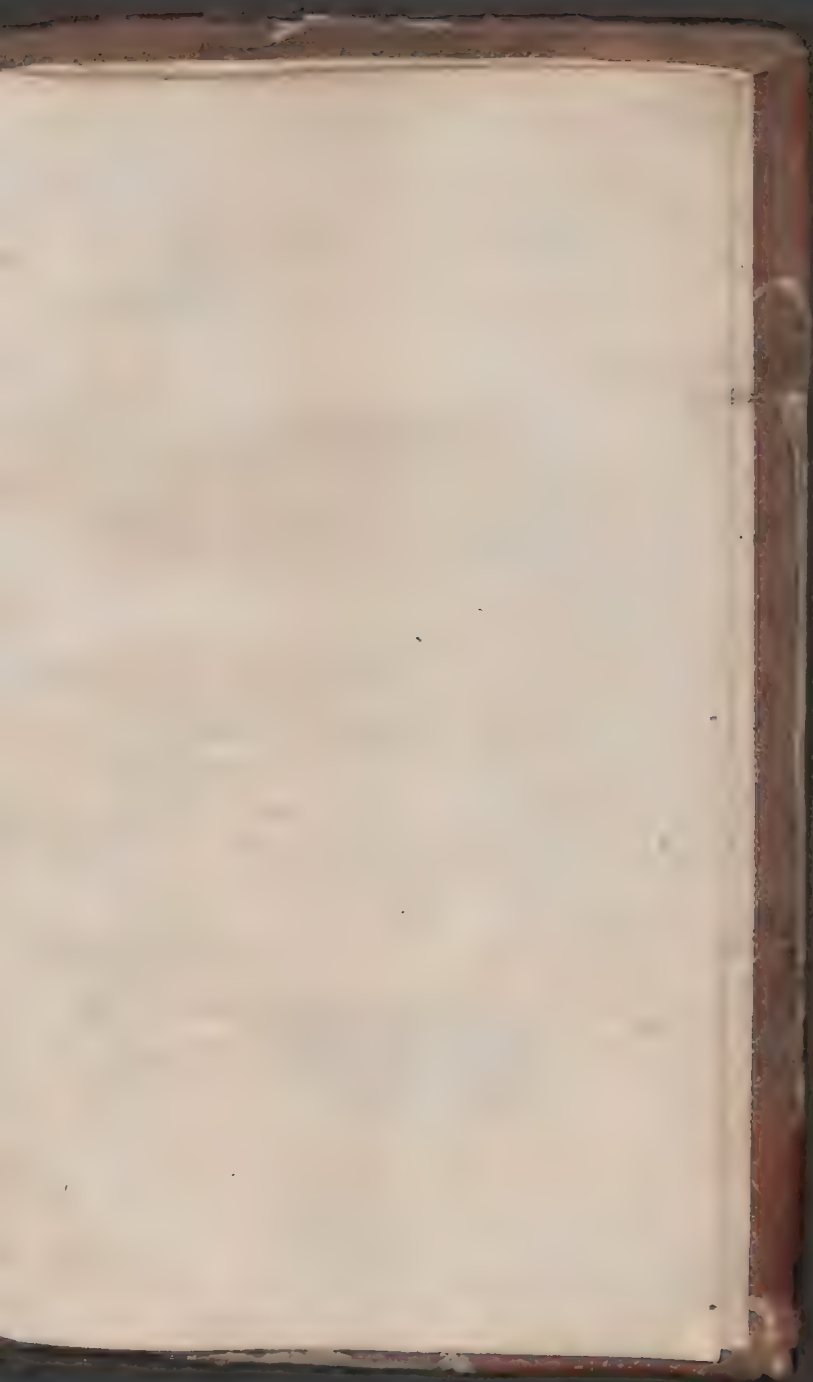
12. Quo sensu accipiendum illud Friderici IV.

Symbolum a. e. f. o. u.

Communitè itâ exponitur: Austriaci Erunt In
Orbe Ultimi, vel Austria Erit In Orbe Ultima.

O. A. M. D. G.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0029421

